

Petri Rami

VEROMANDVI
ARISTOTELICAE

ANIMADVER-
siones.

CVM PRIVILEGIO.

PARISIIS,

Excudebat Iacobus Bogardus
mense Septembri.

I 5 4 3.

NOBILIBVS ET GENERO-
SIS PRINCIPIBVS, CAROLO
Borbonio episcopo Niuernensi, &
Carolo Lotharingo archiepi-
scopo Rhemenſi Petrus
Ramus S. D.

P Erueerat libellus hic (præsules optimi)
propè in manus hominum, cum repentè
ad me recurrit, orauitque, ne se sine pa-
trono in tam lubricum, tamque præceps
hominum de se futurum iudicium dimitterè: duo
nunc oriri galliæ nostræ lumina, Carolū Borboniū,
Carolūq; Lotharingū fraterno quodā amore nō
minus, quā sanguine, naturaq; coniūctos admo-
nuit: quorum auxilio facilè posset aduersarij quē-
uis impetum sustinere. Itaq; cum vestra singularis
humanitas vtriusque modestissimo sermone mihi
perspecta, cognitaque, spem timido clienti faceret:
eamque Iohannis Hānonij vobis eximia & animi
probitate, & sacrarū literarū cognitione charissimi
de vestræ bonitatis laudib⁹ prædicatio cōfirmaret;
permiſi, vt patrociniū vestræ nobilitatis virtutis-
que verecundus, & supplex oraret, obtestareturq;,
vt in quorum nomine liberior apparuiſſet, in eo-
rum authoritate tutior, & constantior acquiesce-
ret. quam obrem supplicem vestrū in fidem, clien-
telamque suscipite, & factum rectūque (vt
aiunt) ab omni detrimento, pericu-
lōque conseruate.

Valete.

PETRI RAMI VE-

ROMANDVI ARISTO-
telicæ animaduersiones.

Vo sunt hominū ge-
nera, qui se ad diale-
cticæ studium contu-
tulerunt: alteri vni-
cam veritatem omni
authoritate posita
laboriose inue-
stigarunt: & quantu-

10
15 lamcunque inuenerant vtiliter exercuerūt:
alteri vnicam authoritatem pro omni veri-
tate secuti, maioris inuestigationis laborē
fugerunt: & propositam neglexerunt exer-
citationis vtilitatem. atque de maiorum il-
lorum diligentia sic ex Platonis testimonio
primū didicimus, Prometheum antiquis-
20 simum philosophum quædam circa dia-
lecticam principia mouisse: breuibusque
monitis mirabiles sapiētiae fontes aperuis-
se: vnde Vulcani, Mineræque artificiosam
pariter cum igne sapientiam de cœlo cle-
25 psisse dictus est Zenoni tamen Eleati (for-
tasse quod illa veterum monita primus in
quandam speciē artis inclusit, atque in his

a.ij.

adole-

adolescētes exercuit) inuentionis huius lau-
 dem tribuit Aristoteles: & certè Zeno So-
 crati, quædam hui⁹ artis præcepta tradidit:
 Hippocrates Zenonis ferè æqualis, vel eius
 succrescens ætati, hæc vsu maiore cōfirma- 30
 uit aliaq; paucis literis addidit: Plato (cuius
 ore loquitur Socrates) veterum inuēta mi-
 rificè amplexatus, diligenter exercuit: do-
 cuit etiam sapienter, & copiose auxit: sed
 plus debet dialectica Platoni quàm superio 35
 ribus: quod eam artium omnium reginam,
 deamque statuit: perpetuóque nouis laudi-
 bus, & magnificis afficit: hætenus veritas
 dialectica, veritatísque vtilitas simplex, &
 nuda fuit: quæ deinceps turbari, & corrūpi 40
 cœpit: Platonem enim secutus Aristoteles
 (quanquã viuis antiquum & inuestigandæ
 veritatis morem retinuit: & eius vtilitatem
 proposita perpetuæ disputationis exercita-
 tione vberiore reddidit) tamen & à supe- 45
 rioribus, & à se traditam, tum veritatē tum
 veritatis exercitationē scriptis suis ita per-
 turbauit, vt non dialecticam posteritati tra-
 dere sed inuidere, atq; eripere videatur. de
 his qui post Aristotelē de hac arte scripse-
 runt audiuius tantū nihil legimus, quod 50
 ad eius constitutionem pertineat: fuerunt
 autem.

autem Theophrastus, Eudemus, Chrysip-
pus, multi præterea nobiles academici, pe-
ripatetici, stoici: quorū vitam ab aliis de-
scriptam, non libros de hac arte ab illis re-
5 lictos legimus. Primus igitur Aristoteles
(quod ex veterū monumētis intelligi pos-
sit) simplicē antiquorū veritatē, & exerci-
tationē libris suis deprauauit: deinceps Ari-
stotelei sexcentis ferè post Aristotelem an-
10 nis persuasione falsæ doctrinæ, vsus igno-
ratione, desperatione sui seducti, pestem ab
illo suo principē vitiosis præceptis inchoa-
tam, ad extremum malum perduxerunt: de-
serto enim veteris inuestigationis, & exer-
citationis studio, contrariam viam sunt in-
15 gressi: in qua rebus sibi quoquomodo ab
Aristotele traditis cōtenti, nihil melius in-
uestigarunt: & exercitationem (non qua
viviū Aristoteles vsus erat, sed quam in li-
bris corruerat) secuti, rem totam ad fatuā,
20 puerilemque infantiam deduxerunt: quam-
obrem ad illam nobilem veterum consue-
tudinem reuertamur: contraque hos tantæ,
tā generis humani proprię possessionis ho-
stes, pro veritate, proque veritatis vtilitate
25 decertemus: & quoniā Aristotelis, Aristo-
teleorumque causā vna, eademque propè
b.j. est,

cundę intentionis, syncategorematici, reliquorumque similibus titulis insignium. q̄ verò in hac fece grāmaticula quędā furta ridicula sunt deletis, & mutatis (vt fures calidi solent) notis, vuculas aliquot à grāmaticis surreptas hīc collocarūt, cōmune, singulare, absolutū, connotatiuū, cōplexū, incomplexum, vniuocū, æquiucū: quę grāmatici nomina appellatiuæ, & proprię qualitatis, substantiua, adiectiua, orationē, aut 35 partē orationis, synonyma, homonyma appellant, nisi fortē bonos viros calumnior, & innocentes peruersa accusatione in furti iudiciū voco: possent enim suo iure fortasse mīhi respondere, aliorū hęc fuisse prorsus 40 ignoram⁹: grāmatici qui sint, nescimus: grāmaticos nunquā vidimus: hominum illorū pręcepta nulla nouimus. quę cū bona fide, (vt res est) faterentur, cederem libēter tam simplici defensionī, vel me potius in societate 45 defensionis, & deprecationis adiungerem: sin verò res alienas iniustissimo exemplo sibi vendicare statuerēt, contenderem, non modò grammaticis sua reddi, sed sceleri debitis pœnis persolutis decerni oportere, vt in grāmaticis (si quę ex his vtilia fuerint) discerētur: & vt ad rhetoricam, 50
 sic ad

fic ad dialecticam cognita afferrentur: non
autē aliennissimo loco perturbarentur: ostē
der ēque, quid hi furunculi sophistæ tendi-
culis istorum furtorū conarentur efficere,
5 publicis studiis insidias fieri, pueros libera-
liter institutos in barbariem deduci: in obli-
uionē bonarū literarū trahi: & in aculeatas
Aristotelicę passionis spinas præcipitari: vt
pabulis horum tribulorum pasti, omnem
10 ingenuę cognitionis amorē abiiciēt, & ex
hominibus asini fiant: hic enim terminorū
terminus est, finis, fructus, expectatio. verū
hīc quandiu bona iuuentus retinetur? quā-
tis clamoribus de terminis concertatur? vi-
15 di, & video quotidie, non sine magno do-
lore, quantūcunq; amoris, diligentię, ardo-
ris, ad hanc doctrinā percipiēdam iuuenes
attulissent, id totum in hac miseria, & cala-
mitate perire tum demū cū acies ingenij
(quæ suauissimis erat, & ad naturæ vsum
20 maximē cōgruentibus principiis inuitāda,
& incitāda) hac infecta tabe elanguisset, de
consequenda artis huius cognitione con-
siliū displicere, cū tanto ardore studij
nihil sit profectum: & reliqua iudicentur
25 esse similia. de dialectica, & eius partibus,
deque vfu nulla prorsus est mentio: diceres

b, iiii.

termina-

contenderet: ita ars dialectica diligēter ex-
 posita naturalis dialecticæ (cui⁹ obseruatio
 est (similitudinē se referre: & propriis, ger-
 manisq; coloribus exprimere: vim vniuer-
 sam amplecti: membra, partesque legitimis 30
 locis partiri: habitum deniq; totum imitari
 prædicabit: hoc fundamentū est nostræ cō-
 tentionis, hoc firmamētum quæstionis, hæc
 summæ, & totam disputationē cōplectentis
 ratiocinationis intētio est: ars dialectica est 35
 imago naturalis dialecticæ: in commētariis
 autē Aristotelis nihil est ad naturæ moni-
 tionem propositum: nihil (si naturę verita-
 tem spectes) non confusum, non perturba-
 tum, non contaminatum, non fœdatum: ars 40
 igitur dialectica in cōmētariis Aristoteleis
 nulla est, naturalem porro dialecticam (quæ
 ratio æterna in singularibus hominum mē-
 tibus diuinitus insita est, atque impressa) in
 hominū ingeniis intueri licet geminis radi 45
 cibus inuentionis, & iudicij, atq; vtriusque
 brachijs innixam: quorum in his libris si-
 mile nihil ostenditur: non enim summa vis
 illa definitione comprehenditur: nec partes
 certæ proponūtur: sed chaos vnū perpetuū 50
 ex omnibus rerum formis glomeratur: vt
 eunti per partes manifestius erit: de quibus
 tamen

tamen priusquam dicere incipio, pauca de
 Aristoteleis exponam, qui ad hæc sancta
 Aristotelis, velut Apollinis, oracula, magni-
 fica quædā nobis initia cōpararunt: egre-
 5 giam enim quandam terminorū, ficuti sup-
 positionum, ampliacionum, similiumque
 (que iam euauerunt) artem reppererunt, nō
 minus barbaram, quā ridiculam, atq; in-
 eptam: terminus enim lapis, aut stipes est,
 10 quo definiuntur agri: quam veteres stulta
 superstitione inducti pro deo coluerunt: vt
 Ouidius secundo fastorum,
 Termine siue lapis, siue es defossus in agro
 Stipes, ab antiquis tu quoq; numē habes.
 15 interdum etiam finis, & exitus rei, termi-
 nus appellatur, vt omnium ætatum certus
 esse terminus dicitur: ita præpostera nimiū,
 peruersaque doctrina intelligitur: quæ à
 termino, id est, à fine incipit: qui enim bar-
 20 baris istis exceptis, suppositum orationis, &
 appositum (vt grammatici loquuntur) ap-
 pellet terminū, reperies neminem: sed bar-
 bariem in minimis delictis sophistę nume-
 rant: & plerumque etiam gloriosam existi-
 25 mant: vnde tanta gloria terminorum, tan-
 taque authoritas hætenus viguit, realis, lo-
 gicalis, mentalis, materialis, primæ & se-
 b. iij. cundę

est nostra quoque aduersus utrosque con-
iuncta disputatio sit: quò tamẽ priusquam
veniamus (quod in tanta, tamque graui di-
micatione fieri necesse est) deus optimus,
maximus, nobis implorandus, & inuocan- 30
dus est: cuius ope, atq; auxilio multò magis
laudabiles hominum, atq; honesti labores,
quã ratione, cõsilioq; humano sustinentur.
abs te igitur, O qui res hominũq; deũq;
Aeternis regis imperiis, & fulmine terres, 35
pacem, ac veniam peto, precorq; ut ima-
ginem diuini, cœlestisq; luminis (quod in
animis nostris inspirasti, atque accēdisti) à
miseris tenebris eripi, liberariq; patiare.
nũc quoniam debita instituto nostro vota 40
fecimus, vnde potissimũ exordiemur? à na-
tura, vt opinor, veritatis huius parente, ac
magistra cõmodissimum erit initiũ: de qua
tamen nihil homines hi cogitauerũt, tamẽ
ab eo principio nobis est ordiendum: vt ex 45
veritate naturæ mendacium captiosæ con-
fusionis arguatur: ars enim dialectica debet
ab imitatione, & obseruatõe naturalis dia-
lecticæ proficisci: quemadmodum omnes
artes imaginem aliquam effingere conan- 50
tur, cuius veritas in re aliqua solida atque
expressa appareat: phyci præceptionũ sua
rum

rum monitis ideam quandam pictam pro-
 ponunt, cuius veritas in rebus naturalibus
 cernitur: mathematici species animis intuē-
 das subiiciunt, quarum vis in quantitatum
 5 ipfarū genere perspicitur: morales philoso-
 phi virtutes, virtutūq; proprietates artifi-
 ciis item suis exequentur, quarum actio in
 animis humanis cognoscitur: grammatica,
 rhetoricaq; præceptiones tradūt: quarū vis,
 10 atq; vsus in naturalis sermōis puritate, atq;
 exornatione deprehenditur: omniūq; artium
 veritas prius in natura viguit, q̄ vlla præce-
 pta cogitarētur: nec quicquā in artis vllius
 accurata descriptione sitū, collocatūq; esse
 debet, cuius imitatio nō ē rei ipsius natura,
 15 vsu, veritate deduci, deriuariq; debeat. dia-
 lectica itaq; (quæ non modò ars esse, sed ar-
 tium regina, dea que vult) deteriore cæteris
 conditione non erit: vt cæteræ demonstrēt
 20 artes, quarū rerū tanquā tabulæ sint, & ima-
 gines, dialectica vel obmutescat, vel inaniū
 visorū somnia se dicat interpretari: immo
 verò authoritatem præclaram, & magnificā
 habebit: & quēadmodum Apelles (si fortè
 25 Alexādri imaginē à se pictā, probare vellet)
 corporis simulachrū specie, statura, genere
 ipso penitus expressum, redditumque esse

terminalia quædam celebrari: sic enim, ut
ait idem ille poeta, (plex

Conueniūt, celebrātq; dapes vicinia sup.

Et cantant laudes Termine sancte tuas.

O terminales, non doctores, sed lapides ve- 30
rius aut stipites. quis enim has hominum
statuas, non multò magis terminandis a-
gris, quàm tradendis artium institutis ido-
neas existimet? Hactenus interpretum non

solum sapientium, sed etiam eloquentium 35
prolusio quædam ad speciem, & pompam
artis adhibetur: ut iuuentus pulchritudine,
& suauitate sermonis allici, magnitudine

commoditatis excitari, perspicuitate capi-
atque incendi ad Aristotelis cognitionem 40
possit, id est barbara fœditate alienari, mi-
seriæ magnitudine deterreri, obscuritate
debilitari, ne vnquam dialecticam diligat.

Sequitur tam excellēs, tamq; nobile proœ-
miū, Aristotelea doctrinæ, an omnis do- 45
ctrinæ confusio, perturbatioque, res perspe-
cta, cognitaque declarabit: quæ ut accura-
tius cernatur, sit perpetuò nobis ante ocu-
los sol ille dialecticæ naturalis subiectus,

ut aduersæ, atque è regione occurrentes 50
tenebræ certius, exploratiusque videan-
tur: dialecticam naturalem esse mentem,

atque

atque rationem : eamque duplici virtute
contineri, inuentionis, atque iudicij. ideo-
que si quis hanc vim pingendo, scriben-
doque velit imitari, habeat ideam veri-
5 tatis illius propositam : vt à similitudine
nusquam deerret : Cedo vbinam egregius
hic Apelles caput dialecticæ tam longa,
tamque vasta tabula categoriarum, Hermeneias
analyticorum, topicorum, elencho-
10 rum, depinxit ? nusquam, vel lynceus a-
nimaduertas, aspicias. At intelligi potest,
inquies: video inquam intelligi posse : neq;
despero, quin aliquando intelligatur : sed
obsecro te vir bone, si pictorem aliquem
15 ad te pingendum certo precio conduxisses,
isque tui corporis imaginem truncam, &
sine capite tibi pinxisset: cum portentosam
illam picturam proponeret (quamuis me-
minisses te caput habere) nō tibi stomachū
20 faceret? aut cachinnum excitaret? id mihi vi-
deris gestu confiteri: cur hanc igitur animi
tui (quæ tanto tibi temporis, vitæque pre-
cio paratur) imaginem primam, summamque
sui parte carentem probatis? at partes quæ-
25 nam sunt in toto opere descriptæ? vbi sunt
brachia? vbi sinistrum illud inuentionis, hoc
dextrum iudicij positum, distinctum, con-
forma

tionibus ostendimus, conueniunt: in acci-
dente autem quedam sunt effecta, & adiun-
cta, non tamen omnia comprehensa: quin-
que inquam, tātum vocabula declararet vo-
luit, genus, speciē, differentiam, proprium, 30
& accidens: quorum in categoriis videba-
tur esse necessaria cognitio: quāquam eo-
dem modo hæc eadem in topicis Aristote-
les instituerat, vnde peti poterant, si vtilia
viderentur. itaque frustra susceptus hic la- 35
bor (etiam cui placeat eiusmodi doctrina)
videatur: quæ si cōmodius, & vtilius, quā
Aristoteles, interpretari vellet, res tota cer-
tè facilis erat: si perspicuè, breuiterq;, vt o-
portuit, singula definirentur, & exemplis 40
illustrarentur hoc modo: genus est dictio,
quæ interroganti quid est de pluribus re-
bus respondetur, vt animal hominis, &
belluæ genus est, de quibus interroganti
quid est, respondetur, & homo Socratis, 50
& Platonis, de quibus eodem modo re-
spondetur: species pars ea est, de qua ge-
nus ita respondetur, vt Socrates hominis,
& homo animalis species est: Differen-
tia est forma rei, & ea causa, propter quam 55
res est, id quod est, vt animal à sentiēte ani-
ma

ma, animal est: homo à ratio cinante ani-
 ma, homo est: proprium est vis naturali-
 ter insita, omni, soli que subiecto semper
 conueniens: vt in homine ridendi vis: in
 5 lupis, ululandi: in canibus latrandi: ac-
 cidens est, quod cum adest, abestue, sub-
 iectum nihil immutat: vt Socratis acci-
 dentia sunt candor, iuuentus, ambulatio,
 disputatio: hæc inquam, breuiter & a-
 10 pertè dicere: res non magna, neque dif-
 ficilis erat: verum Porphyrius hæc pau-
 cula falsa institutione deprauauit: & alia
 vanissimis, stultissimisque nugis referta
 quamplurima cumulauit. Tria enim vo-
 15 cabula genus speciem, differentiam a-
 lieno quodam, distortoque modo tradi-
 dit: genus est quod de pluribus, & dif-
 ferentibus specie in eo quod quid est, prædi-
 catur. species est quod de pluribus, & dif-
 20 ferentibus numero, in eo quod quid est,
 prædicatur: quibus in definitionibus seruū
 video suo quodam iure domini Aristotelis
 pedissequum, & cū aliqua excusatiōe serui-
 tutis lapsum esse: Sed quæ nā (malū) est ista
 25 voluntaria seruitus? simus (si seruitus tamē
 hīc esse possit) oēs veritatis serui: vt liberta-
 te nostra

& vsum naturæ referri, & accōmodari ad
 inuentionis,iudiciūq; viam poterunt:rete-
 xam ipse orationem, & me summæ temeri-
 tatis, vel impietatis accusem: qui deū istū
 tuum barbara quadam stoliditate oppugna 30
 re ausus sim: sin verò tenebræ hīc erunt
 quàm plurimæ, & alienissimæ ab instituto:
 si mala infinita pauculis bonis occultis ap-
 parebunt: dabis mihi, vt opinor, veniam, si
 quod calceo tuo concedis, ego homini, na- 35
 turæ veritati, deo concedam. Atque vt in
 tantis noctibus lumen aliquod adhibea-
 tur, distinguamus hanc rerum indigestam
 massam, & quæ videbuntur inuentionis a-
 liquid esse, vel iudiciij, vel exercitationis, id 40
 est caliginem inuentionis, & iudiciij, & ex-
 ercitationis continere, (sic enim hīc loquē-
 dum est) segregemus. itaq; ad inuentionis
 chaos, categoriæ, septemque primi librito-
 pici distrahantur: ad iudiciij autem con- 45
 fusionem, Hermeneia, analitica in reli-
 quis, exercitationis tenebræ relīquantur?
 Quamobrē primū illud inuentionis chaos
 aggrediamur. aperi itaq; iā si potes, ō Ari-
 stotelee oculos, et naturę tuę lumine aliquā 50
 do frueri: tabulam Aristoteleę cōfusionis
 aspice, in qua categoriæ primum locum (ni
 fallor)

fallor occupant. tametsi ad earum introitū
Porphyrius velut atriensis seruus adhibe-
tur, vt per eum scilicet in categorias intro-
ducamur: hunc igitur seruum primò salute-
mus. hui? christiano homini tam scelerata
pestis, tamque impia salutanda est? hæc la-
bes incredibili impietate, atque scelere in
Christū obstricta, (à Christi enī religione,
ad ipsā idololatriā trāsfugit, & nomē chri-
10 stianū īmanissimè vexauit) à christianis tā
ta authoritate colitur? beneficium (ais) abs
quouis homine accipere bonū est: sit perdi-
tus, flagitiosus, īpius, sit, si volet, diabol⁹, mo-
dò vtile, verū, rectum doceat: non enim ho-
15 minem, sed hominis vtilem reipublicæ la-
borem probamus. ō vocem philosopho di-
gnissimam. quærat igitur rerum vtilitas:
negligatur hominum authoritas: sic enim
veritas inuenietur, & percipietur, si quis est
20 in his rebus, fructus: quid ergo vir hic inge-
niosus, & reipublicę vtilis, quē ingressum
in categorias aperit? an inuentionem ple-
nam declarare voluit? minime, sed quinque
tantū vocabula, quæ sunt inuentionis par-
25 tes, quatuor enim prima genus, species, dif-
ferentia, proprium cum quatuor fontibus
naturalis, inuentionis, vt in nostris institu-
tionibus

formatumque est? hinc Aristoteles, Aristotelisque interpretes muti magis quam pisces: in omnibus enim tot, tantisque libris inuentionis, iudicii que, ne appellatio quidem vnquam audita: tantum abest, ut 30
 partitio illa naturalis, legitima que sit exposita. hinc rursus audire mihi videor, hoc & facile esse, & à quouis intelligi posse. at quousque tanta peccati licentia nos eludet? reddi o Aristotelee ad pictorem illum corporis tibi propositum: quid si cum caput esset 35
 oblitus, brachia nulla distinxisset: quid isti homini facias? si tam sit impudens, ut tale te esse clamet: idque tibi videnti & spectanti suadeat? non colaphis, & flagris tantam 40
 impudentiam reprimes? At tu longè es vano illo, & impudenti pictore vanior, atque impudentior: qui non homini vni, sed vniuerso hominum generi pro legitima, numerisque suis absoluta tabula, tam com- 45
 mentitiam, tamque monstrosam deformationem maxima mercede vendites: Aristoteles fecit: ais, fecerit Apelles, quid tū? si tuus Aristoteles calceos fecisset septos ad pedē, & ad nullū prorsus vsum cōmodos, pedē- 50
 ne frāgeres, aut dolares, aut naturā potius omnem violares, quàm Aristotelis ingeniū
 non

non probares? minimè (inquires) sed pedis
 naturã, atque vtilitatẽ , cuiusvis Aristotelis
 authoritati præponerem. ô fatuum, ridicu-
 lumque caput: pedem pluris, quàm animũ:
 5 calceum, quàm artificium tantum facis? pe-
 dis, calceique gratia vanam Aristotelis, su-
 perstitiosamque opinionem despicias: ani-
 mi, studiique nobilissimi gratia non despi-
 cis? tribue obsecro amice sophista, veritati,
 10 quantum calceo tuo tribuis: & dictorũ no-
 strorum paulisper (dũ ad alia properam?)
 recordare: vera vt dixi, legitimaque differẽ
 di doctrina, est imago, & pictura naturæ: o-
 pus Aristotelicæ commentationis non est
 15 imago nature: non est igitur vera differen-
 di legitimaque doctrina . An tibi lapi-
 dem aliquem mouere , non tota mcenia
 concutere videor ? Sed video quò iam-
 pridem me vocas: fateris Aristotelis ob-
 20 scuram, perturbatamque disciplinam esse:
 sed omnia tamen huius ingenij cogita-
 ta, scriptaque non modò vtilia , sed ad-
 mirabilia esse defendis . tabulam igitur ip-
 sam, ô sapientiæ magister, iutueamur , sed
 25 æquã (vt equus homo es) conditionẽ propo-
 nam? vt si omnia (quę hîc erũt) ad veritatẽ,
 & vsum

te nostra fruamur vbi igitur est harũ rerum
veritas? in populari cõsuetudine, atq; vſu,
Quem penes arbitrium eſt, & viſ, & norma
loquendi:

vt ait Horatius, imo verò vt illi ipſi i ſcho- 30
la ſua philoſophi: Plato enim populũ lin-
guę magiſtrum dicit: ab eoque verborum
vſum ſumendum: Ariſtoteles verò ſentien-
dum cum paucis ait, cum populo tamen lo-
quendum: ita Cicero (cum de his rebus lo- 35
quitur) ſcientiam (ait) mihi reſeruauit: vſum
populo dedi: quid memorem celebre illud
Põponij Marcelli de verbo quodam in ora-
tione Tyberij Cæſaris non ſatis latino, cũ
Capito diceret, & eſſe illud latinũ, & ſi nõ 40
eſſet futurũ certè: iã inde mētitur Capito,
ait Marcellus. tu enĩ Cęſar hoĩbus ciuitatẽ
dare poteſ, verbis nõ poteſ: ſtet igitur illud
verborũ vſum nõ pro deſidioſorũ hominũ
libidine: ſed populi, & naturalis ſermonis 45
cõſuetudine definiri oportere: quo poſito
generis, ſpeciei que vocabula vitioſè à Por-
phyrio definita percipientur. genus enim
popularis ſenſus atque oratio quandam cõ-
munẽ appellationem dicit: quæ interrogan 50
ti quid eſt de pluribus rebus reſpondetur:
ſpeciem partem illam de qua genus ita re-
ſpondetur:

spondetur, quemadmodum initio defini-
 tur: ubi enim exceptis rabularum sophista-
 rum scholis, genus huius sermonis audietur?
 homo est species Platonis, platanus est spe-
 5 cies huius arboris: smaragdus est species hu-
 ius gemmæ: nō contrā. Plato est species ho-
 minis, hæc arbor est species platani: hæc gē-
 ma est species smaragdi: quamuis generis
 vocabulum pro specie vsurpari soleat: ut a-
 10 nimalium genera multa sunt: caussarū tria
 genera: speciei nomen nunquam pro gene-
 re. est igitur nomen generis vniuersum, spe-
 ciei singulare: illud totum quiddam multa-
 rum partium, hoc partem in toto compre-
 15 hensam significat: ut genus naturali quadā
 relatione multiplicis speciei totum, species
 eadem ratione pars generis habeatur: quod
 interpret iste sentit, cū ait, quia genus sit
 alicuius speciei genus, & species alicuius
 20 generis species: propterea alterum alterius
 mutua ratione definiri: sed alterum nescio
 quem habitum contra omnem vsum, & ve-
 ritatem sermonis commentus est: quam-
 obrem? ne Aristoteles errasse videretur: qui
 25 istis hominibus vno Ioue (credo) vel maior
 est: ut summum deum errasse potius, quā
 Aristotelem fateantur.

e hæc

hæc intelligitis, & stultissimas opiniones
 antepontis veritati: miseriores, si non in-
 telligitis: quibus tot annos in hoc misero lu-
 to volutatis, nunquam venit in mentē co-
 gitare, quorsum hæc discerentur, quibus in 30
 rebus horum præceptorum vsus versaretur,
 quis fructus inde perciperetur: quid dein-
 de? differentia est: quæ fuerat, vt exposui,
 definienda forma rei, & ea causa, propter 35
 quam res est, id quod est: vt omnium rerum
 (sicut est) sua forma, suaque differentia di-
 catur. at hic interpret differentiam ait esse,
 quæ (vtar scholasticis verbis) de pluribus
 specie differentibus in eo quod quale quid 40
 est, prædicatur: cur differentia solis generi-
 bus attribuitur? an nulla speciei etiam a
 vobis definita differentia est? Aristoteles ita
 definit: ergo damnata veritate per omnes
 saltus, asperitates, salebras Aristoteles se- 45
 quendus est? hinc distinctionum, id est, abu-
 sionum myriadas paratas esse scio: sed in ar-
 tium traditione captiosam illam subtilita-
 tem nolo: definitam perspicuitatem volo:
 & vt progressionis facilem viam laudo, sic 50
 malitiosam erroris occasionem vitupero: si
 differentia in distinguendis, definiendisq;
 rebus utilitas vlla est: cur non tanta quæri-
 tur,

tur, quantā vsus, naturaq; rerū ferre potest?
 at videmus omnium rerū seu vniuersarum,
 seu singularū naturale quoddā, definitūque
 discrimen esse: quod cū possit, & debeat ap-
 5 pellari differētia, cur potius inuerso fine res
 verbis, quā verba rebus (quibus explicā-
 dis inuenta sunt) cedēt, atque inseruiēt? reli-
 qua duo propriū, & accidēs vt breui^r, quā
 superiora, ita minus obscurē, cōfuseque tra-
 10 dita sunt. atque hactenus in quinque voca-
 bulis definiēdis, & superuacaneum (cū pos-
 sent hęc eadē à principe illo erroris assu-
 mi) & translatitium (cum repugnātia, con-
 trariaque vsui, & talium præceptionum fini-
 15 doceat) huius interpretis laborē esse cōsti-
 tit: nugarum sequuntur, & vanissimarum
 rerū cumuli: si enim de tam multis interpre-
 tationis huius versib^r decē auferātur in de-
 finitiones, & exēpla quinq; vocabulorū, re-
 20 liqua inania, & ab inani, ociosaque delira-
 tione profecta reperiētur: in quib^r quia dū-
 taxat alienū sensum, nō iudiciū suū explica-
 re voluit, nō requirā, cur cū fontes inuētio-
 nis attingere cœpisset, multò plures omise-
 25 rit quā exposuerit: nec enim seruum dece-
 ret sapientiozem esse domino: sed tamen, iu-
 re tam diligētem interpretem rogabo, quid

ad Aristotelis, & quinque vocabulorū ex-
 plicationem pertineāt quæstiones de gene-
 re, & specie: an substantiæ quædam sint, an
 nuda duntaxat intelligentia comprehensæ:
 si autem illud, corporisne expertes, an par- 30
 ticipes: ab omnīne sensu seiunctæ, an in his
 rebus positæ, quæ sub sensum cadunt: quid
 inquam, hæc quæstiones ad Aristotelis expo-
 sitionem valeant? eas præterit (inquies) ac 35
 reiicit, fateor: sed dum simulat se reiicere,
 grauius offendit, quàm si plena disputatio-
 ne tractasset, & explicasset. proposuit enim
 sui studiosis ænigma: in quo dissoluendo se
 miserè torquerēt: & nimis malitiosè, vt Ga 40
 lathea illa virgiliana, amatores suos incen-
 dit: quemadmodum enim apud poëtam,
 Malo me Galathea petit lasciua puella:
 Et fugit ad salices, & se cupit antè videri:
 Sic argutus hic interpres cū proponit se 45
 velle à quæstionibus arduis, & obscuris ab-
 stinere: proponit tamē eas, id est, malo scrup-
 po discipulorum suorum animos ferit: de-
 hinc fugit ad salices, vt sui se fugientē per-
 sequantur: & circa gordium nodum lucten- 50
 tur. quid est? num mentior? qui sudores, qui
 labores interpretum, vt quæstiones istas in
 dialectica (vt Porphyrius ipse sentit) inuti-
 les,

les, & alienas exponāt? & Aristotelis interpretem secundarij interpretes noua interpretatione sic interpretentur, vt ipsi tertarios interpretes requirant? ô vanitatem interpretum: siccine bonę iuuentuti illuditur? hæc liberalibus studiis tenebrę pro luce proponuntur? sed hæc leuissima sunt, si cum sequentibus conferantur: itaque cū hanc procemij nugatoriam vanitatem meritò sic
 10 accusassem, rogarem quorsum significatio-
 nes in generis definitione nescio quot enumerantur: hoc enim grammaticorum est, non dialecticorum: & multò plures, quàm hīc Porphyrius, in dictionario suo Calepi-
 15 nus exposuit: quorsum tam longa, tamque molesta oratione generis à cæteris quatuor vocabulis differentia colligitur? an definitio recta, non est definitæ rei à cæteris distinctio? cur sponte Porphyri, & tandiu nu-
 20 garis? & vnā rem toties, & inutiliter simplicib⁹ animis obtrudis? quid similis caco-technia in speciei, differentię, proprii, accidentis disputatione tradita? cur tam variæ definitiones, diuisionēsque cōturbatæ? tres
 25 enim speciei, quinque differentię definitiones velut aggerantur: quasi non potuerit vna, & simplex, & vera vnius, & simplicis,

& veræ naturæ esse declaratio: eadẽ confu-
sione & speciei diuisio facta in speciem spe-
cialissimã (hæc enim hominũ istorũ oratio
est) & subalternã: & generis in generalissi-
mũ, & subalternũ, cũ naturalis sit & spe i- 30
ei, & generis vnus, vt exposui, duntaxa ha-
bitus: & differentię quatuor diuisione ab-
surdæ planè, & ridiculæ: si enim definitio
(vt necesse est) differentię præponatur, di-
uisiones illæ pueriles, & deliræ reperiẽtur: 35
& proprij quatuor significationes, & acci-
dentis tres definitiones, cùm vna satis su-
perque futura sit. sed quid ista persequor,
cùm media pars operis huius vniuersi in-
audito somniorum genere compleatur? cõ- 40
munitates ab autore suo, & differẽtię quin-
que vocabulorum nominantur: attolle pau-
lisper mentem ô nugator vanissime, & de
fine, de quo, vt arbitror, cogitasti nunquam
iam nunc aliquando cogita: cur ista toties 45
inculcantur? an vt christianam religionem
impio, sic dialecticam artem dementi stylo
vexares? si quinque illa vocabula rectè de-
finieras, nõne has differentias, & commu-
nitates expresseras? quemadmodum cùm 50
dico te iniquum, quia deo optimo, maxi-
mo nefarium bellum feceris, & nugatorem
vanum

vanum, quia toties rem eandem inutiliter
balbutis, an me æquo animo audies, si te
molestum, obscurum, inutilem, garrulum,
loquacem, nugigerum, immanis impietatis
5 feritate occæcatum, stimulante sceleratissi-
mi iudicij conscientia furiosum, pestem cœ-
lo, terrisque inuisam appellem? hîc si com-
morari, peccata tua diuidere, definire pluri-
bus modis, teque iustissimo iudicio perse-
10 qui velim, vix feret me, iudex vnam horam
de tuis maximis flagitiis verissime disputā-
tem: ego te de his rebus tot secula mentien-
tem, caligantem, nugantem perferēdum pu-
tem? Te verò, dominumque tuum in verita-
15 tis iudicium adducam: circumforaneas mer-
ces vestras propalā, & in cōspectu omniū
constituam, vt præstigiæ vestræ aliquando
cognitæ digno risu excipiantur, vel potius
insidiæ debito supplicio coërceantur. ade-
20 ste ò Porphyriani, & subductis vitiis vestri
ducis summam aliquam facite: quinq; voca-
bula Porphyri⁹ ad cognitionē categoriarū
necessaria exposuit. quo modo? quo prius
Aristoteles, inutili videlicet falsoque: quid
25 de suo Porphyri⁹ addidit? spinas. & impedi-
mēta aniliū, fabulosarūque nugarū, quibus
discipulos suos, simillimos sui fabulatores

& nugatores efficeret: hâc bone deus, amē-
 tiam tanta reuerentia, tantaque religione e-
 gimus, suspicimus? hâc nobis in categorias
 ingressio paratur? iâ vestræ partes sunt, qui-
 cunque, & vbicunq; honesta studia colitis, 30
 pestes istas publicorum studiorum detesta-
 ri, odisse, execrari: propinquos, amicos ab
 his miseris laqueis auertere: detrimēti, peri-
 culiq; admonere, aduersas vtilitates in me-
 liore, & rectiore via demonstrare: ad eas ad- 35
 hortari: & quod ipse iubet, deum in verita-
 te, pulcherrimæ doctrinæ venerari: hocque
 tanto bono mortales omnes impertiri. At
 in vestibulo nimium diu moramur, introea
 mus, categorias intueamur: an inueniendi 40
 vim, doctrinamque aliquam & verā, & vti-
 lem continent? nullam artem hîc video: nul-
 lam artis cuiusquam vtilitatem, sed confu-
 sionem artium omnium incommodissimā,
 quid(inquies) potēstne sapientius esse cōsi- 45
 lium, & hominibus vtilius, quàm omnē re-
 rum naturam per genera, species, differen-
 tias gradatim, atque ordinatim descriptas
 in decem egregias acies (quod in categoriis
 fecit Aristoteles) partiri? non vides veluti 50
 propugnaculis hinc, & inde (antepræ-
 dicamenta, & postprædicamenta nomi-
 nant)

nant) castra ipsa septa, vallataque? video, in-
quam, sed castra hostilia, & inimica propu-
gnacula dialecticę veritati: quamobrę quo-
niam pro hac veritate sophistis, id est, hosti-
5 bus veritatis bellum indiximus, non modò
labores omnes, periculaque subeunda sunt,
vt hæc sophistarum receptacula funditus e-
uertantur: sed etiam si opus fuerit forti, glo-
riosaque morte occumbendum. itaque iam
10 signa canāt, & in primum propugnaculum
impetum faciamus: quinam sunt arcis hui⁹
custodes? homonyma, synonyma, cōplexa,
incomplexa: ohe? quid grammatici in dia-
lectica? capti, vt suspicor, à sophistis, & in
15 hac custodia non sponte, sed vi sunt consti-
tuti: liceat miseris aliquando liberis esse:
abeant incolumes, redeāt ad grammaticos,
& ad populares, propinquosque suos: video
tamen dialecticum nescio quem habitum:
20 paronyma sunt, quæ vix ita mutata veste co-
gnoscebam: locum enim habent inuentionis
propriū, & coniugata in sua regione
nominantur: adimatur hæc vestis, propria
reddatur, & in locum inuentionis propriū
25 ab hoc propugnaculo remittantur, vt illic
commoditatis aliquid efficiant: quoniā hīc
prodesse nihil possunt. quid postea? video
duas

duas horribili facie regulas,
 Quando alterū de altero prædicatur, vt de
 subiecto, quæcunq; de eo, quod prædicatur,
 dicuntur, omnia etiam de subiecto dicuntur.
 Diuersorum generum, & nō subalternatim ³⁰
 positorū diuersæ species sunt, & differētiæ.
 Nōne veræ sunt? verę certè, sed & vera ma
 la multa sunt: nec quia verum aliquid, ideo
 protinus in arte approbandū: cōstare enim
 debet ars legibus, & institutis non solū ve ³⁵
 ris, sed multò magis vtilibus: istæ autem re-
 gulæ, quia rei stultæ, & inutilis, vt mox ap-
 parebit, gratia sunt institutæ, quid vtilitatis
 afferent? idem ferè robur est, eadem firmi-
 tas secūdi propugnaculi: stant in vestibulo ⁴⁰
 oppositorum genera: cur ab inuentionis or-
 dine, vexilloque sine tessera, sine commeatu
 discesserunt? est enim oppositorum propri-
 us in inuentione locus. an fortè dum præ-
 dandi gratia de castris exissent, captiua à ⁴⁵
 sophistis huc adducta sunt? quid hîc ca-
 ptas grammaticorum possessiones rursū
 video de significatiōe nominis prioris, ad-
 uerbij simul, verbi habere? quid eadem ser-
 uitate deuinctas phycas motuum species? ⁵⁰
 quid tot peregrinos, captiuosque debiles,
 prostratos inutiles in his præfidiis video?
 vides

vīdes ō domine Aristoteles (illud enim tuis
feruis lubēter gratulabor) in tuis istis pro-
pugnaculis nihil esse quod tua castra tuea-
tur: adhibueras præsidia captiuorū grāma-
5 ticorū, & physicorū: quibus latrocinio ne-
scio quo cōparatis nimiū fidere non debe-
bas: itaque te deserunt, dicunt se vi tibi, nō
sponte seruiisse: paronyma, & opposita so-
la sunt: quæ & loco se deiecta cōqueruntur:
10 in topicis erat illis locus abs te constitutus:
regulæ quāuis abs te inuētæ, tamen inermes,
inutiles, cur in dialecticis vigiliis collocan-
tur? ō propugnacula inania. ō sophistica re-
ceptacula: quid enim sophista, nisi qui ma-
15 gnā foris sapientiā ostentat, cū domi nul-
lā prorsus habeat? si quis Aristoteleorū (cū
duos annos in dialectica consumpsisset) in
patriā reuersus populares conuocaret, vt in
publico cōuentu Aristoteleæ sapientiæ spe-
20 cimen exhiberet, tū diceret: scio populares
octo pulchros habendi modos, vt qualitātē,
quantitatē, circa corpus, in parte, partem, in
vase, possessionē, cohabitationē: exēpla sunt
omniū, habeo sophismata magna in mani-
ca, & in capite, & caput in ipsis, sicut vinū
25 in vase, habeo propriā sophismatū posses-
sionem, vxorem tamen non habeo propriē.
alii sunt præterea multi habendi modi, sed
qui

qui dici consuerunt, penè omnes enumerati
 sunt: hæc cùm ad verbum ex Aristotelis do-
 &trina, sapientiaque palàm dicta, auditaque
 essent, quis risum teneret? quis impudentiã
 illam non exploderet? at tu ridicule sophi- 30
 sta his & maioribus etiam nugis, egregias
 istas arces antepredicamentorum, & post-
 predicamentorum compleuisti: sed offudi-
 sti tenebras authoritatis oculis hominum:
 vt cum nihil hîc vtilitatis agnoscerent, ad- 35
 mirarentur tamen velut quædam sacra effa-
 ta, quæ duntaxat sibyllinis vatibus inter-
 pretari liceret: dij te veterator, & impostor
 eradicent: nimium diu fefellisti, induxisti,
 nocuisti. Canis (dicet aliquis) ante victoriã 40
 triumphum, & quasi victor insultas nōdum
 oppugnatis castris. me miserum, & nunquã
 satis prudẽtem: video enim cum maioribus
 mihi copiis esse dimicandum, quàm apud
 Thermopylas Lacedæmonio Leonidẽ cum 45
 quadringẽtis Spartanis, cōtra quadringẽta
 Persarum millia. itaque vt ille suos, ita meos
 possum adhortari: prandete forti animo mi-
 lites, apud inferos cœnaturi: obruemur e-
 nim multitudine sophistarũ in iis castris cō 50
 tra nos armatorũ: sed tamen pro patria ve-
 ritate certandum est, vt si tantos impetus
 non

non sustinebimus, tamen fortitudinis mu-
 nere perfuncti, vitam veritati debitam no-
 bili, testataque morte reddamus: eamus igi-
 tur, ut ait poëta, & in media arma ruam?
 decem vexilla sublata video, quibus toti-
 5 dem reges præsumt, substantia, quantitas,
 qualitas, relatio, actio, passio, ubi, quado, fi-
 tus, habitus. at quænam sunt hæ nationes?
 substantia, patricia quædam familia est, &
 amplissima: cui cæteræ nouem sunt tribu-
 10 tariae, & tantum soli possident, quantum il-
 lis substantia permiserit: quætitas castris me-
 tandis præfecta est, item metiendæ proce-
 ritati militum: breuiter omnium rerum me-
 tiendarum munus habet. qualitas aspicit
 15 qualia sunt omnia, & quomodo ad suum mu-
 nus affecta. relata dicuntur, quibus hoc ipsum
 est esse, ad aliquid quodammodo se habere:
 nec quicquam aliud agunt. reliqua sex latet
 velut in insidiis, tantum speciem nominis
 20 indicant: nihil prætereà declarant, aut osten-
 dunt. quis numerus est in castris substantiæ?
 omnes illic esse dicuntur, non modò inani-
 matorum, sed arborum, pecudum, hominum,
 25 deorum, dæmonum nationes, & quidem mi-
 rabili ordine (quem prædicamentum vocant)
 descriptæ: ubi summum genus regia pote-
 state

state imperat, subiectæ sunt species: differē-
 tiæ stipatu suo, comitatuq; latera cingūt: v-
 decē amplissimas orbis vniuersi basilicas tibi
 videre videaris, cū hæc aspicias. at for-
 tassiss hæc sophistica est, vt in propugnacu- 30
 lis, ostētatio. itaq; ingrediamur, circūspicia-
 m⁹ omnia, nec vanis istis titulis terreamur.
 quid? vbi est aula ista regia? vbi comites, &
 stipatores regij? vbi subditi principes? solitu-
 do est vasta, desertaq;. video tamē in angulo 35
 nescio quo primā, secūdāq; substantiā muli-
 ebriter altercātes, aliquot communitatū so-
 phismatis ad augendā litem obstrepētibus:
 prætereā nihil. in reliquis tribus, qui in pri-
 ma illius clientela sunt, cū introieris, eadē 40
 solitudo cerneretur: quantitas, qualitasq; cum
 aliquot seruulis velut in excubiis obmute-
 scūt: relatio tantū caput ē fenestra quadā ex-
 erit, prominētibus cōmunitatū auriculis ad
 excipiendū hostiū strepitum: nihil amplius. 45
 quæ nō video, cur in arce ipsa prædicamēto-
 rū princeps cōstituatur: & eadē in excubiis
 post prædicamentorū vigilet. reliqua sex, vt
 dixi, latent in insidiis: ne nomē quidem de-
 finiūt. ordo ille rerū per genera, species, dif- 50
 ferentias cōpositus nusquā est, in his tamen
 phantasticorū exercituū castris multi calo-
 nes,

nes, caupones, pistorum, lignatores, fartores,
frumentatores quæstus, & lucri gratia nego-
ciatur. rides, ais, certè, & ex animo, verèque
rideo, sed ridètem dicere verum quid vetat?
pollicetur hic archisophista istis decem ca-
5 stris se rerum omnium genera, species, differen-
tias cūprehensurum: quod est ab humana fa-
cultate alienissimum. si enim omnis sciëntia cū
ignoratione hominum cōferatur, scientia in-
star candelulæ in obscurissima nocte fuerit.
10 at si esset ordines hi descripti, nihil esset nō
perspectum, nō cognitum. est verò impudētia
miranda in hoc homine, quod nesciat, nec
homo quisquā scire possit, id quasi manife-
stum, & facilè prætermittere. sic de sex vlti-
15 mis categoriis agitur: quasi magnus ille phi-
losophus illas nō ignoraret, sed despiceret,
quas tamen homini cognoscere sit nefas.
quod si categorias quas Palladi vix, ac ne
20 vix quidē fuerit cōcessum, cōplere potuif-
set Aristoteles, & hanc infinitā rerum vari-
etatem in decem illos ordines digessisset, non
aliquam dialecticæ partem tradidisset, sed
omnes artes, totāque philosophiam tur-
25 basset: quæ melius in tres partes, dialecti-
cam, physicam, ethicam, quàm in decem
genera distributa est: & dialecticæ proprias
aliarum

aliarum artium materias attribuisse: & na-
 turas, quæ physicorum sunt: quætitates, quæ
 mathematicorum &c. cum dialecticæ so-
 lum sit proprium, communem legem, & ad
 omnes res pertinentem tradere: non enim 30
 dialectica dicere debet quid linea, superfi-
 cies, corpus, numerus, habitus: sed legem
 explicare illa ipsa, sicut alia omnia, expli-
 candi, iudicandi que. substantias enim cor-
 poreas explicare physici, earumque gene- 35
 ra, species, & differentias non dialectici: ma-
 gnitudinum genera geometre, numerorum
 arithmetici: & cætera in suis studiis artifi-
 ces singuli debent: quæquam in eo ipso cõ-
 munibus dialecticæ legibus definiendi, diui- 40
 dendi, probandi, disponendi vtantur. itaque
 si quæ res scitu digna in hac confusione vi-
 deatur, discatur in disciplina sua meli⁹, sub-
 stantiæ in physicis, medicis, theologis: quæ-
 titates in mathematicis: habitus, & disposi- 45
 tio, naturalis potentia, & impotentia in mo-
 ralibus: relatio, sicut actio, passioque in in-
 uentione dialectica tractentur, & exponan-
 tur, non insana superstitione misceantur, &
 cõfundantur omnia, hîc vos auriculas Ari- 50
 stotelei miselli arrigite: definite (quod sem-
 per facitis) aliquando rudere: veram, libe-
 ramque

tamque vocem audite: Aristoteles aciem
 (quæ per se tamen erat valde obtusa) cogi-
 tationum vestrarum perstrinxit: castra hæc
 decem tam magnificis, tamque mirabilibus
 5 titulis illustria cecitatis tenebris circunde-
 dit: præstigiarum, captionumque vanitate, &
 confusione perturbavit. ô castra demetie, fa-
 tuitatis, erroris. ô deliramenta senis ægroti:
 attendite hîc ô sophistæ, & ad punctum tem-
 10 poris cogitationem liberi iudicii contra hunc
 archisophistam suscipite, quid est prædica-
 mentum quod appellatis? est (dicitis) ordo
 rerum vno summo genere comprehensarum
 per genera, species, differentias distributus.
 15 at hæc Aristotelea fabulositas non est ordo
 rerum vno summo genere comprehensarum
 per genera, species distributus. non est igitur
 prædicamentum. hem fallone? retexamne ra-
 tionem? argumentum quo vtor, definitio vestra
 20 est: dispositio argumenti in secunda specie sim-
 plici, & modo quarto est: an recte concludo?
 distinguo (dicet aliquis iratus sophista) actu,
 vel potentia prædicamenta sunt: ergo vir sa-
 piens, & diuine sophista, quemadmodum tu
 25 omnium doctrinarum laude princeps es, non
 quia ullam nosti, sed quia ad eas cognoscen-
 das potes aptus homo (si volet deus) esse, sic

d. j.

predica

prædicamenta tuo iudicio nulla sunt actu,
 sed esse possunt: potest enim deus aliquis (ho-
 mo enim nullus potest) cognita rerum omnium
 genera suis ordinibus exponere. cupiditas
 vide quid facit. ego nimio studio veritatis 30
 asserendæ penè lapsus sum. quãobrem habeo
 gratiã, quinetiã iam referam. audi, habeo (ni
 fallor) valde subtilem distinctionem, qua tu
 aduersus istos rerum nouarum autores vtare:
 dic. ô stulti, Aristoteles fuit primus fili- 35
 nature, cui omnia sua secreta aperuit, itaque sciebat
 artes occultas, & quibus est usus in prædicame-
 ntis: & vt nobiles præstigiatores solent, obdu-
 xit nubem omnium oculis, ne tantas opes hæc oc-
 cultas agnoscerent. sic attoniti credent prædi- 40
 camenta quædam hæc esse Democritica ex in-
 ani vacuoque mundo: qualẽ Xenophanes ait
 habitari in luna terram multarum urbium, multo-
 rumque montium: eadem ratio erit, si quis curio-
 sus ex istis hominibus, qui tantum de utilitate,
 & veritate, nescio quibus, semper loquuntur, 45
 requirat, cur Aristoteles decem generibus con-
 fuderit, quod in tres philosophiæ partes como-
 dius erat distributum: & quare dialecticæ tri-
 buerit, quod sit aliarum disciplinarum proprium:
 dices enim quod Aristotelis erant omnia: quia 50
 filius erat primogenitus naturæ: ideoque po-
 terat pro sua libidine, non pro iuuenum utili-

tate

tate (de qua nihil vnq̃ audiui) hoc modo totam philosophiã phãtastica coagmētatione cōgregare, pro deũ, hominũq; fidẽ, nunq̃ ne expergiscentur animi, vt verum cognoscãt? adeone quemq̃ defidia, languor, inertia delectat, vt ppetuò dormire velit: aut siquãdo de die ociosẽ cogitet, hospite Aristotele rogare malit: & quicquid respõderit, credere: q̃ experrectus fenestrã aperire? stellas, solemq; suis oculis intueri, vt noctẽ, diẽq; per seipsum possit agnoscere? hĩc oēs mihi clamores sunt adhibẽdi, vt dormiẽtes excitẽ omnes affectus tentandi: ridendũ, execrandum, plorandum, irascendum, miseradum: omnes admouendæ machinæ sunt, vt homines ad amorem, charitatemq; sui commoueam. vbi enim est amor tui, si te in voluntaria cæcitate videam? ratione nihil homini deus excellẽtius, amabilius, admirabili⁹ dedit: tu te sic abiicies, vt inter te, et quadrupedẽ nihil intersit? quin etiã quadrupes te naturæ iudicio super? si enĩ a sino lapides p tribulis obiicias, sensus iudicio tale pabulũ repudiabit: quia nõ sit eius naturæ cõsẽtaneũ. at si tibi tribulos apposuerit Aristoteles nullo iudicio, nullo delectu adhibito repẽte vorabis, nefas esse putabis dubitare an naturę tuę cōgruãt: an illę sint dialecticę

d. ij.

naturalis

naturalis epulæ? omni te iudicio priuabis;
 vt hominem (quem deus omniū animantiū
 principem fecerat) Aristoteles infra asinos,
 pecudesque omnes amandare videatur. ho-
 mini te vlli vendes, & addices? at qua mer- 30
 cede? dementiæ, vt oculos semper in terram
 abiicias contra quàm deus voluit. nam (vt
 Ouidius ait)

Os homini sublime dedit, cœlumq; videre
 Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus: 35
 vt aures bene monenti nunquam præbeas:
 omnes iudicij, & rationis aditus interclu-
 das: at cui homini? qui à suis popularibus
 demens, leuis, loquax appellatur. sic enim
 apud Laertium Theocritus, (chrū, 40

Hermeniae eunuchi simul, Eubuliq; sepul-
 Mente vacans vacuū struxit Aristoteles.

Et apud eundem Timon, (quacis.

Sed neq; Aristotelis leuitas miseranda lo-
 quid est quod apud eundem Aristipus ait? 45
 Aristotelem Hermiæ concubina tam mi-
 serè deperiisse, vt pmissam sibi duceret vx-
 orem, & ei cupiditatis ardore gestiēs immo-
 laret, vt Atheniēses Eleusinae Cereri immo-
 lare soliti sunt. ergo Aristoteles Græcorum 50
 testimonio meretricem deam fecit, coluit.

ô cœlū, ô terras, ô maria Neptuni, huic vni
 domino

domino liberos homines, & quidē eos qui
sapientiā in professione habēt, omni liber
tate iudicij damnata, tanquā vilia mācipia
seruire: cæteros in easdē calamitates, & mi-
5 serias trahere? prohibere ne poti⁹ rationē,
naturā, vritatem, deum ipsum, q̄ dominum
suū sequamur? admirabili ingenio fuit (in-
quies) itaq; & si vita aliquo loco lapsa esset,
non idcirco non laudandum esset ingeniū.
10 rectē (inquā) itaq; ingeniū separemus ab au-
toritate: veritatē spectemus, quā & si turba-
uit, obscurauit, deprauauit Aristoteles, ho-
minibus tamen omnibus anteponi voluit:
hac enī defensione vtitur in reprehēdendis
15 p̄ceptoribus Socrate, & Platone. vtamur
igitur Aristotelis consilio, & vnicā veritatē
(vt iubet) habeamus pro omni autoritate:
falsa liberē repudiemus, inutilia sine metu
damnemus, vera sequamur, vtilia probem⁹.
20 sed longius progressus sum, q̄ putaram: q̄q̄
primis istis sophistarum castris expugnatis
reliqua nobis p̄lia facilia esse confido.
Topica in Aristotelea dialecticę inuentio-
nis cōfusione proxima sunt. sic enim tene-
bras Aristotelis vniuersas partitus sum, vt
25 inuentionis chaos categoriis, & topicis at-
tribuerem. topica igitur (vt nomē indicat)
d. iij. quodd

Quod τόποις, id est, locis argumētorū inue-
 niendorū viā designent, inuētionis quandā
 speciē habēt, sed ita dissipatā, distractam, &
 omni genere perturbationis offusam, vt de
 industria certasse videatur Aristoteles, ne 30
 quicq̃ utilitatis vel agnosci, vel accipi inde
 posset nā cū in paucis indiciis oīs inuētio-
 nis humanę doctrina ad naturę cōformatio-
 nem notari posset, causis, & earum euētis,
 subiectis, & eorū adiunctis, & dissentaneis: 35
 vnde genus, species, nomen, notatio, cōiu-
 gata testimonia, cōparata, diuisio, difinitio,
 & hæc oīa breuib⁹, & apertis definitionib⁹
 explicari, mōstrariq; exēplis possent, qđ in
 nostris cōmentariis efficere laborauimus, 40
 septē, p̃ter illa prædicabilia, prædicamētaq;
 libri scholasticis altercationibus, amētibus
 clamorib⁹ sunt impleti: in quib⁹ vitia oīa
 quæ sunt, si p̃sequi velim, in molestā admo-
 dū & mihi, & legēti cōtentionē incidā ne- 45
 cesse est, itaq; de tam varia, multipliciq; ca-
 ligine duo duntaxat eruā, ex quorū estima-
 tione de cæteris iudiciū fieri possit: alterū,
 qđ ex omniū genere quæstionū quatuor so-
 phisticas elegit Aristoteles, vbi dialectica 50
 tātū vociferaretur: alterū, qđ illis ipsis quæ-
 stionib⁹ iidē loci septies nimis pueriliter sūt
 iculcati. dialectica naturalis homini à deorū
 familia

familia depulso, & quasi capite diminuto
 ad oīa vitæ subsidia diuinitus attributa est,
 p quē licet ab illo beatissimo lumine, & oīa
 collustrāte valde semot⁹, tamē res multas in
 5 uestigare, obseruare, agnosceret: & qcquid
 homini nosse fas esset, intelligeret: cui⁹ vir-
 tutis si doctrina vlla describēda fuit, tā latē
 lōgeq; patere, q̄ vis illa quam imitabatur, &
 vt dialectica naturalis sic artificiosa q̄stionē
 10 oēm, quæ ab hoīe tractari potuit, sibi ppo-
 nere debuit, at hic sophistarū lanista in qua-
 tuor clamorū q̄stionum pistrinū cōstrictā
 dialecticā cōpegit, vt tātūmodo vociferare-
 tur de accidētis, generis, pprii, definitionis
 15 pblemate. qd hīc primū querar? qd repre-
 hendā? hæc si quis nostris temporib⁹ prim⁹
 institueret, quib⁹ stimulis cōfoderetur? bos,
 stipes, asinus, iure meritoq; appellaretur: tu
 Aristoteles quia fecisti, nō modò nullū cri-
 20 men, sed maxima laus erit vitia tua p sum-
 mis virtutib⁹ habebuntur? dialectica est do-
 ctrina oīm cogitationū, cōsiliōrū, disputa-
 tionū, deliberationū, rationū. tu ad pblema-
 tis p̄sepe quatuor istis cornib⁹ alligabis? an
 25 faces admouēde sunt, q̄ te tātæ causæ indor-
 mientē exuscitēt? vbi est acumen illud Ari-
 stotelicū, qd plusq̄ diuinū sophistis existima-
 tur? vbi ingeniū tanti, vt stulti admiratores

prædicat philosophi? at Aristoteles schola-
 sticā tantum dialecticā in topicis instituit.
 scio, & illud crimen quod cōfiteretur, arguo:
 quod de industria dialecticā ad deliras istas
 cōcertationes transtulerit: quæ debebat in 30
 omni rerū quæstione, & disputatione pror-
 sus eadē versari: vnā enim inueniendi viam
 cōmunem, vnā iudicandi legē publicā dia-
 lectica monstrare debuit. miror ad Aristo-
 telis imitationē nō esse factā grammaticā 35
 scholasticā, rhetoricā scholasticā, ceterasq;
 artes ad scholæ clamores, acuendos nō esse
 traductas. Iupiter bone quā sunt Aristo-
 telei misera seruitute occæcati, an in ludo
 gladiatores alia docētur, q̄ sint in arena præ 40
 staturi? an aliis in reb⁹ histriones domi ex-
 ercentur, q̄ sint in scena acturi? an aliter (vt
 ad propinquiora veniā) pueri carmen con-
 dere, epistolam scribere, orationē recitare
 instituūtur, q̄ sint in rebus seriis postea fa- 45
 cturi? cur Aristotelei habent in schola dia-
 lecticam: qua, si pedem è limine extulerint,
 nesciant quibus in rebus sint vsuri? verum
 quænam est ista dialectica scholastica? Audi
 nunc Aristotelee, & similitudinem calami- 50
 tatis tuæ in alieno exēplo perspice: si magi-
 ster aliquis puerū in grammatica sic exerce-
 ret vt præceptionū omniū memoriā ab eo
 sollicitè

solicite exigeret, nullum monstraret vsum
præceptionū: quemadmodū me quondam
vici mei magister, musa (dicebat) cuius ge-
neris? scemini. dic per quam regulam,

§ Vocalis primæ sit scemina.

Quotæ declinationis? primæ: dic per quā
regulam,

Rectis as, es, a, dat declinatio prima.

præterea nihil ab eo didici: Ciceronis, Vir-
gilij nullum verbum audiui: sed illi gratiā
habeo, quod simpliciter se non multa scire
fateretur, & me hortaretur ad meliora. si
quis hoc tempore tam stultè sit insolens, vt
bonis literis restitutis miseram illam viam
15 sequi velit, & bonorum ingeniorum spem
histricis, apinisq; fallere: nō tu hominem
nequam iudicabis? quid si non in omnibus
grammaticæ partibus, sed in sola etymo-
logia iuuetutis studia tam miserè retardet,
02 atque impediat, quanto nequiorē putabis?
si autem vnum alterūve annum in nomi-
nis, & verbi claustratione retineat, & tan-
tum puerum balbutire doceat, & tanquā
picam garrere: quid nomen, quid verbum,
25 quot sunt accidentia nominis, quot verbi:
nōne magistrum dignissimū putabis, qui
pascendo asinorum gregi præficiatur? grā-

matica

matica enim sui gratia non est inuenta, sed
 vt sermo aliorum, & puritas, proprietatesque
 cognoscatur: & ad hanc similitudinē discē-
 tis oratio conformetur: de quo doctor ille
 nūquam cogitauerit. simillima verò sophi- 30
 starū princeps in his topicis instituit: vt dia-
 lectica, q̄ erat instrumentū ad omnē rerū ex-
 plicationē repertū, miserrimē in suorum p̄ec-
 ptorum loquacitate, deinde (quod multo mi-
 serius est) in vna tantum parte, quæ inuen- 35
 tio est: postremò quod lōgē, multoq; miser-
 rimum, in vnius partis quatuor particulis,
 accidētis, generis, proprii, definitionis pro-
 blemate dūtaxat occuparetur: quid istud
 est ō Aristotelei? cur dialectica tantum de 40
 quatuor quēstionibus garriet? cū vos ro-
 gabo, an estis sophistæ, an vos iuuat mulie-
 briter altercari, obmutescetis (credo) nō e-
 nim rogo problema vllū de vestris, quibus
 tamē solis debetis respondere: an sophista 45
 sit genus Aristoteleorū an Aristoteleis al-
 tercari sit accidens, an stolidi pertinacia sit
 eorū propriū, an omnia turbare, nihil veri
 tenere, falsis & captiosis abūdare, subtiliter
 imponere, sit eorū definitio? atque hoc silē- 50
 tio indicabitis, quod quēro: nā taciturnitas
verecūda quēdam est confessio, at omnia in
 quatuor

quatuor problematis cōtinentur. volo enim
distinctionē aliquam de vestris somniis ap-
ponere: sic est profectō, parabola conuenit:
omnes grammaticæ quæstiones in nomine
5 cōtinentur, & verbo: rideam⁹ Donati, Pri-
sciani, Diomedis diligētiam: nomine enim
verboque (vt Aristotelei censent) cognitis
tota grammatica cognoscitur, & qui bene
de quæstione nominis, verbiq̃ue responde-
10 bit, de tota grāmatica bene respondebit: qđ
enī interest vo. q̃ uatuor particulas inuētio-
nis, p̃ tota dialectica: ergo hīc duas etymo-
logiæ partes pro tota grammatica statuo. q̃
verō est tota hæc Aristoteleorū natio fatua,
15 & ridicula, & quā falsā tamē sciētiae opi-
nionē insolēs, arrogās, & superba? nautas
crederes graui aliquo prēlio mari dimica-
re. nauis aliqua machina concussa est? som-
niatur ex tempore distinctio aliqua velut
20 instauratio, perforatur, & terebratur aliquo
inopinato loco? piccata distinctio repentē
apponitur: deniq; nullū tātū malū est, cuius
præsentissimū remediū ab aliqua distinctio-
ne nō petatur: quæ tū optima iudicatur, cū
25 is (cū quo res est) pertubatur maximē: nec
pōt sic eludentē, tergiuersantēq; aduersariū
lōgius p̃sequi: ego verō mihi videre videor
quoties

quoties speciem tantæ indignitatis animo
subiicio, latrunculos, mēdicos, egentes, fa-
melicos, qui è cauernis erumpant, & in re-
ginam potentissimam, nobilissimamque
(quæ tum fortè procul à suis sola inambu- 30
laret) impetum faciant, rapiant, in antra il-
la obscura vestigiis auersis quemadmodū
quondam Herculis,

Traxerat auersos Cacus in antra boues:
spolient ornamentis omnibus, eaque mise 35
rè captiua ad impuras, & flagitiosas libidi-
nes abutantur: quid enim est aliud dialecti-
cam (quæ fuerat omnium doctrinarum pa-
rens, & domina: omniū rerum, & obscura
rum disputatrix, & disceptatrix incertarū) 40
ab Aristoteleis in quatuor quæstiūcularum
ergastulum trahi? & libidinibus amentissi-
mæ desidię, seruituti que subiici? & si tū for-
tè conqueratur, alicuius distinctionis flagel-
lo cēdi, atque verberari? Reliqua est in topi 45
cis vna laus Aristotelis longè maxima, quā
pene imprudens præterii. locos inuentio-
nis vt dixi, ad quatuor problematum alter-
cationes adstrinxit: & cum semel in vniuer-
sum propositi quatuor quæstionibus, im- 50
mo omnibus omnino accommodari pos-
sent: septies in septem primis topicorum li-
bris

duplicatis sepi⁹ tenebris misceretur: ne vll-
 lū veritatis, atq; vtilitatis naturalis vestigiū
 appareret, quid hīc cōmemorē p̄ter lernas
 illas principes, minores hydras tā variis lo-
 cis disseminatas? quid enim syllogismorum 30
 confusio in inuēctione, quid istorū quatuor
 problematum nomina (vt in Porphyriana
 salutatione exposui) contra omnis vsus ra-
 tionem distorta? quid ipsum problema, pro-
 positio dialectica, positio, cur hac supersti- 35
 tione implicantur? an est vlla quæstio, vlla
 propositio, vlla positio, quæ ab homine nō
 dialectico, id est, rationis experte, & ignaro
 possit exponi? cur non omnia dialectica, vt
 sunt, nominātur? quenā ratio est in quatuor 40
 illis instrumētis, quāta inuentionis ignora-
 tio? an propositio est vlla, quæ non ex argu-
 mēto & quæstiōs parte cōficiatur? hīc phar-
 maca Aristotelearū distinctionū alia ex a-
 liis somniis cōpositū iri video: sed cōside- 41
 rari volo quid verū, quid solidū, quid vtile,
 quic ad naturam aptū, non autē qua captio-
 ne quiduis defendatur: qua verborū callidi-
 tate, qua stultitia, qua pertinacia semel ac-
 ceptus error retineatur: hac enim stolidita- 50
 te nihil est tā absurdū, & incredibile quod
 defendi non possit: nec quia non possunt
 Aristotelei

Aristotelei tā mendaci, tāque insano mor-
bo liberari, ideo mendaciū præponendum
veritati. ad hanc tantam confusionē acces-
sit & alia, sed ab eodē autore confusio: tri-
plex iuētio ab Aristotele in rhetoricis de-
scripta est: prima in generibus caussarū, mi-
nutissimis concisa præceptiunculis: altera
cōmunis ex vniuersis generibus argumen-
torū, tertia media inter vtramque in parti-
bus orationis: quam in confusionem Cice-
ro, Fabiusque autoritatem Aristotelis se-
cuti lapsi sunt: sed impostori culpa sua præ-
standa est, non iis, quibus imposuit: quæ nā
igitur his in rebus peccata primū com-
memorem? quod nā esse animalis monstrū
putaremus: cuius pedes sursum essent ere-
cti: venter deorsum abiectus: in quo tamē
pedes replicarētur: caput in medio positū.
at Aristoteles inuentionis doctrinam simil-
lima monstro illi specie depinxit: à singu-
laribus enim caussarum generibus, id est,
à pedibus incepit: deinde in medio vni-
uersos fontes, id est, caput: postremò par-
tes orationis, & in his genera caussarū, qua-
si vētre reuolutos pedes remandentē col-
locavit: hoc nō æquē irridēdū atq; illud ab

Horatio

Horatio descriptum portentum est?
 Humano capiti ceruicem pictor equinam
 Iungere si velit: & varias inducere plumas:
 Vndiq; collatis mēbris, vt turpiter atrum
 Desinat in piscē mulier formosa supernè: 30
 Spectatum admissi risum teneatis amici?
 vbi est Aristoteles tuū illud tam frequens,
 & in tot tuis libris vsurpatum præceptum,
 semper ab vniuersis ordiendum? cur tui tā
 immemor, capitis locum pedibus tribuis? 35
 at sunt fortasse hæc utilia, quamuis non sa-
 tis curiosè disposita: veh, valeat curiositas,
 modò retineatur utilitas: itaque conceda-
 mus de nostro iure aliquid: utilitatem vi-
 deamus: inuentio vna breuiter ad imitatio 40
 nem naturæ descripta poterat, & debebat,
 (vt vna in grammaticis etymologia ad om-
 nes partes orationis interpretandas) sic
 ad omnes quæstiones explicandas satis effe-
 cur in frustra infinita frangitur? de ordine 45
 iam nihil disputo: de utilitate disputo: an
 non est longè, multoq; facilius puero pau-
 cis monitis artem discere, memoriaq;
 complecti, quàm tot libris dissolutā, dissi-
 patamq; laboriosissimè, & molestissimè 50
 persequi? ridebitur noster illè grāmaticus
 & quidem merito ridebitur: qui etymolo-
 giam

giam in grammatica triplicem, propriam,
 communem, mediam fecerit: quare? quia
 vna communis illa omnibus partibus ora-
 tionis quęcunque fuerint, satisfacit. Ari-
 stoteleos igitur nō meritō rideamus: qui te-
 5 nebras tam ridiculas, tam miseras, tam in-
 utiles cumulant? quid enim est in primis
 illis & postremis inuentionis locis, quod
 à communibus nō sumatur? an exordij, nar-
 rationis, confirmationis, perorationis ad fi-
 10 dē loci, non ex illis vniuersis, & cōmunibus
 fontibus oriuntur? quid in generibus caus-
 sarum nouis pręceptis opus fuit? consi-
 lia enim ferē constant ex causis: laudatio-
 nes ex effectis, & adiunctis. iudicia ex o-
 15 mnibus accipi solent. quamobrem quę-
 nam est hęc amentia, cum breuissimam no-
 bis, facillimamque viam ad omnes omni-
 no quęstiones natura monstrauerit, tam
 salebrosos, tam pręcipites, tam longos,
 20 & molestos sinus persequi? Cyneas (vt Plu-
 tarchus scribit) cū Pyrrhum ad romanēse
 bellum inclinantem cerneret: nactus il-
 lum aliquando ociosum, in huiusmodi
 sermonem adduxit: egregij quidem bello
 25 romani esse dicuntur, multisque bellico-
 sis gentibus imperare: quōd si eos superare
 e dij

dij nobis dederint, quid tunc agemus Pyrrhe? ad hæc Pyrrhus, de re haud quaquam obscura (inquit) ô Cynea percōctaris: neque enim barbara nobis, neque græca ciuitas resistere valeret Romanis superatis: 30
 sed haberemus cōfestim Italiam totam: cuius minimè magnitudinem, & potentiam te ignorare arbitror: parumper ergo commoratus Cyneas, enimvero cum Italiã cepimus (inquit) quid tunc agemus? & Pyrrhus, nondum mente eius intellecta, proxima (inquit) Sicilia est, insula fœlix, ac populo- 35
 losa, quæ capi facilè potest ob seditiones, ac discordias ciuitatum: rectè dicis, inquit Cyneas, sed an finis militiæ nobis erit, Siciliã cepisse? deus modò (inquit Pyrrhus) victo- 40
 riam præstet: nam his veluti præludiis utemur ad res maximas conficiendas. quis enim se Lybia abstineat, & Chartagine: quã nuper Agathocles clàm ex Sycacufis profectus exigua classe paulò abfuit, quin caperet? his autem victis, nullus nobis resisteret hostis: ita est, inquit Cyneas. constat enim quòd & Macedoniam recuperare, & græcię dominari certissimè cum hac potentia lice- 45
 bit. sed victis omnibus, ac subactis, quid faciemus 50

ciemus tandem? & Pyrrhus ridens, ocium
(inquit) agemus: & quotidiana festiuitate,
mutuisque sermonibus, læticiaque perfrue-
mur. cum ad hæc Cyneas Pyrrhum addu-
xisset: at quid vetat, ô rex (inquit) quò mi-
5 nus nunc ista læticia, & festiuitate, & ocio
perfruamur: adest quippè nobis sine labo-
re facultas eorum: ad quæ per sanguinem,
molestias, & pericula nostra, & aliorum per-
uenturi sumus. hæc Aretinus ex Plutar-
10 cho cōuertit. ita (redeamus enim ad pro-
positum) si quem ex Aristoteleis (qui ista
omnia legerit, veraque esse crediderit, & v-
tilia) ociosum nactus, quasi discipulus eius
sim futurus, pedetentim de tam longa via
15 interrogem, idem quod Cyneæ Pyrrhus,
& si non eodem modo (nec enim decet ho-
minem barbarum, & ineptum regio more
loqui) respondebit, cum sic conuenire cœ-
pero, terminorum ô magister, insolens ad-
20 modum, & à bonis literis aliena disputatio
mihi videtur, diuturni clamores, & mole-
sti sūt: sed si diis bene fauētibus molestias
illas vicerimus, quid tum sequemur? tum il-
le, facile certè est ad interrogatum respon-
25 dere, cognitis accuratè terminis, & bene,
e.ij. foriterque

fortiterque argumentando capiti penitus
 infixis, modum arguendi, distinguen-
 di, concedendi, atque ex omni disputa-
 tione cautè effugiendi, breuiter (quod
 non ignoras esse primum, & maximum) 30
 terminos tenebimus: hîc si parumper velut
 assentiens moratus, iterum rogem, enim-
 uerò magister cum egregiam istam ter-
 minorum vtilitatem perceperimus, quid
 sperabimus deinde: nihil sanè de via tam
 trita hæsitabit. proxima sunt (inquiet) præ- 35
 dicabilia, propter dubiorum intrinsecus
 multorum intricatas bonas (crede mihi)
 difficultates bene disputabilia, vbi longe
 vehementius argumentari licebit, quàm 40
 in terminis: vnde multæ sunt etiam bonæ
 res, quæ illic sunt. euge, recte, beate,
 sed an argumētandi & clamandi nobis hic
 finis erit? minime inquiet, sed ista nobis e-
 runt prælibamina ac præambula ad Aristo- 45
 telis libros prædicamentorum, topicorum,
 quos primò legemus. intelligo inquam: au-
 diui enim per obscurum esse Aristotelem,
 nec sine causâ procemiis istis tã accuratis
 auditores præparari: vt se constanter, & for 50
 titer in tam difficilibus rebus gerant: & su-
 spicor (cum erunt aliquot menses in ter-
 minis,

minis, & prædicabilibus bene volutati) ad
reliqua, id est prædicamenta, topica, quin-
etiã rhetorica (si velint) eosdem prorsus ef-
se peruenturos: sed toto anno his in rebus
5 consumpto, & stomacho tot clamoribus
debilitato, si scholam relinquamus & ad
poëtarum, oratorum, iurisconsultorum stu-
dia vocemur, quid erit solatij? quid fructus
tandem? Hic Aristoteleus nihil quẽadmo-
10 dum rex ille ridebit: sed attonitus hære-
bit, qui nullum vnquam in scholasticis vo-
ciferationibus verbum audiuit, de tam mul-
torum librorum vsu: sed finge versatum in
literis, cognouisse magnas inuentionis esse
15 commoditates: & artis illius aliquid in tot
libris esse suspicetur: dicat itaque inueniẽ-
di vias libris illis cõtineri: tum idem, quod
Cyneas, postremum quẽram: quid vetat, ô
magister, quominus vno libello, vno vel e-
20 tiam dimidio mense illius artis vtilitatem
capiamus? Aspice breuissimam illam natu-
rẽ scientiam, quatuordecim non libris, sed
vocalibus cõprehẽsam & distinctam, caus-
sis, effectis, subiectis, adiũctis, dissentaneis,
25 genere, specie, nomine, notatione, coniuga-
tis, testimoniis, comparatis, distributione,
definitione, hisque rebus omnibus, copio-

e. iij. sissime

fiffimè dotatam & locupletatam: ad quas
 per tot millia moleftiarum, clamorum, mi-
 feriarum, per tot volumina terminorum,
 prædicabilium, prædicamentorum, topico- 30
 rum, rhetoricorum, per tot millia (quod o-
 miseram) introductionum tilmanicarū,
 traze pontinarū, fabrilium, cæfarinarum
 nō ducimur: fed ineptiffimi effcimur: Ad
 propinquū naturæ gymnafiū deducendus
 tibi diligēti videlicet pēdagogo in hac aca- 35
 demia parifiēfi traditur puer: tu trahis in
 Britanniam, Germaniam, Sarmatiam, In-
 diam, per infinitas terras, infinitaque ma-
 ria: vt tādē huc in vicinam domum pera-
 grato terrarum orbe claudus, fractusque
 vix, ac ne vix quidem perueniat. ô cæcos 40
 viæ duces: ô calamitofos erroneſ: nun-
 quam quid agatis intelligetis? nunquam
 libera mente de tot veſtris peccatis, &
 flagitiis cogitabitis? qua fraude voſmet ip-
 ſos, quā miferā opinionum ſeruitute im- 45
 plicaueritis? quod exitium bonis, & in-
 nocentibus comparatis? ſit aliquando finis
 infaniendi naturę conſiliis vtamur ad ne-
 ceſſitatem vitæ: opinionum cōmentis non
 conturbemur: colligamus nos ipſos, reſi- 50
 piſcamus:

piscamus: veritati debitum honorem tri-
buamus: sit secta nobis una non Platonis,
non Aristotelis, non hominis cuiusquam,
sed veritatis, cuius sectatores, & æmuli cu-
5 iusque inuestigandę, & æstimandę periti,
dialectici nominentur. quicquid huic con-
sentaneum erit, laudetur, & ametur: quic-
quid dissentaneum, damnetur, & abiicia-
tur, sed sit persequendi modus, & quan-
10 quam sunt infinita hominum istorum de-
licta, moderatio tamen reprehensionis ad-
hibeatur: ab hoc inuentionis chaos ad re-
liquum iudicij chaos transeamus. hęc mi-
hi omnes musę, & charites sunt implo-
15 randę, vt publicam pestem, & tot iam
seculis corroboratam, atque inueteratam
ægrotantibus ostendant: phanaticis qui-
busdam ingeniis persuadeant, vt se colli-
ligāt: naturā suam intueantur: dei optima
20 xi. munera (quibus affecti sunt) suspiciant:
intelligant quanta, quamque singulari do-
te, quam precioso dialecticę naturalis pi-
gnore deus hominem illum æternum cum
caduco, mortaliq̃ corpore copulaue-
25 rit: cuius pars lōgē optima diuinissimaque
e.iiij. cum

cum iudicij prudentia cōtineatur: animadu-
uertāt ne nimis ingrata, barbaraq; impieta-
te diuinā munificētiā despiciant, nemiūque
stolido, dementique furore non perturbato
rem tanti boni, sed ereptorem: non hostem 30
humani iudicij, sed tortorem, carnificemq;
diligant. sic enim verissime profiteri pos-
sum, si dæmonum omniū conuentū aliquē
princeps ipse tenebrarū de extinguēdo, do-
ctrinē huius lumine ageret, auditaque singu-
lorum sententia statueret, nō perniciosius, 35
exitiosius, calamitosius quicquam repertu-
rum, quā ab vno Aristotele repertum est,
Dii talem terris auertite pestem.

Quid est iudiciū ō domine Aristoteles, ō
vnice naturæ fili, ō deus amentium. st. dor- 40
mit: genera iudicij quot sunt? nondum ē
somnia excitatus est: sed fortasse deus iste
per sacerdotem, aut interpretem aliquem
loquitur: heus Aristotelei sacerdotes, quo-
niam deus vester dormiēs nos hīc despicit, 45
quid est iudicium? quæ sunt iudicij gene-
ra? Pythagorei ex Aristoteleis facti sunt:
demisso supercilio terram intuetur: tacent,
nec sibi assumūt, vt in tanto domini silen-
tio, vel hiscere audeāt. ō pictores Apelleos, 50
vbi est in hac admirabili tabula iudicij de-
finitio,

finitio, id est, caput? vbi genera, id est, mem-
bra propositæ vobis imaginis ad imitandū?
an ego audax, temerariusque sum, qui por-
tenta vestra patefacio: an vos scelerati, fa-
5 cinorosi que hostes humani generis, qui ve-
nificiis istis liberalia, atque ingenua studia
corrumpitis? animos iuventutis ad sapien-
tiā natos infatuatis? sed magna laus est Ari-
stotelis, atq; haud scio an maxima, obscure,
10 perturbate oīa confundere. arcere enim vo-
luit (dicitis) tardos, & hebetes ab hac glorio-
sa disciplina: *procul ô procul este profani,*
Conclamat uates, totoq; absistite luco.

At ô ingeniosi sophistæ, artes nō sunt excel-
15 lentium, & perfectorum ingeniorū gratia
repertæ (qualia vobis vestro quidem iudi-
cio finxit natura) vt soli tam admirabilem
Aristotelis sapientiam perciperetis: sed tar-
dorum illorum, & hebetum (quos deus ve-
20 ster contempsit) causa sunt inuentæ, vt iis
adiumentis doctrinæ confirmati, eò dilige-
tia, & labore peruenirent, quò vos beatos
natura sine vlla molestia perduxisset. itaq;
desinite hac magnifica defensione, & præcla-
25 ra vti: quæ vos quales estis, manifeste nimis,
& aperte demonstrat: intelligitis quid dicā?
nondum enim succenseo. sed esto tamen
(nihil

(nihil enim quod concedi poterit, inuitus
negabo) Aristoteles obscurata confusione
apud vos nobilis, & insignis. occulta in Ari-
stoteleis foliis oracula videamus. At tene-
bræ sunt obscurissimæ, quomodo cernen- 30
tur? opponamus naturę lumen his tenebris:
& cum iudicij confusione, eius distinctio-
nem cōferamus. sint igitur harum tenebra-
rum genera iudicij generibus opposita, ac
primi iudicij primo, secundi secundo, tertij 35
tertio loco perturbationem persequamur.
quid est igitur primum in primo Aristote-
lis iudicio? libellus est de interpretatione
mirifica inauditæ fatuitatis illusione impli-
catus: nihil enim toto libro exceptis con- 40
tradictionibus, iisque perturbatis, dialecti-
cum est: contradictioni siquidem locus in
iudicio non erat. argumentū enim est con-
tradictio, quod inuentio suppeditat: nō ar-
gumenti dispositio, quæ iudicij doctrina cō 45
tinetur: cur ergo inter has spinas abiicitur?
neq; id erat ab Aristotele ignoratum: dedit
enim contradictionibus in topicis locum
propriū: sed illa gloria perturbandi retinē-
da fuit: at non satis est vna in re vna cōfu- 50
sio: contradictioni falsæ species attribuun-
tur: nam cūm definit contradictionē, vnius,
eiusemq;

eiusdemq; rei affirmationē, & negationem:
singularem quandam contradictionē exco-
gitauit: vt

Quidā homo ambulat, quidā homo nō ambulat.

- 5 O callidum, & vafrum sophistam. potēstne
res eadem numero verē simul affirmari, ne-
gariq;? nō (inquies). at in proposito exēplo
res eadem numero affirmatur, negaturque:
secūs cōtradictionis definitio nō cōueniet:
10 quid hīc concludam? utrū te mendacem, &
vanum, qui rem inenodabilem defendis, &
contradictionē esse, & vtrinq; verā: an pri-
ma definitiōe lapsus? at definitio vera est,
vanitas ergo tua damnetur: hoc solū erat in
15 hoc opere dialecticę propriū: idq; (vt appa-
ret) & falsa, & cōtraria institutione pertur-
batum: reliqua literatoris planē bardi, & so-
phistæ litigiosi ridendam, atque exploden-
dam vanitatem complectūtur: de nomine,
20 verboq; quid sint, addubitat: quot sint ver-
borum modi, quæ oratio indicat, optat &c.
quæ affirmat, negat: quæ est vno sensu sim-
plex, quæ multis coniuncta, quid suppositū
orationis, quid appositum (sic enim grāma-
25 tici loquuntur, hīc sophistæ subiectum, &
prēdicatum nomināt) quid commune, pro-
prium, vniuersum, singulare, de quibus ini-
tio cōtra terminales illas statuas disputaui:
qua

qua excusatione hæc defendentur esse dia-
 lectici iudicij? ignoranda non sunt, fateor,
 sed nec nominum, verborumque declina-
 tiones & coniugationes futuris dialecticis
 sunt ignorandæ: an ideo dialecticus hic ma- 30
 gister docebit, partes orationis per casus
 temporæue inflectere? nõ enim minus hæc,
 quàm illa dialectico necessaria sunt. sed lõ-
 gè aliud est aliquid in arte sciri oportere:
 aliud in ea perturbare, atque inculcare. vñ 35
 artiũ multis est sæpe rebus coniunctus: præ-
 cepta tamen ratione, locoque distinguenda
 sunt: quamobrem reddantur grammatica
 grammaticis, dialectica tractentur à diale-
 cticis. hñc certè lubet admirari Aristoteleos 40
 tam fuisse grammaticis infensos: puto cùm
 bellum illud grammaticum inter verbum,
 nomenque tam pertinacibus odiis gereba-
 tur, Aristotelem cum suis prædonem aliqua
 in sylva proxima fuisse: vnde terminos, ca- 45
 tegorias, hunc totum locum grammati-
 corum spoliis implevere: sed pacatis iam-
 pridem, compositisque rebus, imperioque
 grammaticorum optimè cõstituto, cur illa
 latrocinia permittuntur, vt sophistæ sibi vñ- 50
 dicent, quod sit grammaticis omni iure de-
 bitũ? caute o furunculi Aristotelei, ne dica
 vobis

vobis impingatur: nemo patronus vnquam
 tam disertus adhibebitur, ne vestris quidē
 omnibus distinctionib⁹ instructus: qui vos
 etiam longissima & multis diebus cōmen-
 5 tata oratione possit defendere. quòd si iu-
 dicium contemnitis, grammaticum bellum
 non pertimescitis? nō horretis? quòd si no-
 cte aliqua excitetur,

Quis cladem illius noctis, quis funera fando
 10 *Explicit? aut possit lachrymis æquare labores?*
 Itaque constringite potius authorem fur-
 torum istorum Aristotelem, & grāmaticis
 vnā cum furtis dedite, vt legitimū de eo
 suppliciū sumatur: ne tota gens vestra tanti
 15 belli vastitate pereat. sed hactenus de gram-
 maticorum caussa. sophismata (quæ restāt)
 videamus, quæ ex multorum dierū sophi-
 sticis cōcertationibus, in schola ab hoc ar-
 chisophista collecta esse, cōiectura quidem
 20 nō mala fuerit. primi itaq; diei theses fue-
 re de grammaticis, vbi graues quæstiones
 partim surreptæ, partim p phrenesim quā-
 dam somniatæ. ex scientia enim quæ de a-
 nima est, vna valde difficilis, & obscura quæ-
 stio defluxit, quomodo imagines rerū con-
 25 ciperentur animo, & quomodo voces earū
 essent nuntia, & interpretes. item vocum
 literæ,

literæ, tum quemadmodum, res rerumque
 perceptæ imagines eadem, variæ autē va-
 riarum gentium voces, & literæ: quæ omnia
 quia fatetur Aristoteles aliena esse, credam
 homini hæc verissimè affirmanti: ait enim, 30
 de his verò dictum est in his, quæ sunt de a-
 nima: alterius enim est negocij. in nomine
 autem, & verbo infinitis quæ tortuosa somnia
 sunt? de quibus nihil inuenio, quod dicam,
 nisi fortè credas, quo tempore chimæra mē-
 tes hominū perambulare, reliquisse in Ari 35
 stotelis mente duas istas lernulas, quæ dun-
 taxat, vt visa inania somnianti apparerent:
 easque si excitatus requireret, sentiret cum
 somno euanuisse, nusquam apparerent: nul- 40
 lus poëta, nullus orator, nullus philosoph⁹,
 nullus ne ex his quidē, nisi cum in hac quæ-
 stione sunt, sophista his utitur. Tertia quæ-
 stio est, de futuro contingenti in contradi-
 ctione permixta: quæ quàm fœcundum pa-
 bulum, quàm gratum sophistis ociosis at- 45
 tulit? hîc iactationem habent in populo, &
 subtilitates suas ostentāt: quāquam tota res
 vt hîc est posita, si dialecticum lumen adhi-
 beretur, facilis erat, & duobus his compræ-
 hensa syllogismis: quibus Aristoteles pro- 50
 bat contradictionis veritatē in contingenti
 futuro

futuro non esse definitam: altero sic,
Si definita sit ueritas contingentis futuri, fatalis
erit necessitas accipienda,
Hoc uerò perabsurdum est: cum videamus
 5 quarundam futurarum rerum principium
 in nobis esse:
Illud igitur perabsurdum erit. altero sic,
Quæ natura rerū est, eadem est enunciationū:
Quædam uerò res sunt ancipitis euētus, & in-
 10 *constantis:* Tales igitur erunt earum enun-
 ciationes. Quarta quæstio est de enuncia-
 tionibus finitis, & infinitis, ex chimæricis
 nominum, verborumq; somniis: in quibus
 q̃ anilia, delira, errantia, vaga, cæca sunt o-
 15 mnia? hîc collatas esse multorū dierum in-
 sanias ex rabie insanorū sophistarum arbi-
 tror: primò enim quādo secundū adiacens
 attributum est, octo enunciationes, quatuor
 indefinite, quatuor vniuersæ ex subiecto fi-
 20 nito, infinitoque sunt: vt
Homo ambulat, homo non ambulat:
Non homo ambulat, non homo non ambulat:
Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat:
Omnis non homo ambulat, nullus non homo
ambulat: Totidem fient si infinitio ad
 25 attributum transferatur: ita erūt decem, &
 sex. quòd si subiectum, & attributum simul
 infinitionis nota afficiantur, quatuor &
 viginti

viginti numerus duplicabitur: si tertiū ad-
 iacens attributū sit, erunt quadraginta octo
 enunciationes: si pro indefinitis addas sin-
 gulares, rursus duplicabitur, & erunt no-
 naginta sex: postremò quod interpretes fe- 30
 cere, si priuantes admisceas pro indefinitis,
 dupla erit multitudo, & enunciationes erūt
 centum quadraginta quatuor. quid in hac
 rabie sophistæ quæsiuerunt? éstne hîc inuē-
 tionis iudicii que vlla scintilla? nulla omni- 35
 no. est vtilis ad aliquas res exercitatio? ani-
 mi nullam video, ne corporis quidē suspi-
 cari possum, quid hîc expiscari potuerint:
 nisi fortè cruditate stomachi laborarēt, atq;
 vt accipitribus auium prædatoriarum ma- 40
 gistri, curando ventri deuorandam stupam,
 vel rodendum lapidem aliquem obiiciunt:
 sic sophistis medici præceperint, vt aliquot
 dies vociferando quæstiones istas futiles,
 atque inanes ieiuni arroderent, & hac so- 45
 phistica curatione ventres exinanirent. At
 etiam hîc Aristotelei enigmata esse gloriā-
 tur, & arcana quædam inexplicabilia: quā-
 do autem (est) tertium adiacens prædicatur,
 dupliciter dicuntur oppositiones: dico au-
 tem vt est iustus homo: tertium dico adia- 50
 cere nomen vel verbum in affirmatione.

quare

quare ob id ipsum quatuor erūt illæ: quarū
duæ quidem ad affirmationē, & negationē
se habebunt secundum consequentiam, vt
priuationes: duę verò minimè: hoc est ænig
5 ma Aristotelis, vt ipsi se efferendo glorian-
tur interpretes. Ō miseram dialecticam, in
quorum latronum manus incidisti? tu eras
homini concessa, vt occulta inuestigares, il
lustrares obscura, at ecce prōpta occultas,
10 obscuras illustra. Sphynx belua quædam
biformis, olim proposuisse Thebanis ænig
ma dicitur: quod qui dissolvere non posset,
ab ea necaretur: itāne verò misera dialecti-
ca, beluā te isti homines faciūt: quæ ænig-
15 mata non fortuitis viatoribus, sed tui stu-
diosis, & amantibus, non corporis, sed ani-
mi periculo proponas? Oedipe subueni, dis-
solue ænigma, & beluam interfice. at quale
istud est ænigma? affirmationē finitam se-
20 quuntur duæ negationes infiniti, & priuati
attributi, non contrā. nihil aliud? nihil cer-
tè: vtinā cruditas illa sophistas omnes per-
petuò vexet, modò contagio morbi noceat
nemini: sanos & incolumes non contami-
25 net: aspectu ipso nō fascinet. interposita est
quinta quæstio de coniunctis, & diuisis, in-
utilis quidem, sicut omnes Aristotelis re-
f. j. gulæ,

gulæ: syllogismus enim satis, superque om-
nibus æstimandis quæstionibus est: nec vn-
quã fallit, sed hæ regulæ ex ignoratione iu-
dicii profectæ sunt: & multis locis profemi-
natæ ad ingenia turbandum. Sexta quæstio 30
est, de modalibus (vt appellant) omniũ ma-
xima, præstantissimaq;: in cuius initio pro-
pter excellentiam, titulus est à sacerdotibus
Aristoteleis inscriptus,

De modalibus non gustabit asinus.

Quem quidem agnosco ex insolentia illa 35
natum, qua persuaserunt sibi Aristotelei se
solos ingeniosos, sapiētes, beatos esse: itaq;
appellant asinos cæteros mortales, qui hæc
mysteria vel nō assequuntur, vel aspernan-
tur: sed inueni qua ratione istis sapientibus 40
stomachum faciã itaque si me cōmoueāt,
distinctionem aliquam expediam, qua vel
inuiti nauseam faciant. quænam est (dicit
vestrũ aliquis) quænam, inquam, attēdite, 45
de modalibus non gustabit asinus. ego di-
stinguo, asinus molaris, verũ est, asinus
Aristoteleus, nego: ha, ha, he, quid ridetis,
ruditis dicere debebã: an vt hæc vera sunt,
ita grata vobis accidunt? primũ in hac a- 50
sinina sapiētia quid est tam admirabile? vi-
deo primam concertationem fuisse de ge-
nere

nere affirmationis & negationis in modis:
 libus: quæ more cæterorum primo ex ver-
 bo ipso negari dicuntur, vt cætera pronun-
 ciata: deinde id refellitur, tandemque con-
 5 cluditur ex solo modo negationē definiri
 oportere: quia cōtradictionis partes essent
 simul veræ: vtrum igitur flagitiū maius est
 cōtradictionis proprię partes simul esse ve-
 ras, an simul esse falsas? par (ais) eademque
 10 culpa est: at si negatio solum modum com-
 plectatur, vtraque pars contradictionis fal-
 sa simul erit: vt,

Aristoteles belua est necessariò.

Aristoteles belua est non necessariò.

Dicite obsecro Aristotelei, vtram harum
 15 vultis esse veram? neutram credo: nimia
 enim esset amētia beluę mancipia vos esse:
 at si modum cum verbo amplecti placet o-
 portere, vt ego disputo: nulla erit negatio-
 nis cum ceteris enunciatis differentia: vt,

20 *Plato disputabit hodie in academia:*

Plato non disputabit hodie in academia.

Ne certe modi quatuor illi à sophistis hîc
 selecti, omnes modi sunt, nec folis illis
 vtimur: quotquot enim aduerbia, tot mo-
 25 di verbis adiecti, quotquot nomina cum

f. ij. verbo

verbo ita iunguntur, vt sanctum est verita-
 tem tueri, pium miseros consolari, &c. sed
 quatuor illi ex omnibus tum fortè in men-
 tem venire: cùm terribilis illa modalium
 quæstio disputabatur. cōtradictione itaque 30
 constituta, trium dierum scholæ sequuntur:
 qua ratione dispositæ modales domine, aut
 pedissequæ essent, id est, antecederent, con-
 sequerentur ve: primus ordo (quo dispositæ
 fuerant contradictiones) non quadrabat ad
 numerum: ideoque retexendus fuit: secun- 35
 dus, qui ex correctione primi factus est, nō
 improbat quidem: sed tertio tātum post-
 ponitur: ita versandæ toties & commutan-
 dæ loco, atque ordine fuerunt modales e-
 nunciationes, antequā aptè inter se, & con- 40
 ueniēter coirent: veruntamen quorsum hæc
 tam subtiliter, tā ingeniose, tam bene? quid
 habet ista res vtilitatis? an non eadē est mo-
 dalium, suppositionum, ampliacionum, ex- 45
 ponibiliū ratio? hæc explosa sunt, quia sine
 vfu, sine fructu, sine emolumento vllō sum-
 mo labore discerētur: cur parib⁹ in caussis
 nō est eadem iudicij ratio? hīc est ματαιο-
 τεχνία, id est, vt Fabius ait, superuacua ar- 50
 tis imitatio: qualis illius fuit, qui grana ci-
 ceris ex spatio distante missa in acum, con-
 tinuò

tinuò sine frustratione inferebat : quẽ cum
spectasset Alexander, donasse eum dicitur
eiusdem leguminis modio: quod quidẽ præ
mium fuit illo opere dignissimũ. Quo igitur
5 sophistas istos, cùm multum, diũque de
modalibus ordinatim statuẽdis laborarint,
munere donari oportebit? impleantur tres
modij tribus modalium ordinibus, & offe-
rantur à discipulis magistro, remuneratio-
10 nis gratia. iusta enim ratio est, vt qualis se-
mentis fuerit, talis messis existat. Postrema
quæstio de pugna enunciationum, an è re-
bus contrariis, an è modo enunciandi con-
15 trario nascerentur: quod ex definitione con-
tradictionis illius vniuersæ, quã cõtrariam
hîc dicunt, satis erat intellectum: sed cõsue-
tudo retinenda fuit: obscuranda nugis, &
impedimẽtis omnia. arcendi fuerunt ab his
adytis hebetes & tardi. ô vos hebetes Ari-
20 stotelei, & serui domino nimis obsequen-
tes. hæc cõfusio, hæc sophismata, hæc ænig-
mata, hæc chimericę somniorũ fascinationes
rationem, iudiciũq; vobis eripuerũt: ad-
hibete aliquãdo vos in consiliũ, si potestis,
25 & vosmetipsos sic interrogate, quid me
labor hic adiuvat? an quia de nomine, ver-
bóque, de pronúciatis finitis, infinitis, mo-
f. iij. dalibus,

dalibus discipulos meos mille argumentis
 perturbare, & meipsum in primis didici,
 ideo dignum homine quicquam didici? an
 his adiutus nugis potero vel amicis incon-
 sideratis consilium dare: vel afflictos mole- 30
 stia leuare: vel effrenatos reprimere? nihil
 minus. an in foro causas agere, improborum
 nomina deferre, sceleribus explicandis iu-
 dices commouere, an innocentes tueri, &
 supplicio liberare? nihil simile. an in chri- 35
 stianis concionibus populum docere: sacras
 literas interpretari, malis erroribus obistere?
 nihil hinc quoque. quid ergo est? egredere
 est schola tua, in quam cogitatio utilitatis nul-
 la vnquam ingressa est, require tanti tem-
 poris quantum hinc misere consumis, fructum: 40
 si quem reperies, dic me sceleratissimum,
 qui deum tuum tam seuerè exerceam: si ni-
 hil, cum omnia lustraueris, inuenies, igno-
 sce tam iusto dolori, & contra tam multos
 hostes utilitatis publicę gratia suscepto: de- 45
 sine fatuus esse, & bonos adolescentes, qui
 te nihil offenderunt, infatuare: dic librum
 istum Aristotelis, non de interpretatione,
 sed de confusione appellari debere: omnia 50
 esse excepta contradictione (quæ & hinc non
 esse, & non sic tradi debuit) contortis, &
 aculeatis

aculeatis sophismatis referta, ad fallendum, turbandum, impediendum ab improbissimo, nequissimoque sophista composita. sed de his deliramentis satis. ad alia pergamus.

5 His præclaris iudicij fundamentis ita constitutis analytica sequuntur, in quib⁹ omnis veritas naturæ retexta, dissoluta que est. huc omnes inferorum (credo) tenebræ sunt immissæ:

10 *Dij quibus imperium animarum, vmbraeq; silentes:
Sic enim cum poëta lubet exclamare.
Et chaos, & phlegethon, loca nocte silentia late,
Sit mihi fas hæc monstra loqui, sit numine vestro.*

Pandere res alta terra, & caligine mersas.

15 His miseris inuoluti tenebris, ut apud inferos Aeneas Sybillaque, sic sophistæ.

Ibant obscuri sola sub nocte per umbras,

Perq; domos ditis vacuas, & inania regna:

Quale per incertam lunam sub luce maligna

20 *Est iter in sylvis, ubi cælum condidit umbra*

Iuppiter, & rebus nox abstulit atra colorem.

Quamobrem libera ingenia (quibus nostri labores deuouetur, quorum pro salute, & dignitate vigiliæ nostræ tantum certamen ineunt) adeste, animaduertite, cognoscite mi-

25 *ferabilem naturæ vestræ calamitatem, non tam mihi stylo persequendam, quàm vobis*

omnibus diris deuouendam : veruntamen
 ne semper Aristotelei cæci sint, qui viâ qua
 gradiuntur non vident, nec errare se sciunt,
 accendamus, & hîc secundi iudiciij lumen,
 definiamus, diuidamus, vt tenebras osten- 30
 damus apertius, & facilius depellamus, atq;
 ab ipso primùm nomine ordiamur : analy-
 ticon opus vniuersum nominatur: vnde ? à
 græco verbo ἀναλύειν quod retexere et de- 35
 lere significat, nempe quòd hæc ars quasi
 Penelope telam retexens, tollat ad extre-
 mum & destruat omnia: nomen certè ope-
 ri conuenientissimum. Analytici itaque li-
 bri definiantur, quibus hominis naturale
 iudicium corrumpitur, atq; hebetatur: cor- 40
 rumpendi autē atque hebetādi iudiciij artes
 variæ multiplicesq; sunt inuētæ: sed tamen
 hîc libris quatuor ab authore suo compræ-
 hensæ: quæ syllogismorū fructus non aliter
 custodire, ne quis eos attingat, quàm aurea 45
 illa mala in hortis Hesperidum peruigiles
 beluæ, draconesque insomnes videri pos-
 sunt: adit⁹ obscuri, & fallacibus viis inter-
 clusi: quos cū peruiceris, excipiunt nouæ,
 præcipitēsque rupes, lacus interiacent ob- 50
 iecti, atræ obstant ingredienti syluæ, diffi-
 cultates innumerabiles obiiciuntur: ac tan-
 dem

dem sequuntur elusiones, somnia, delirationes. primus itaque liber hortos illos pretiosos habet, sed monstris immanibus circumseptos, vallatosque: secundus prestigiis, & incantationibus eludit: tertius, & quartus summa, & perfectissima insaniendi doctrina, captos iam mente instruunt, & exornant: nec vlla è tantis malis elabendi spes est, nisi tenebras omnes sacrorum Aristote-
10 leorum, diis inferis (quibus debentur) deuoveas: & te naturæ, ac libertati restituas. si quis igitur est liber, & miseris illis sacris solutus, duce natura hos hortos ingredia-
tur, facile monstra hæc omnia superabit, quænam sunt ingentes, & portentosæ be-
15 luæ: quæ primum statim vestibulum custodiunt? principia sunt, dici de omni, & dici de nullo: quid istis nominibus portèditur? omnes Aristoteleos videri sibi de omni re posse dicere, cum tamen nunquam de vlla
20 bene cogitarint. Calumniator audio, quid potest his admirabili⁹ esse principiis? quid relinques dialecticæ si præcipia nostra subvertas? tu me ô vir bone, calumniatorẽ vo-
25 cas: at ego te, tuique similes, id est, sophistas & veritatis hostes non calumniari, sed tollere, atque interficere volo: bello cõtra ue-
strum

strum genus vniuersum, nō calumniis de-
certo: itaque deliras quādo tam grauiter la-
cessitus, tā leuiter repungis. appella me ho-
stem vestrorum mendaciorum, oppugna-
torem vestri generis, id est, quod dicere nō 30
vis, sophistarum: tunc intelligā animi tibi
aliquid esse. sed tamen tandem aliquando
de tuis principiis audi: non audiam (dicis)
vetat Aristoteles: at veritas iubet. non curo
nihil audiam. heus Aristotelee, aspice an 35
hæc principia nigra sint, cur manum ocu-
lis opponis: aspice saltem per rimulas in-
terfistentium digitorum. non faciam, cre-
do Aristoteli alba esse affirmanti: at tolle
paulisper manum, oculos aperi: ecce Aristo- 40
teles permittit: hem? Aristoteles permittit,
vt oculos aperias: mandauit enim seruis
suis omnibus in quadam ethicorum lege,
vt veritatem rebus omnibus anteponeret:
vísne iam Aristoteli, non dico veritati, pa-
rere? viceris, ais: quid tum? nōne prin- 45
cipia hæc alba sunt? at iam laudo te, & vi-
rum agnosco: qui apertis oculis rem spe-
ctas: sed accedamus propius, ne fallamur,
& certius intueamur. principia ista, vt ar-
bitror, inuenta sunt ad syllogismos simpli- 50
ces

ces primę speciei probandū? minime, ad il-
 lustrandū? nequaquam: ad quid igitur? ad
 reducendum, & resoluendum: quemad-
 modū tempore pluuię pastor reducit: para-
 5 bolam intelligo: principia sunt domici-
 lia syllogismorum primę figurę, immo se-
 cundę & tertię: nam secunda, & tertia
 primę potestate continentur: ideoq; quę-
 admodum boues ad stabulum redeunt a-
 10 liqua necessitate compulsę: sic si qua vis
 syllogismis obsistat, redeunt ad principiū:
 video, inquam, consilium, & agnosco, ei-
 quę certē penē assentior: sed exponam ti-
 bi meam rationem: tum fortasse ea reiecta
 Aristoteleus fiam: verū attende, quando
 15 syllogismum facis, nōne quętionem ali-
 quam probare vis: & eam veram, falsam-
 ve iudicares? volo: vt si quęrerem abs te,
 an sophistę sint execrandi? & hunc syllo-
 gismum faceres.

20 *Omnes impostores sunt execrandi:*

Omnes sophistę sunt impostores:

Omnes igitur sophistę sunt execrandi.

nō cōcluderes, quod quęrerē? cōcluderē. at
 vide qđ i syllogismo feceris argumētū fuit

25 impostor, quod ita dispositū est, vt primū
antecederet

antecederet maius extremū: deinde conse-
 queretur minus: affirmatū vniuersē, vt quæ-
 stio vniuersē affirmata concluderetur? sic
 est: nec omnino iudicari potest de quæstio
 ne: nisi argumentum cū ea disponatur? non 30
 potest: est igitur iudicium hoc primum, id
 est syllogismus certa, perfecta, constansq;
 dispositio? est. quem syllogismum omnium
 iudicas esse clarissimū, facilimumque? pri-
 mum primę speciei simplicis, deinde secun- 35
 dum, tum vnumquemq; prout ad illos acce-
 dit. amabo te, quoniam simpliciter, & sine
 vllō fūco agimus, pergamus: si quis stolidus,
 & dialectici iudicij, communisque census
 expers syllogismi cōstantiam non videat, 40
 demonstrarique sibi velit: nōne clariore,
 & veriore dispositione in huiusmodi demō-
 stratione vti necesse est? necesse est: vt si fiat
 hic idem syllogismus,

Omnes impostores sunt execrandi,

Omnes sophistæ sunt impostores:

Omnes igitur sophistæ sunt execrandi.

Cuius conclusio non satis illi stolido, pro-
 posititione, atque assumptione positis firma
 videatur ideoque vt dixi, demonstrari sibi
 velit: quid si hoc modo demonstramus? si 50
 execrandus dicitur de omni impostore, &
 impostor

impostor de omni sophista, necesse est ut
 execrandus dicatur de omni sophista: quid
 inquam, hac sola connexa propositione syl-
 logismus ille plenus recte demonstrabitur?
 5 stulta, ita me deus amet, & ridicula demon-
 stratio: quæ pro argumento sumit quod, e-
 rat in quæstiōe positum: dubitabatur enim
 de illa dispositione, an quia execrandus di-
 ceretur de omni impostore, & impostor de
 10 omni sophista, ideo execrāndus de omni so-
 phista diceretur: quod idem ad seipsum de-
 monstrandum pro argumēto sumitur. de in-
 de altera culpa est, multo absurdior, quod
 15 perfectissima dispositio per mancā, & im-
 perfectā iudicatur: intelligo, quid si inchoa-
 tū illum syllogismū absoluiamus, & hoc mo-
 do demonstremus?

*Si execrandus de omni impostore, & impostor de omni
 sophista dicitur: & execrandus de omni sophista dice-
 tur.*

20 *At execrandus de omni impostore, & impostor de omni so-
 phista dicitur:*

Dicetur igitur execrandus de omni sophista.

An recti? inquā, hoc modo faciem? poste-
 riorem quidē culpā aliquo modo vitamus:

25 syllogismo enim quamvis minus claro, at-
 tamen pleno utimur: at in priorem culpam
 relabimur,

relabimur, quia idē per idem demōstram⁹:
 quid si alio modo quopīā, an irridēdi sem-
 per erimus? erimus certe: quoniam dispo-
 sitioni illi primæ clarissimæ, & perfectissi-
 mæ qui nō crediderit: minus perfectę, cla- 30
 ræq; quomodo creditur⁹ est? & dispositio
 (vt dixim⁹) nisi dispositione veriore et cla-
 riore demonstrari non potest. age porrò:
 laudo ingenium, moresq; tuos: quis de tot
 erroribus (in quos incidim⁹, dū volumus 35
 syllogismum illum demonstrare) omnium
 est stultissim⁹? omnes certe valde fatui sūt,
 primus tamen omniū stultissimus: da dex-
 tram obsecro bone vir & confide: verum
 enim tenemus: hic stultissimus error nō no- 40
 ster est, sed Aristotelis: qui docet lumē illud
 clarissimę certissimęq; dispositiōis, tene-
 bris suorū principiorū demōstrare. sic enī
 ait: Si a. de omni b. & b. de omni c. necesse
 est a. de omni c. predicari: prius enim di- 45
 ctum est quomodo de omni dicimus: v-
 bi propositio connexa illa est cum argumē-
 to de quæstione sumpto: & stultissima cer-
 te (vt fateris) demōstratio: libram enim ha-
 bemus in syllogismi dispositione certissi-
 mam: in quam cum argumentum, id est, 50
 pondus, & quæstionem, id est, rem ponde-
 randam imposuerimus: tum sine errore
 iudicemus

iudicemus: cuius constantiam, & veritatē,
 si quis probare velit, afferat necesse est, cer-
 tiorem, & firmiorem libram: at Aristote-
 les fractam, & dissipatā, immo. pondus ex
 illa ipsa (quā probare vult) libra coagge-
 ratum affert: est enim principiū illud dici de
 omni argumentum totius ad partes, ex dis-
 positione primi syllogismi sumptū: quā-
 obrem vide quā foedē, quāque turpi-
 10 ter Aristoteles, Aristotelei que delirant: quę
 sunt igitur (inquies) syllogismorum prin-
 cipia? nulla, ipsi sibi syllogismi principia
 sūt: primæ enim sunt dialectici iudicij ob-
 15 servationes, quę quia veræ, naturalesque
 sunt, ideo sunt probandæ: ratio alia nulla
 est. quid frontem contrahis? irasceris? ma-
 num ad oculos reducis? poenitet te aliquid
 vidisse? quid obmurmuras? Aristoteles di-
 xit, ais, ergo verum: rationem aliam nolo,
 quia non est de principiis disputandum: est
 20 autem Aristotelis authoritas nobis pro o-
 mni principio.

O' miser, inq; dies vltra miser, huccine rerum

Venimus?

Quid est Aristoteles? ido-
 25 lolatra, vt græci dicunt, & quidem mere-
 tricis: quid est veritas? deus: tu scelerate
 veritate deserta, deoq; damnato, meretri-
 colam

colā hūc sequeris? nec quemquam philoso-
 phum iudicas, nisi qui tribus anticyris, ca-
 put insanabile nunquam tonsori licino cō-
 miserit? agnosce lernas istas custodes syllo-
 gismorum, perturbatrices furias & Eume- 30
 nides vexatrices humani iudicij: Vna ratio
 erat constantis syllogismi, quia nunquā fal-
 leret, & utilis esset: sed facile nimis illud e-
 rat: tenebræ Aristoteli placent: secundo lo-
 co sūt alia principia: omni inesse, nulli inef- 35
 se: per quę omnes syllogismi vitiosi decla-
 rantur: vidit enim Aristoteles conclusiones
 incertas esse: quibus res vniuersę, aliās vera,
 aliās falsa propositione atque assumptione
 veris concluderetur: statuit igitur conclu- 40
 sionis comprobandę argumentum duobus
 illis principiis, inesse omni & inesse nulli:
 neq; hęc chimæra satis fuit nisi omnes eius
 crines gorgones, harpiæque adhiberentur:
 & quanuis Aristoteli Pythagoras aliquādo 45
 rectē sensisse videatur, virtum certas, &
 finitas: vitiorum incertas, & infinitas esse
 vias: tamen hīc certum vitiorum numerū
 persequi libuit, & omnes omnium figura-
 rum vitiosas formas recēdere: quorum hy-
 dras istas Aristoteles, in his hortis adhibui 50
 sti? an vt ab aureis malis iuueniles animos
 talium

talium monstrorum insolentes abigeres?
 nōne satis erat ad probandum vitiosum
 modū, si aliquando falleret? rectum: si sem-
 per & verus, & utilis esset? at tua gloria est
 5 perturbare, miscere, bene oculatos cæcos
 reddere: quamobrem tertiam chimæram
 prioribus addamus: quam si quis intelligat,
 ne protinus rideat: fortasse enim solus ri-
 debit: nec alius quisquam intelliget, quid
 10 sit, quod rideat: ita res est Aristotelea, & te-
 nebricosæ ut sibyllino aliquo interprete, &
 quidē percallido sit op^o ad intelligendum:
 quam etsi nō obscuris illis verbis proponā,
 tamen audiant nondum sacris istis deuoti,
 an hīc quicquam intelligere queant: quæ-
 15 situm est in secūda figura cūm propositio,
 assumptioque vel affirmaret, vel negaret,
 illa vniuersa, hæc singularis, an omni inesse,
 si argumentum minori alicui inesset, alicui
 20 non inesset. in tertia autem, si argumento
 minus extremum alicui insit, alicui non in-
 sit, cūm propositio affirmaretur vniuersæ,
 assumptio negaretur singulariter, an nulli
 inesse: vel cūm vtraque negaretur, proposi-
 25 tio vniuersæ, assumptio singulariter, an o-
 mni inesse maius extremum minori cōtin-
 geret. ô crudelem & immanem studiorum

g huma-

humanorū carnificē, qua de caussa crux ista
 miseræ iuventuti erigitur? quid peccauit?
 quid commeruit? an oportuit in omnibus
 formis inconstantibus perpetua exempla 30
 esse, in quibus maius extremum minori, &
 omni, & nulli inesset? non satis erat in qui-
 busdam posse deprehendi? Atqui in secun-
 da, cū vtraque vel affirmaret, vel negaret,
 vniuersa propositio, singularis assūptio, exē
 pla sunt: in quibus maius minori omni, & 35
 nulli insit: nulli, vt album, olor, lapis: omni
 animal, ridens, homo: nulli, nigrū, nix, ani-
 mal: omni, lapis, animal, homo. atque item
 in tertia cū propositio vniuersè affirmare-
 tur, assumptio negaretur singulariter, exem 40
 pla sūt, in quibus maius minori omni inest
 & nulli: omni, animatū, homo, animal: nulli
 verò animatū, lapis, animal. itē cū propo-
 sitio est vniuersa, assūptio singularis, vtraq;
 negata: nulli coruus, nix, album: omni verò 45
 animal, homo, lapis: hoc Aristoteleū lumē
 est: quis videt in hac nube volitantem Ari-
 stotelis animam? sed hīc sæpius offēdo. glo-
 ria est Aristotelis omnia tenebris obscura-
 re: nec margaritæ fuerūt ante porcos abii- 50
 ciēde: nec tanta mysteria in vulgus edenda:
 verū est. Theopōpus historicus, quod cœpe
 rat

rat nonnulla hebræorū sacra, græca oratione
 tractare, repētē mente captus est. Theodo-
 tus tragicus ob eandē causam oculis priua-
 tus est: miserum me, vereor, ne mihi idē cō-
 5 tingat: qui non modō ista propalā colloco,
 sed qui tam vehementer Aristoteleorū deū
 reprehendo: cœlites socij Aristotelis, igno-
 scite. Quarto loco noua mōstra sunt cōuer-
 sionū: quas hīc Aristoteles collocauit: per
 10 quas nō secus q̃ Circe socios Vlyssis venefi-
 ciorū poculis in varias animalīū species: ita
 syllogismos ex vna forma in aliā, à secūda,
 & tertia in primā, quinetiam à prima in se-
 cundā conuerteret: quasi sit vllus in tribus
 15 figuris syllogismus nō clarior omni conuer-
 sione: aut cōfingendū illud fuerit cuius nul-
 lus futurus esset vsus: quod à natura omnis
 sermonis, & orationis abhorreret: vt id q̃
 erat naturale, quotidianum, vſitatū confir-
 20 maretur: sed hæc oblectamēta sunt Aristote-
 leorum: hi sunt Elysijs cāpi, & *amœna uireta*
Fortunatorum nemorum, sedesque beatæ:
 quibus vtinā solus inuentor fruatur: neminē
 decipiat. & certē solus cū suis fruitur: nul-
 25 lus enim fermo cōuerſionibus illis vtitur:
 ne ille quidem, tot portentorum pater: nisi
 cūm hæc somniando mussitat. Quinta re-
 gione post has horrendas feras circūstant

ex variis monstrorum generibus compo si
 ta chimera ex permixtione pronunciato-
 rum solutorum, necessariorum, cōtingen-
 tium. Sunt autem interpositæ duæ formæ 30
 communes gen^o, vel Aristoteleorum con-
 fessione tortuosum, & inauditum: quanquā
 in secunda, & tertia figura nullam conclu-
 sionem nouam faciunt: secundæ enim pri-
 mo, tertioque: tertiæ autē secundo, sextoq;
 modis continentur. ratiocinādi formæ ex 53
 solutis, necessariis, cōtingentibus, & omni-
 no ex omnibus enunciatis non permixtis,
 & verbo (vt debent) modoque negatis eæ-
 dem, perpetuæque sunt: in permixtis autē,
 si quid esset veritatis, quoniam tamen o- 40
 mnia sunt inutilia, tollenda ex hac arte vi-
 derentur: at fraudis mēdaciique plena sunt
 omnia: primum illud ex necessario, & solu-
 to necessarium sequi: qua lege asini ratio-
 nales fient: sic enim ad Aristoteleorū præ- 45
 scriptum concludi potest,
 Omnis homo necessario est rationalis:
 Quiduis currens homo est:
 soli enim currant homines, vt Aristoteles
 in pari enunciati soluti exemplo sumit, o- c 5
 mne animal moueri. (sunt.
 Ergo omnia currētia necessario rationalia
 Itaque

Itaque Aristotelis iudicio si quando currat
 asini, necessario rationales erunt, in quo-
 rum numero vivere moriꝑ; maluerint Ari-
 stotelei, quàm Aristotelis errorem confite-
 5 ri. egregiam verò philosophi laudem, artifi-
 cium reperisse, quo fiant asini idem, quod
 homines: hæc dialecticorum documenta
 sunt, non incantamenta veneficiorum? con-
 tingens in hoc numero est: idque in neces-
 10 sarium, & non necessarium ridiculè distri-
 butum: quasi non esset antea declaratum
 satis in tribus illis enunciandi modis solu-
 to, necessario, contingenti, aliud esse cōtin-
 gens, aliud esse necessarium: sed hæc leuia
 15 missa faciamus. ex contingentibus in pri-
 ma, & tertia concluditur cōtingens, in se-
 cunda nihil. quid ita? quia à mendaci prin-
 cipio profecta disputatio mendax esse, fal-
 saque debuit. si diligēter attendisses enun-
 20 ciationes modo affectas, modo, verboque,
 non autem solo modo, negari: non ad hūc
 tantum lapidem tā fœdè, ac turpiter offen-
 distes. atque hæc in cōtingentibus leuissi-
 ma plaga est: quomodo autem perferetur,
 25 quod postea præcipitur, in eadem figura ex
 soluto & contingenti, vel ex necessario, &
 contingenti contingens concludi? nā si ne-

g. iij. gatio

gatio concludatur (qualem hic homo præ-
scribit concludetur & affirmatio: hoc enim
dixit esse contingens non necessarium: de
quo dixit in posterum fore sermonem. hîc
mihi Prothea quædam videre videor, in o- 30
mnes colorum species se mutantem: distin-
ctio nobis quædam percallida opponitur,
non concludi cōtingens non necessarium,
Quo teneam uultus mutantem Prothea nodo?

Sequar Ouidium, qui me sic admonet: 35

Decipiat ne te uersis tamen ille figuris,

Impediant geminas uincula firma manus.

Immo se ipsum impediuit: pactus enim est,
se de contingenti non necessario duntaxat
dicturum: res vides, quo redeat: nihil incon 40
stantiæ crimen veretur: dat, repetit, & Pro-
thea ipsum mutabilitate facile vincit. Tam-
etsi enim,

Ille suam faciem transformat, & alterat arte,

Mox domitus uinclis in sua membra redit. 45

Redi igitur ô Protheu ad pactû, redi quan-
do te uinculis constrictum sentis: verû has
spinas persequi molestû est. Quâobrem ad
alia transeamus: sed ex omnibus ad huc vi-
sis lernis, sexta, quæ sequitur, omniû maxi- 50
ma, maximeque, si constanter aspicias, irri-
denda: caput vnum est, de inuentione me-
dij. Iupiter bone, quàm cæcæ, quàm lu-
bricę

bricę,quàm præcipites tenebrę,quàm mi-
sera superstitio Aristoteleos hoc loco cru-
ciat? quam est ipse Aristoteles suorum cru-
delis tortor? Inueniendi argumenti, quod
5 medium vocat,doctrinā pollicetur, sed cal-
lidus,& vafer impostor, sic omnia demon-
strationibus suis (sic enim vocat Aristote-
les tenebras)obscurauit,vt cū ridiculę stul-
titię,vel improbitatis maliciosę plena sint
10 omnia,admirabile tamē quiddā & beatū
miselli Aristotelei credant in his sacris tene-
bris subesse:animaduertite igitur ô miserī
Aristotelei quænam sunt hæc, tam occulta
mysteria animaduertite inquā, vt aliquan-
do caussam miserię vestrę percipiat: Pri-
51 mum est,vt vniuersam affirmationem con-
cludas,argumentum maius quæstionis ex-
tremum antecedit,consequatur minus:Se-
cundum, vt vniuersam negationem conclu-
20 das,argumētū repugnet maiori,cōsequatur
minus:vel maius cōsequatur,repugnet mi-
nori.Tertiū,vt singularē affirmationē con-
cludas,argumentū vtrūque antecedit extre-
mū: Quartū,vt singularē negationē conclu-
25 das argumētū repugnet maiori, antecedit
minus.hęc huius capituli præcepta sunt,quę
quid aliud,q̃ ridiculā perissologiā,& inanis
iteratiōis amētiā cōtinēt?nōne hæc vestra

oracula dispositionē (quę in figuris tradita
 est) hīc perturbatā rursus inculcant? cū e-
 nim modū primę figurę definis, nōne di-
 cis argumētū debere maius extremū quæ-
 stionis antecedere, cōsequi minus? aliis ver 30
 bis vteris, sed idē tamē significantibus: nūc
 verò cū me doces, quomodo sit argumentū
 inueniendū, hanc iterū regulā quasi leſbiam
 ad oēs parietes flexibilē apponis, vt requi-
 rā, quod antecedit mai⁹, cōsequatur min⁹. 35
 quīnam sunt hi loci argumentorū inueniē-
 dorū? dispositionē quandā pręscribi video,
 quę figura est Aristotelea: admonitionē tra-
 hēdi ē quæſtione argumēti non video: quæ
 cū pręſtigiator ille ſatis agnosceret, per de- 40
 mōſtrationes ſibi cavit, & impoſturę vi-
 tiatēctoriis aſſumptis obduxit: quod ne A-
 ristotelei quidē tandiu diſſimulare potue-
 runt. Interroga enim quempiam, quid hīc
 Aristoteles faciat: respondebit, ab eo con- 45
 ſtrui pōtem aſinorum, quare? vt aſinos hoc
 interiecto ponte, & prophanos ab hac ſa-
 cra ſcientia reiiciat. ō fabrum pontis aſi-
 narij? ſiccine ſtudioſæ iuuentuti illude-
 re, publicis commodis imponere? libe- 50
 ralibus ſtudiis inſidiari? Aſinorum pōtem
 conſtruit Aristoteles, fateor: ſed mendacē
 cauſa

causam pretextitis. pontem enim hunc asinum vobis fecit Aristoteles, quo vos ad tribulorum suorum pabulum inuitaret: ubi cum vestri similibus hac asinina letitia perfusi exultaretis, ruderetis, atque hanc asinariam vitam perpetuo degeretis: hic campus vester est: ista vestra est Arcadia. quid angulos hinc & inde compositos ad vexandum persequar, de ostensiuo (ut loquuntur) & impossibili syllogismo, quasi aliarum absurdi, aliarum veri syllogismi sint artes? de qualitate, quantitate, numero problematum, propositionum, terminorum, quasi haec omnia communibus legibus figurarum non contineantur, aut ob aliud nisi ad fatigandum, & impediendum interponatur, de diuisionis infirmo syllogismo, qui certe firmissimum est, sed duos syllogismos habet: copulatum alterum, alterum disiunctum: quid inquam haec minutula persequar, cum molestum sit grauissima quaeque persequi? postremum est primi libri prodigium, analysis syllogismi in propositiones, terminos (ut schola loquitur) quam thesis, anadiplosis exagitant: sed conuersiones omnium figurarum hic nescio quo casu a principio cum infinitis pronunciationibus reuolutae, tanquam haec nugamenta

nugamēta philosophastri prius exposita non
 meminisset : aut qui communes syllogis-
 morum leges audiuiſſet, hæc quicquam de-
 sideraret, aut tot tricis, apinisque (ſi quid
 eſſet hîc vtilitatis) onerari debuiffet. Atque 30
 hîc pauliſper ſecuri reſpirem⁹, q̃ tot, tamq̃;
 immanes feras ſalui, atque incolumes eua-
 ſimus: quarum in principatu erant, princi-
 piorum illa tam fera genera, dici de omni,
 & dici de nullo, ineſſe omni, & ineſſe nul 35
 li: deinde eorū auxiliares ſine nomine ler-
 nulę in ſecunda, tertiaque figura. poſtremo
 præſtigiatrices, & veneficæ conuerſiones,
 ſecundo ab his principiis gradu, concretæ 40
 ex variis, & diſſidentibus pronuntiatorum
 naturis chimere, fallax inueniendi mediij, &
 ſyllogiſmi retexēdi nugatoria cōfuſio: quæ
 & ſi grauitate nocendi ſingulæ ſuperiori-
 bus ſunt inferiores, aſſequuntur tamen fa- 45
 cilè numero, & multitudine malorum vim
 parem, atque eandem: hi ſunt dracones, hæ
 belluæ, quæ hortos ſyllogiſmorum custo-
 diunt: à quibus vtinam dilaniati eſſent ſo-
 phiſtæ, aut ab his illę potius, vt vnà cum mi- 50
 ſeris ingeniis, tot prodigia perirent. Hactē-
 nus difficilia, moleſta, grauia fuerūt omnia:
 quę deinde pximo libro traduntur, quanq̃
 in

in iisdē vigiliis excubant, tamen in illa ipsa fraude delectationis habent plurimū, vt latrocinia credas superiorū esse, quia tātis tenebris latronū more cogāt, & impellāt miseros qui illuc veniunt quicquid habēt, nō argēti dico(illud enī magis esset tolerādū) sed iudiciij dimittere: atque ita nudos, omni mente spoliatos abire, hīc verò quanq̃ eadē ratio tentatur, tamen paulò facilius agitur.

10 Incantātur prætereūtes, & illicebris in fraudem similē deducuntur. crederes in theatrū iucundissimū te venisse: ita spectacula variorum actū ad exhilarandū animū aptissima proponuntur. est protasis primò ex multi-

15 p'ici varietate conclusionū gratissima. epitasis ex perturbatione petiti principij, ex inopinata causa erroris, ex fallacia cōtrarie opinionis. tandē catastrophe prodit ex argumentationis formis inductione, exēplo,

20 enthymemate: quæ si diligentē actore nacta fuerint omnes antiquitatis omniū generū fabulas facilē superabunt. imò verò iā nacta sunt & tibicinē, & actores & saltatorē. nūq̃ Bacchi orgia, vel Apollinis hyporchemata

25 iucūdiora spectātibus fuerūt. sedeamus igitur, & spectemus. iam enī (vt videre videor) Pars pedibus plaudunt, choreas, & carmina dicunt: Nec non Treicius magna cū ueste sacerdos

ob-

Obloquitur numeris septem discrimina uocum.
 Iamque eadem digitis iam pectine pulsat eburno.
 Canit enim ipse sacerdos Aristoteles (cor-
 dace[m] credo) analyticam citharam digi-
 tis pulsans: Aristoteleorum princeps ha- 30
 bitu insolenti, atque incondito deformes,
 hiantes, & vasto ore quasi spectatores deuor-
 aturi sint, res non agunt, sed vociferantur:
 discipuli uero confusi ad rithmum Aristo-
 telicum incedentes saltant, & varias rerum 35
 species figurant, modo falsis rebus propo-
 nendis, uelut in aquas tenues lapsi demer-
 guntur, ac repente emergunt. modo nouis
 rebus assumendis, quasi subinde nouis aucti 40
 uentis volantes aues effingunt: modo cir-
 culadis syllogismi mebris orbiculatos sy-
 derum cursus, ac recursus imitantur, modo
 celeriter inuertendis quæ recta fuerat, ignis
 celeritatem exprimunt: modo cogendis ad 45
 uersariis, premendisque, aut leonis immani-
 tatem, aut pardalis impetum referunt: cæte-
 rasque canticorum omnium formas paribus
 saltationum formis assequuntur. Empusæ quæ-
 dam saltatrices, ad augendam spectaculi vo- 50
 luptatem petunt principia statim, ac non
 statim: nec interea videntur: uelut umbræ
 tenues ad arborum motum dilatantur, con-
 trahunturque

trahunturque: obiiciūt falsas erroris atque
 opinionis causas, prodeūt ex vna persona
 magno quodam miraculo dissimiles perso-
 ne inductio, enthymema, exemplum, dedu-
 5 ctio, instātia, quę mirabiliter spectatores
 afficiunt. quid est? an ridiculum sermonem
 nec satis in hac disputatione liberalem in-
 duxi? non Aristoteles vobis irridendam, &
 exhibilādam cacotechniam prębuit? querit
 10 Aristoteles in ea re dialecticam, statuitque,
 vbi ne somnia quidem locum habere pos-
 sunt. nullum enim somniū tam est abhor-
 rens à veritate, tā commenticium, quin a-
 liquam rerum sensu perceptarum speciē
 15 retineat. at circulator ille, & sibi ipsi repu-
 gnans syllogismus, ex cuius disputationis
 natura deductus, & obseruatus est?

Omnis sophista est ueterator:

Omnis impostor est sophista:

20 *Omnis igitur impostor est ueterator. ¶*

Omnis ueterator est sophista:

Omnis impostor est ueterator:

Omnis igitur impostor est sophista. ¶

Omnis impostor est ueterator:

Omnis sophista est impostor:

25 *Omnis igitur sophista est ueterator.*

Quis vesanus? quis puer, quæ anus, quis e-
grotus

grotus ineptias tales vnquam somniauit?
deinde,

Omnis sophista est impostor:

Nullus sophista est impostor:

Ergo nullus impostor est impostor.

O populares, ferte opem, obsecro, circum- 30
uenior: nullus impostor, vt sit impostor, Ari-
stotelei efficiūt: metuo Iupiter bone, ne si-
militer in alia omnia grassentur, & nullum
hominem esse hominem, nullum deum de- 35
nique esse deum, quod tot cumulatis mon-
tibus gigantes efficere non potuerunt, syl-
logismorum suorū potestate efficiant: Iu-
piter, emitte fulmen de cœlo, abige malefi-
cos homines ad infetos: ne mundum male- 40
ficiis istis, teque ipsum contaminent, cœtera
cur abiiciam si me roges, nihil seuerè, & pro-
meo iure respōdebo: sed idem tamen quod
tu seruo tuo, cū eū domo eiiceret: si quid
enim quereretur, diceret, abi in malam cru- 45
cem nebulo, quando nihil vnquā profuisti
familiæ meæ, sed obfuiisti sæpe plurimū: ita
respōdebo dialecticis, studiis vanitates istas
nihil vnquam profuisse, sed sæpe nocuisse
plurimum. nam si à falsis principiis progre- 50
dior, nihil efficio: si conclusionem cōuerto,
nihil proficio: quia harum ineptiarū nullus
usus

usus est: fallor autē aliquando, ut si conuer-
terem, omnis orator necessario est homo,
ergo aliquis homo necessario est orator: &
si non errarem, nunquā tamen rem propo-
5 sitam conuersione cōcluderem: si sumo sub
medio, vel sub minore extremo non con-
cludo quæstionem: si ex contradictione cō-
clusionis, & altera pronunciatione alterius
contradictionem cōcludo, nihil clarius ad-
10 fero: syllogismum enim facio, cui, si peritus
erit artis, quo cum disputo, assentietur: si
ignarus, nō potius huic, quā illi assensum
dabit. ita iuuentus in artibus istis operam
(ut aiunt) oleumque perdet. syllogismus ad
15 impossibile, nihil nouæ admonitionis exi-
git, communibus syllogismi legibus est cō-
tentus. quare nihil habet vestræ fabulæ pro-
tasis apud non insipientes emptores ven-
dibile: miseris, stultis, amentibus esse cupiē-
20 tibus, si quos nacti eritis, istam vanitatem
probate, & quanti poteritis, vendite. quid
epitasis? an quicquam melius, optatius, vti-
lius continet? media probabile est extremis
esse similia: talis est (ais) qualis esse debuit:
25 certē quoniā epitaseos in fabula proprium
est turbare omnia. Itaque quinque capita
de petitione principij statim non statui, de
nugatoriis

nugatoriis vitiis ratiocinationis, de pueri-
 libus terminorum conuersionib⁹ quid o-
 stendunt? hem quid ostendunt? quid inquā
 hæc ostendunt? non respondetis? at iuuabo
 vos, & quod nō potestis, aut non vultis Ari- 30
 stotelei, exprimā. petitio principij tam ve-
 hemēter à vobis accusata, nōne significat
 maximū in omni oratione vitium esse ob-
 scuritatem? imò verò etiam vitium dicit, si
 non clarissima sit explicatio, maximeque 35
 perspicua. ergo damnat Aristoteles obscu-
 ritatē: ergo volunt Aristotelei esse faciles,
 & aperti: ergo dialecticam (quæ mater est
 omnis probationis, ac fidei) volunt esse ob-
 scuram, & inuolutam. ô sophistas mēdaces, 40
 nec satis vestri memores: defenditis Aristo-
 telem de industria obscurum, & difficilem
 esse, & tamen hic ille ipse magister publica
 lege cauet, ne quis obscure doceto, sec⁹ ca-
 pitale esto. ô præclarū legislatorem, tu aliis 45
 rectè agēdi necessitatem imponis, tibi ipsi
 permittis tam immoderatam peccandi li-
 centiam? ô libidinem non ferendam, alios
 in amentia gloriari, alios ne conqueri qui-
 dem audere. reprehēdor à te Aristoteles, si 50
 obscurus sim: tui te prudentem, scientemq;
 aiunt in obscuritate versari. hanc tantam,
 tamque

tamque inauditam tyrannidem, si in iudi-
 cium veritatis appello, flagitiosus, scelera-
 tus, audax, impius appellor. at catastrophem
 videamus, conciliabit fortasse turbas om-
 nes, & ad optandum aliquem exitum dedu-
 cet quid igitur? quemadmodum ex eodem
 luto figuli varia vasa, sic ex eodem fracto,
 dissipatoq; syllogismo dissimiles argumē-
 tationis species efficit inductionem, enthy-
 10 mema, exemplum. enthymema truncū syl-
 logismum confitetur, hoc quia cōcedit, ac-
 cipio. inductio & exemplum syllogismi nō
 sunt: huic mendacio resisto. quid est hīc ar-
 tis nouæ Aristoteles? Cur inductio, & exē-
 15 plum nō sunt etiam enthymemata, id est, vt
 ais, imperfecti syllogismi, vt addita proposi-
 tione, vel assumptione, quæ deest, perfecti
 syllogismi fiant? sit enim inductio,
 Omnis homo, omnisque bellua sentit:
 20 Omne igitur animal sentit.
 Sic enim instituis inductionem: adde igitur
 assumptionem magister, syllogismū facies
 hoc modo,
 Omnis homo, omnisque bellua sentit:
 25 Omne animal homo est, belluæue:
 Omne igitur animal sentit.
 Nōne hīc assumptione addita syllogism⁹
 h. j. plenus

plenus factus est? & ita semper fiet, quoties
ex enumeratione partium totum probabi-
tur, neq; verò hoc tam ignorabas, quã ma-
litiosè celabas, & occultabas, ridiculũ verò
syllogismi, & inductionis discrimen est ab 30
Aristotele inuẽtum, vt ille quidem per me-
dium extremum de tertio ostendat, hæc au-
tem per tertium extremum de medio: quasi
medium, id est, argumẽtum ex partibus, si-
cut ex toto esse non possit, distinctiones hĩc 35
paratæ sunt, id est (sicut dictum est) elusio-
nes, & abusiones: doctorem hĩc volo, non
impostorem. de exemplo autem res eadem
est, nisi fortè multò stultius credas ex argu-
mento nudo argumentationis speciẽ con- 40
stitui: syllogismum enim facit Aristoteles,
cuius pars vna probatur singulari specie,
quam exemplum vocat: eamque probatio-
nem speciem nouam argumenti disponen-
di (hoc enim est argumentatio) facit, vt ex 45
eius verbis intelliges:

Pugna contra finitimos perniciosa est,

Vt Thebanis accidit contra Phocenses:

*Atheniensium autem pugna contra Thebanos, est
contra finitimos:* 50

Est igitur perniciosa.

Hic syllogismus plenus est, cuius proposi-
tio

tio probatur exemplo: ita non argumentationem Aristoteles, sed argumentum ostendit. solet etiam exemplum paulò secùs institui sic,

5 Quemadmodum Alexander, ita Cæsar animo ge-
neroso fuit:

Quod ad syllogismi relati partes ita con-
feretur,

Alexander animo generoso fuit:

Talis autem Cæsar, qualis Alexander:

10 Generoso itaque Cæsar animo fuit.

Quid est igitur Aristoteles in inductione,
enthymemate, exemplo à te traditis novæ
dispositionis? quæ nova est argumentatio
non syllogismi dispositione comprehensa?

15 quid est in deductione? in instantia, physiognomia, quam huc deriuas, nisi ad illam tuam nimis quidem tibi gratam perturbandi obscurandi que voluptatem? an in hoc amentiae theatrum, non fatis erat vnum

20 te somniantem, delirantemque venisse, nisi
descriptis egregiis istis larvis, similibus vi-
sis tot seculis posteritas illuderetur? non
poterat facile, breuiterque dici syllogis-
mum in sermone hominū, non semper esse

25 perfectum: & si quid deesset, id addendum
esse, quoniam esset vnica lex argumenti

h.ij. disponendi

disponendi, nisi vanis figmentis omnia tur-
 barentur? ô fallacia spectacula, ô captiosas
 irrisiones. quid assequitur puer ô fabulator
 Aristoteles: sic enim te tam inauditæ fabu-
 læ parentem appellare possum: quem ad fi- 30
 nem discit ex vno syllogismo tot modos,
 totque species effingere? quis poëta, quis
 orator, quis scriptor historiæ, quis philo-
 sophus multiplicibus illis conclusionibus
 sumptionum, conuersionum, falsorum, cir- 35
 culatorum, oppositorum utitur? denique
 tu ipse quando, quo loco, contra quem tuis
 istis inuentis usus es? ut intelligamus nos
 à te non deludi? non derideri? si histrionem
 aliquem in publicis theatris spectarem, fe- 40
 mihorula delectato animo, promptior, &
 alacrior ad honesta studia redirem. at tu hi-
 strioniam nouam facis: tua ista spectacula,
 qui ingrediuntur sacris tuis prius initiati,
 tanquam galli Cybeles Enthei, aut Bac- 45
 chi mænades, è potestate mentis exeunt, &
 protinus è quietis, et moderatis saltatriculæ
 quædam dionysiæ, magistri videlicet per-
 similes efficiuntur. & protinus furore Ari-
 stoteleo correpti saltatorium orbem sal- 50
 tare incipiunt ex iisdem tenebris ortæ sunt,
 postea duæ aliæ quæ putantur, argumen-
 tationis

rationis species, dilemma, & sorites: dilemma propositionem habet compositam, cui assumptio, & conclusio addendæ sunt, ut syllogismus absoluatur: quale est illud Protagoræ aduersus Euathlū, pro dimidio promissæ mercedis precio litigantis, quod persoluturus erat Euathl^o, cū primum causam aliquam egisset, obtinuissetque. itaque cū spe fallendi præceptoris ad forum tardius accederet, sic est eum Protagoras aggressus: disce (inquit) Euathle adolescens utroque id fore modo uti reddas, quod peto, siue contra te pronunciatum erit, siue pro te: nam si contra te lis data erit, merces mihi ex sententia debebitur, quia ego vicerō: sin verò secundum te iudicatum erit, merces mihi ex pacto debebitur, quia tu viceris. ad ea respondit Euathlus, potui (inquit) huic tuæ tam ancipiti captioni iisse obuiam, si verba non ipse facerem, sed alio patrono vterer, sed mihi in ista victoria pludium est, cū te non in causa tantum, sed in argumento quoque isto vinco: disce igitur tu quoque magister sapientissime, utroque modo fieri uti non reddam, quod petis, siue contra me pronunciatum fuerit, siue pro me, nam si iudices pro mea

h. iij. causa

caussa senserint, nihil tibi ex^{sententia} de-
bebitur, quia ego vicero? sin cōtra me pro-
nunciauerint, nihil tibi ex pacto debebo,
quia ego non vicero. hæc Gellius. quæstio
igitur nuda statuatur hoc modo, an quic- 30
quid pronūciauerint iudices, debeat Euath-
lus: syllogismi expropositis duo ita perficiē-
tur: primus qui est Protagoræ, hoc modo:

*Si pronūciatū erit cōtra te, debebis exsententia:
sin secundum te, ex pacto:* 35

*sed quicquid pronūciatum erit, aut pro te, aut
contra te erit:*

debebis igitur quicquid pronūciatum erit.

Secundus qui est Euathli, hoc modo:

*Si iudices senserint pro me, nihil exsententia: 40
sin contra, nihil ex pacto debebo.* (ciabitur:

*At pro me, uel contra me erit, quicquid pronun-
Nihil igitur debebo, quicquid pronūciatum fue-
rit.*

Ita vides dilemma propositionē esse com- 45
positam syllogismi cōnexi, cuius vis intel-
gitur planius assumptione, & conclusione
additis: sed captiuncula est interposita quæ
pacti voluntate, & æquitate, non verbis di-
stinguenda est, & interpretanda.

Sorites syllogismus ferè plenus est, sed as- 50
sumptio sæpe præponitur, & pronuncia-
tiones

tiones variæ interiectæ commiscuntur. ita
in vnum sortem multi sæpe sunt inclusi
syllogismi; atque hoc genus, ideo lubricum
est, & periculosum, quia in hac gradatio-
5 nis continuatione non satis cohærentia in-
terdum copulantur. dum enim minutatim
& gradatim aliquid additur, & paulatim,
congestis granis acerius efficitur, captio-
fissima tela texitur ad illaqueandum sim-
10 plices, & imperitos irretiendum: sed facile
retexetur, si ad syllogismi leges membra-
tim referatur, quemadmodum Luculus a-
pud Ciceronem sortem academicum per-
pendit: quem primum hoc modo propo-
15 nit: sic enim (ait) ascenditis: si tale visum
obiectum à deo dormienti, vt probabile sit,
cur non etiam vt valde verisimile? cur non
demum, vt difficulter à vero internoscatur?
deinde vt ne internoscatur quidem? postre-
20 mò, vt nihil inter hoc, & illud intersit? de-
inde ita retexit, resoluitque, huc si perue-
neris, me tibi primū quodque concedente,
meum vitium fuerit: sin ipse tua sponte
processeris, tuum. quis enim tibi dederit,
25 aut omnia deum posse, aut ita facturum
esse, si possit? quomodo autem sumis, vt
h. iij. siquid

si quid, cui simile esse possit, sequatur, etiam
 ut difficulter internosci possit? deinde ut ne
 vix nosci quidem? postremo ut eadem sint?
 ut si lupi canibus similes, eosdem dices ad
 extremum. Itaque omnia hæc ratiocinandi 30
 (quæ videbātur esse) genera inductio, ex-
 emplum, enthymema, dilemma, sorites, &
 si quæ alia numerari placeat, à syllogismo
 distracta sunt: atque ideo ut perfectam iu-
 dicij cognitionem adferāt, ad corpus ipsum 35
 (cuius sunt membra) referantur. Sed graui-
 ora restant, & periculosiora: abeamus igitur,
 & discedamus ab hoc histrionico Aristote-
 lis theatro, & ad reliquas iudicij larvas trās-
 eamus. analytici libri duo postremi sunt, 40
 qui demonstrationum nuncupātur, hîc a-
 dyta sacrae religionis, hîc admirabiles Ari-
 stoteleæ dialecticæ fontes, hîc tanti dei, &
 tot seculis tam sanctè, tamque religiosè cul-
 ti omnis honor, tota diuinitas posita est, 45
 totum numen. quamobrem ad hanc sapiē-
 tiam vota solennia faciamus: agite cereus
 accendatur, limina sacra pandantur. dii,
 deæque omnes, quænam sunt his in sacris
 numina? videre vidēor varios diuersorū ge- 50
 nerum demones ex animis sophistarū con-
 cretos, variis suppliciis, & miseriis cruciā-
 tes

tes eos, quos ad se fraudibus, atque insidiis
 pellexerint: pollicetur enim his initio om-
 nium rerum constantium, et vniuersarum
 demonstrationem ac scientiam, ex æternis,
 § vniuersis, propriis ipsarum causis. hic non
 iam ampli⁹ dialectica hæc ars, sed sacratio-
 re quodã, & augustiore nomine logica vo-
 catur: perfectam, & consummatam scientiã
 ex principiis omnibus Aristotelei promit-
 10 tunt sed publicos istos humani generis ho-
 stes aggrediamur, & ab his miseram iuuen-
 tutem raptari diutius nõ feramus. quid est
 igitur demonstratio? nouane syllogismi
 species? nouam mihi videris significare: ve-
 15 rum si syllogismus est argumenti certa, fir-
 maque dispositio, noua certè syllogismi
 species nouam argumēti dispositionem o-
 stendet, vt hæc dispositio, quæ tibi demon-
 stratio est,

20 *Quiduis particeps rationis ridere potest:*

Omnis homo particeps est rationis:

Omnis igitur homo ridere potest.

Huic dispositionem simillimam habet,

Omnis asinus rudere potest:

Omnis sophista est asinus:

25 *Omnis igitur sophista rudere potest.*

Nec tamen vt prior illa, sic posterior hæc
 demon-

demōstratio tuo iudicio fuerit . video quid
 mihi respondeatur, non ab argumēti dispo-
 sitione, sed ab argumento demōstrationem
 nouū syllogismū dici. ergo à caussa, ab effe-
 ctu, à subiecto, ab adiūcto, à dissētaneo, à cæ 30
 teris argumētis syllogism⁹ appelletur, sint-
 que syllogismorū species, & argumentorū
 prorsus eadem: quandoquidem argumen-
 torum naturæ, genera que distincta sunt: vt
 si syllogismi species ab argumentorum va- 35
 rietate nominentur, tot sunt species syllo-
 gismi, quot argumenti: at inuētio, iudiciūq;
 res longe diuersę sunt: inuentio præstat ar-
 gumentum . i . animam quæstioni caduco 40
 corpori: iudicium argumentum cum quæ-
 stione, id est, animam cum corpore coniu-
 git, & continet. Perpendēdæ sunt igitur
 syllogismi species ex coniunctionis, & col-
 locationis varietate . quod quando non fa- 45
 cis, vide vt areopagitæ reos in manifestis
 criminibus rogare solebant: qua te, tuosq;
 pœna dignos iudices, nihil adhuc hîc con-
 stituam. at (dicet Aristoteleus aliquis) & si
 demonstratio species syllogismi non esset, 50
 nō esset tamē eius ipsius nō laudāda doctri-
 na: quę tā magnas, tāq; expetēdas utilitates
 habet. has igitur spectemus, & quidem si li-
 bet à capite. demōstratio (ait Aristoteles) est
 syl-

syllogismus faciēs scire, vt scire, & per de-
 monstrationem intelligere prorsus idē sit.
 ô sapientiam incredibilem: demōstratio er-
 go est scientiarum omnium mater. cuiusnā
 5 scientiæ, grammaticęne? hīc ab Aristoteleis
 irrideri me video: rhetoricę ne? hīc item
 istis hominibus ridicula interrogatio mea
 est. dialecticę ne? hīc quoque cōtemnimur.
 10 vbi igitur? video quendam iratum, atq; in-
 dignatum circulos, & semicirculos ex al-
 phabeti literis in terra scribentem, geome-
 triam videtur significare. vah quā parum
 prudens, & inconsideratus sum, non intelli-
 gebam demōstrationem matrem geometrię
 15 solius, quia ea sola est scientia, cæteræ autē
 artes nō sunt scientiæ: quia illa sola discipli-
 na demōstrationibus cōstat, non autē cæte-
 re. Itāne Aristoteles sola geometria disci-
 plina est? quid si in tota geometria nulla
 20 demōstratio sit ad tuā legē, ideoq; ne disci-
 plina quidē geometria sit? an irasci, & in-
 dignari vsquequaque licebit? recita igitur
 primā Euclidis propositionem,
Super data recta linea triangulum æquilaterum
 25 *cōstituere.* Quęnam hīc sunt demonstra-
 tiones? nullę: thema enim prima, & secun-
 da petitione ædificatur: definitione circu-
 li, & prima dignitate confirmatur: vbi
 syl-

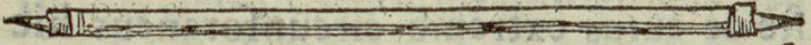
syllogismus nullus est, non modò nulla de-
 monstratio. hîc mihi commoueri videtur
 Aristoteleus, pallet, rubet: quidlibet faciat
 dummodo Aristotelem retineat, excande-
 scet, nisi me aliò conferam. at iam claman- 30
 do insequitur, & magnâ nobis distinctio-
 nē opponit: distinguo (ait) actu, vel potesta-
 te. bene per iouem, & disertè respondes, nec
 melius poteras. appellatur igitur tot iam se-
 culis geometria scientia, non quia nūc sit, 35
 aut aliquando fuerit: nunquam enim demō-
 strationes ad Aristotelis normam compo-
 sitas habuit, sed quia possit, si tamē velint A-
 ristotelei esse. bono animo estote homi- 40
 nes: Aristoteles spem nobis per demonstra-
 tionum artes attulit: etsi nulla spes sit de cæ-
 teris, geometriam tamen aliquando posse
 fieri scientiam; at hac potentia iandiu Ari-
 stotelei nimis intēperenter abutuntur. præ 45
 dicamenta, quæ reuera nulla sunt, Aristote-
 leorum potentia sunt perfectissima: geome-
 tria nunquam fuit, nec est ad eorum legem
 scientia, quia non constat demonstrationi-
 bus: at earundem potentia scientia est ab- 50
 solutissima. itaque fortasse cum descendunt
 ad inferos, obtinebunt ista potentia simul
 in cēlis primum, summumque locum: uti-
 nam

nam quoniam nihil est quod non possint,
fecissent Aristotelei, vt nihil in eorum do-
ctrina non rectum, non vtile, non popolare
esset, & illustre: fistulaque assumpta vt mu-
5 ficos decet nobiles, egregium carmen ali-
quod ad rithmum, numerumque doctrinæ,
suę cantarent: exemplo viuo discipulos suos
incitarent: non eiusmodi mortuis vmbri-
debilitarent. verum satis est, quod nunc pos-
sint: agent aliquid aliās. ô falsam, & sophisti-
10 cam demonstrationis gloriam, demonstra-
tio tot annos cum adulteris omnium bo-
narum disciplinarum sophistis libidinose
versatur, necdū tamen vllam scientiā pepe-
15 rit, sed arbortis suis omnes cōtaminauit. ap-
pelletur igitur meretrix, non mater: nulla
enim est fere disciplina, vbi insana ista de-
monstrādi, id est, obscurandi (sic ἐλεγεῖν ὡς
Aristotelei loquuntur) cupiditas non gra-
20 ues tenebras offuderit. sic dialecticæ pars
optima, quæ iudicij est, sic naturalis philoso-
phia contaminata est: quæ si definitionibus.
diuisionibus, exemplis facilibus detracta o-
25 mni demonstrationum vanitate propone-
rentur, vt res habent paucas, & faciles, & na-
turæ lumine perspicuas, ita facile: & perspi-
cuè cognosceretur. at quænam sunt ea prin-
cipia

cipia quibus demonstratio fulcitur? fulcitur
 inquā. somniauit enim Aristoteles in demō-
 strationibus principia, quibus scientiæ nō
 aliter quā pontes parisiensium molitorum
 & aurificum ex tignis, & trabibus exēdifi- 03
 carentur: quæ cū aliquando cū Aristote-
 leo quodā admirarer, & in artib⁹ eiusmodi
 principia esse negarem, acri cōuitio verbe-
 ratus sum, quia nimis curiosus viderer, nec
 Aristotelis numini satis piē crederem. at tā 35
 gratus, tam popularis, tam iucundus veri-
 tatis amor semel animo receptus dissimu-
 lationē nullā patitur: libertatē requirit. vbi
 sunt igitur ista principia scientiarū? erro. v-
 bi sunt principia sciētiae? quia vna sola geo 40
 metria est, de cuius scientia nō sit desperan-
 dū. definitiones (credo) petitiones, dignita-
 tes principia illa sunt: & prīcipia certē sūt,
 & solida principia. at si melius essēt ea dis-
 posita, an geometria sciētia esse desineret? 45
 si geometria definiretur, partes ordine enu-
 merarētur, partiū cōiungerentur affectio-
 nes, & proprietates, nō vobis faciliior geo-
 metria videretur? quod quanquā magnū,
 & graue est, nō despero tamen sicut iā mul- 50
 ta alia peperit, quin hoc quoq; ætas nostra
 tot ingeniis, tāq; excellētibus beata pariat.
 prin-

principia qualia somniatis Aristotelei, extra artes ipsas posita nulla sunt, sed omnes bene constitutæ artes perpetuis cōiunctisq; (quēadmodum secundum iudicium dialecticum ostendit) definitionibus, diuisionibus, exemplis tanquam membris cohærentibus corpora componuntur. principia igitur artium definitiones, diuisiones sunt, aut certæ quædam ex definitionibus, diuisionibusque deducta, prætereà nulla: neque ea
10 cumulari in principio operis, sed suo quæque loco, vt in corpore mēbra, collocanda sunt: quemadmodum iudicij secūdi doctrina demonstrat. at nimium versamur in principiis, cum reliquæ sint exædificationes insanæ: ex qua enim sunt amentia demōstrationis partes educæ, propter quid (vt loquuntur homines hi) & quia est: primæ, & secundæ, & tertię figuræ, vniuersalis, particularis
15 affirmatiua, negatiua, ostensiua, ducens ad impossibile, ex omni caussa, ex conuersis, ex circulatis, cum horū pars omnino media demonstrationi definitæ cōuenire nullo modo possit: distīguo dicis, propria, magis propria maximè propria: delira dicere debeas, magis delira, maxime delira. pponis te dicturū de syllogismo rē p causas
20
25
demon-

demonstrante, cui cum falsas species attri-
 buis, admonitus, non te emendabis? sed di-
 stinctionum tuarum commētis non irride-
 bis? quid est tam minifestè falsum, tã alienū
 ab omni sensu & veritate, quod à stolidis in- 03
 geniis ista distinctionū vanitate defendi nō
 possit? hīc Aristoteleorū regnum est: quic-
 quid libido tulerit, id protinus per aliquā
 distinctionem nobis imperatur, cuius ratio
 alia nulla est, nisi quod aliter si diceretur, 35
 erraret Aristoteles, quod impiū sit vel som-
 niantibus in mentem venisse. adiuncta ve-
 rò cætera quæ sunt? dij boni, quantam ca-
 liginem, & quàm propinquam inferis cru-
 cem miseris studiis adferunt? quæstio vna, 40
 an nullius, an omnis rei sit demonstratio?
 at vane nugator dicis prius demonstratio-
 nem in solis rebus vniuersis, & æternis esse,
 id est, affirmas solem interdū solum nobis
 lucere: deinde quæris an omni tempore, an 45
 nullo luceat? quid est repuerascere, nisi hoc
 est? noua vocabula finguntur per se, de
 omni: vsitata deferuntur. quamobrem? an
 non vt turbandi illud studium Aristotelis
 proprium conseruetur? quinque autem ca- 50
 pita sunt (media enim mihi sunt amputan-
 da, vt aliquando ad extrema veniā) quinque
 inquā,

inquam, capita sunt in magna, & difficili
quæstione, ô doctores, interpretes, magistri
præceptores, iuuenes, senes, audite ubicū-
que estis, ad altissimas Aristoteleæ sapi-
entiae quæstiones, & inenodabiles diffi-
cultates concurrite: hîc thesauri latent, &
incredibiles illius admirabilis ingenij do-
tes: tubis, & signis omnibus, omnes popu-
los admonete, vt huc properent, ne tandiu
10 cæci sint, & tantis Aristotelis opibus care-
ant. atque iam ad audiendum multo antetē-
pore video ingētem multitudinem conue-
nisse. excitetur igitur præco, pronūciat A-
ristotelis quæstionem. quænam igitur est?
audite populi, & silentio facto audientiam
15 philosopho facite, an sursum, deorsumve
constitutis extremis, fiat in infinitum abi-
tio? hîc video ônes Aristoteleos attonitos
stupere, nec satis intelligere quid dicatur.
20 dicat igitur præco facilius. rursus atten-
dite populi, an in baculo duobus extre-
mis, & finibus terminato, qualis hic est,

extremū sit, aut finis aliquis? Id enī est esse
25 viam mediam infinitam, & sine fine: quid
ridetis? Aristoteles rogat, an ī eo baculo cu-
ius sunt duo fines sit aliquis finis. vnde iste

cachinnus irridētium? Aristoteles inquam,
 rogat an possit humana mens rem tantam
 capere, vt intelligat terminatæ duobus ter-
 minis viæ aliquem esse terminum. quid in 30
 concione multitudinis ad hanc quæstionē
 conuocatæ existimatur futurū? nōne alij
 hominis illius prudentiam requirent, alij fa-
 tuitatem irridebūt, alij damnabunt impu-
 dentiam, alij se irrideri molestè ferent, alij
 impostorem publicum nominabunt, alij 35
 coercendum esse iudicabunt? qui tot secu-
 lis vanitatibus his bonā iuuentutem corrū-
 pat, & ætatis ad omnes ingenuas artes per-
 cipiendas aptissimæ tempora tam nequi-
 ter, & captiosè traducat? ô Romani veteres, 40
 ô Messala, ô Crasse, expulistis aliquando ve-
 stra ciuitate philosophos, quia desidia iuue-
 tutem corrumpere, quid huic nō desidiæ
 auctori, sed amentię præceptori, non nouæ
 disciplinæ inuentori, sed innauditæ delira- 45
 tionis venditori faciendum sentiatis? vtinā
 (quod vos approbaturus arbitror) baculus
 iste de cuius extremo circumforaneus hic
 circualator in publicis studiis iam aliquot
 annorum millia quæstionem hanc magni- 50
 ficam iactitat, ferreus fiat, & Aristoteleis o-
 mnibus maxillas perfringat: & cædendo tu-
 ber illis totum caput efficiat, sophistæ mi-
 feri

feri nunquā ne in animum iuducetis artes
 omnes vtilitatis alicui⁹ gratia esse inuētas
 quæ nihil habent commoditatis, artes non
 esse, sed artium pestes? & dialecticam non
 5 Aristotelis autoritate, sed naturæ veritate
 contineri? à qua cū sit tam alienus Aristo-
 teles, cur dubitatis naturā homini præfer-
 re, vos ipsos plusquam Aristotelem amare,
 lumen tenebris, virtutem vitiis antepone-
 10 re? Cuius est delirationis tota illa discepta-
 tio de definitione, & demonstratione? in
 quibus si res nudæ, simplicesque remotis
 verbis spectentur, eadem prorsus sint fu-
 turæ. vtraque enim rei propositæ ex caus-
 sis est declaratio, vt idem sit demonstrare rē,
 15 & definire. Cū itaque rogas, an Socrates
 homo sit, demonstrabo, & definiam si dicā
 animal esse rationale, ideoq; hominem: &
 antea docui non plus demonstrationi syllo-
 20 gismū quā definitioni posse tribui: similis
 est de inuestigatione definitionis in prædi-
 catis (vt aiunt) ratio: non enim ex prædica-
 tis illis, sed ex fontibus inuentionis hau-
 rienda est definitio. hæc enim faciliior,
 25 promptior, expeditior est via, cæteraque
 duobus his libris comprehensa (nihil enim
 omnino est, quo dialectica non facillimè &
 i.ij. vtilissimè

vtilissimè possit carere) nullū aliū in vsum
 somniata nisi ad hebetationem discentium,
 & mentis alienationem. vnum video in to
 to analiticorum librorum opere vitiū qui- 30
 dē maximum, sed tamen ita acceptū, vt ma-
 xime laudi tribuatur. exēplis poëtarō, ora-
 torū, & excellētīū scriptorū nullis, nec suis
 omnino vllis Aristoteles vtitur : quibus ta-
 men vti debuerat, vt ostenderet artem suam
 ab obseruatione naturæ profectam esse: sed 35
 literarū exēplis vtitur perpetuis, in quo geo-
 metras imitari se Aristotelei gloriantur: atq;
 hac ratione censent certissimam doctrinam
 se tradidisse, quod geometrarum more lite-
 ris vtatur. stulta & ridicula imitatio. geome 40
 træ quia res tradebant à populari sermonis
 vfu remotas, & ideo nullis appellationibus
 definitas, coacti sunt, & necessitate impulsī
 literis ad arbitrium, conditionemque mate-
 riæ præsens abuti: & quicquid informerēt, 45
 vna, duab⁹, plurib⁹ sue literis nominare : vt
 sit punctum, a: sit linea. a. b. & c. atque vt for-
 tasse mentem à sensibus auocarent: libenter
 eam necessitatem sunt amplexati. res enim
 pingūt aliter, quā intelligi velint : & ab o- 50
 mnī materia lineamēta iubēt abstrahi, quæ
 tamē crassis, & concretis figuris repræsen-
 tant:

tant: quod assequi se commodius putant, si
 menti subiiciant eas voces, quas liberè sibi
 pro sua cogitatione mens ipsa componat.
 at in dialecticæ veris præceptis quæ necessi-
 5 tas fuit, cùm tota hæc ars nihil habeat non
 ad communem, & quotidianum sermonem
 formandum, & instituendū? & tota de me-
 dio sūpta sit, vt nihil in ea dici, tradiue de-
 beat, cuius in sermonibus naturalibus im-
 10 pressa quædam non sit imago. verum sem-
 per hîc erro. Aristoteles tenebras amavit,
 quas accuso: lucem odit, quam desidero: aut
 fortassis (vt erat subtilis & acutus) posteri-
 tati consuluit: diuinavit enim multos hæc
 15 scripta admiraturos, qui duntaxat alphabe-
 ti literas didicissent. itaque in eorum gra-
 tiam literarū exemplis forsan vsus est. his
 tantis malis adiecere stoici fallacem syllogis-
 mi speciem tertiam, & septimam, quos in
 20 Topicis Cicero secutus est. dispositio enim
 illa constans, & perpetua non est: vt si dicā
 de viro optimo, vt Socrate,
 Non si homo est Socrates, malus non est:
 Sed homo est: ergo malus est. &
 Non & equus homo est, & lapis,
 25 Sed non est homo: ergo lapis.

Propositio vera est, assumptio vera, falsa
 cōclusio. scio quid hîc dici soleat, propositi-

tionē ex repugnātibus reb⁹ fieri oportere.
 argumenti ergo natura firma erit cōclusio,
 nō argumētationis, & dispositiōis, quod o-
 pus erat. addidit Boeti⁹ Aristotelis discipu-
 los Theophrastū, atque Eudemū secutus, 30
 triginta duos concludendi modos in dua-
 bus figuris, ex propositionibus inēquimo-
 dis (vt vocat) veros quidē, sed à naturæ sen-
 su iudicioque alienissimos, atque ideo pror-
 sus explodendos. obseruatus enim ob id est 35
 syllogismus, quia perspicua esset, & na-
 turalis æstimationis regula, quę non solūm
 facillimē perciperetur, sed protinus intelle-
 cta probaretur. sed Stoicos, & Boetiū mis-
 sos faciamus: patefactā enim ab Aristotele 40
 tot errorib⁹ viā secuti sūt, nec illis falsa tra-
 dētibus sua spōte quisquā crediturus. haec
 nus de primo iudicio: de secūdo autē in A-
 ristoteleis dialecticis ne litera quidē tradita
 est. nullā (vt arbitror) ob causā aliā quā ne 45
 tenebrę, ne errores, ne vanitates tā multis
 locis cōdēsate perspicerētur: si enim semel
 via illa rē vniuersam definiēdi, diuidēdi in
 partes, exēplis demonstrandi patefacta fuif-
 set, repēte oracula ipsa Aristoteleorū, totā-
 que Aristotelis diuinitas periisset. ignoras- 50
 se verò Aristotelē credibile non est, qui tot
 annos Platonē audierit: qui que in eiusdem
 moni-

monimētis tot locis legerit partē illā diale-
ctice vnice laudatā, atque cōmendatam: im-
mo verò quod Aristoteles omnibus libris,
iis tamē exceptis in quibus solis debuit, de
5 natura, & morib⁹ notatū reliquerit. Primo
& secūdo de moribus de ratione illa, viaq;
docēdi quærit: ī primo Phisicorū, in libris
de anima: quinetiā libellū hac de re inter li-
10 bros de animalibus cōscriptū reliquit, vbi
planissimē qualis in Platonē, veteresq; fue-
rit Aristoteles, & q̄ causā fuerit hui⁹ partis
omissē, cognosci potest. ait enim illic de via
illa docēdi nihil apud veteres certū, explo-
ratumq; fuisse. quid hīc de Aristotele sen-
15 tiā? Prometheus duobus ante natū Aristote-
lē millibus annorū, viā illā secundi iudiciij
(vt ait Plato) viderat: Zeno docuerat, Hip-
pocrates exercuerat, Plato ipse cōfirmaue-
rat: & Aristoteles ait certi nihil se à veteri-
bus habere. quid (inquā) vis de hoc homi-
20 ne dicā? Alexāder Aristotelis discipul⁹ ne-
gabat, vt soles, ita reges in mūdo duos esse
posse. quid magister? omnium veterum phi-
losophorum gloriam iniquissimo, atq; in-
iustissimo cupiditatis genere persequitur,
25 vt prīcipatū solus obtineat. Platonē Aristo-
teles vigīti ānos audieras: libros ei⁹ iegeras:

& nō modò malitiosissimè dissimulas per
 quē profeceris, sed ingratissimè negas. hīc
 ego lōgè aliter quā tu, tamet si calamitatem
 quā inuexisti maximā, omni diligentia de-
 monstro. attamen si quis erit, cui meus la- 30
 bor minus placebit. huic non solum igno-
 scam, si nostris refutandis meliora, & homi-
 nū vitæ commodiora tradiderit: sed maxi-
 mas ei gratias agam. omnes enim in eadem
 naui homines sumus, natura nēpe rationis 35
 partcipe gubernaculū rationis quod fre-
 geras, forti animo regendum suscepi: si nō
 rectum clauum teneo, si periclitor, si in sco-
 pulos, & syrtes incido, exclamet, admo-
 neat, reprehēdat. non ego illum, qui mihi, 40
 vectoribusque meis tam sapienti, tamque
 salutari voce subuenerit, meritò comple-
 ctar, & semper amem? gloriosum est be-
 ne de hominū genere mereri: vitia liberè re-
 prehendere, pestes publicas tollere: mōstris 45
 mundū liberare: sed tui te hoc vno defen-
 dūt, quo sæpius accuso: dicūt de īdustria ru-
 des & hebetes abs te fugatos esse, nec via
 te plana p̄gredi voluisse, ne ībecilles & in-
 firmi sequi possēt. at sūmos viros in fraudē 50
 induxisti: hic enim morb⁹ tuus medicos e-
 tiam fefellit, vt sanitatem putarent. hanc
 itaque

itaque pestem secuti nouorū principia maiorum pepererunt: cū docuerūt modò similitudinem, & dissimilitudinem ad methodicam cuiuslibet artis constitutionem
5 sufficere, modò præter compositionem, & diuisionem faciendis artibus nullam viam esse, modò vtraque cōiungi, modò tria methodorum genera primum cōpositionem, & diuisionem, secundum cōsequentium, &
10 pugnantium cogitionem, tertium rerum inter se mutationem in maioris, & minoris, & æqualis, & similis ratione: modò tria capita compositionem, diuisionem, definitionem, quæ tot, tamque cæcæ tenebræ ex in-
15 uentionis, iudicii quæ confusione natæ sunt: compositione (quamuis eæ primò inuentæ sint & collectæ) nullæ tamen artes explicantur: cetera nomina sunt argumentorum, quorum collocandorum & vnica via, & naturalis est, à toto ad partes definiendo, diu-
20 dendo, exemplis illustrando descendere. Tertium iudicium reliquum est, quod Plato in republica attigerat, eius nullam mentionem fecit Aristoteles, nisi quòd à suis in
25 metaphysicis theologus, & diuinus appellatur: in quibus non theologia, sed morologia quædā inaudita describitur, nam cū
primi

primi libri duobus capitibus, & initio ter-
 tij sapientia definitur caussarū scientia: de-
 inde proponuntur caussarum quatuor ge-
 nera, forma, materia, efficiens, finis: dein-
 ceptus velut è tumulo lutulenta palude cir- 30
 cundato omnes in partes digressiones per-
 petuæ sine regressione fiūt. in reliquo enim
 primo libro philosophi vellicantur, qui de
 caussis locuti sunt: secundo quæritur, an
 caussæ specie, & origine sint infinitæ: tertio 35
 inaniū dubitationū cumuli substrati sunt:
 quarto quædam dialectica inferuntur, sed
 ex omnibus deliramentis longè maximum
 illud est, quòd contradictio quæ principiū
 principiorum statuitur, longissima tamen 40
 oratione confirmatur. septem proximis li-
 bris thesaurus est vocabularij sophistici, &
 metaphysicæ phreneseos distortionem phā-
 tasticæ: quasi aliqua possit esse doctrina ex
 solo genere, vbi nullæ species consideren- 45
 tur. sic enim phantasticus ille theologus en-
 tis metaphysicam ait esse, quatenus ens est:
 nec substantiam, quantitatem, qualitatem, &
 cætera à metaphysico somniatore, sed ens
 solum considerari: quòd si ad cœnam lautis 50
 perdicibus, leporibus, cæterisque epula-
 rum generibus affluentem vocaretur, nec
 hoc,

hoc, nec illud attingeret, sed ens ipsum superuolitans quatenus ens est, phrenetico odoratu ruminando degluberet. Nec defuere tamen, qui ad metaphysica somnia Aristotelis, tertium iudicium quod Plato dialecticam singulari nomine appellat, traducerent, & dialecticam dicerent à Platone, metaphysicam nominatam. tam difficile videlicet erat intelligere inuentionem, dispositionemque rerum, quæ oratione tractantur esse dialecticæ: atque illum locum Platonium ex pulcherrima dispositione constare; metaphysicum autem illud tertium iudicium nominare potius, quàm mathematicum, ethicum, politicum, nulla ratio est: quoniam non physicæ solùm, sed mathematicum, sed moralium, sed omnium artium dispositionem habet. verùm redeamus ad rem, duodecimo libro videtur tot digressionum naufragiis sapiens vrinator in portum se recipere: & meminisse tãdem aliquando sapientiã initio definitam esse scientiam causarum: quærit igitur quæ sint, & quot in cœlo causæ & paucula quædam ab astrologis de numero orbium suffuratur: vt verissimum pateat hæc intuiti, nō solùm quod scripsit de libro illo

Plutarchus

Plutarchus in Alexandro, nihil hîc utilita-
tis vel ad docendum, vel ad discendum esse:
sed (si ex effectis artium vim metiri liceat)
egregia quædã (vt dixi) morologia sit, quæ
moriones hui⁹ nimie sapiëntie oraculis effi- 30
ciat. quamobrem deum optimum maximũ
precemur, vt signatum illud lumen suum
in mentibus hominum rursus accendat: vt
cogitationes à stultitia, & vanitate reuocet
veritatem intueantur: fructum vitæ diligat, 35
miseriã fugiat ô Apelles, ô Timâtes, ô Pro-
togenes, vbi sunt vestre laudate manus? vti-
nã iam adsit vestrũ aliquis, qui humani iu-
dicij tantũ chaos egregia aliqua tabula de-
pingat: qui hortos istos Hesperidũ, qui tot 40
tamq; multiformes belluas suis coloribus
exprimat: vt in medio tres syllogismorum
simpliciũ species velut arbores erigat: trib⁹
vicinis naturæ & perenibus aquis irriguas:
sint brachia gemina singularum suis quæq; 45
dispertita ramis, quorum fructus qui gusta-
uerit, suauissimæ, longe q; gratissimæ veri-
tatis voluptatem assequatur. circũstent au-
tem horribiles vndiq; & terribiles belluæ,
principia dici de omni, dici de nullo, omni 50
inesse, nulli inesse, conuersiones omnium
mōstrorum, permistiones dissidentium, re-
pugnantium

pugnātiumq; prodigiorū infiniti vltro ci-
troque commeantes anguiculi : atque has
aureorum malorum primas vigilias sequā-
5 tur phātaſticæ ſaltantium Empuſarū larvæ:
poſtremo noctes, tenebræ, ſpinæ, ſentes, ru-
pes, ſaxa, voragines, miſerabiles cupidorum
adoleſcentium caſus ſpectentur, atque alio-
rum primo veſtibulo cadentium, & à pri-
10 mis draconibus deuoratorum, aliorum vir-
tute, atque animo valentiorum, ſed in ſe-
cundi loci dementiam incidentium, aliorū
velut in hiatus immanes præcipitantium,
aliorum, ſyluarum tenebris implicatorum,
15 pauciſſimorū, qui cum fortè ſuperiora pe-
ricula lacero corpore vitaſſent, ſecumque
ſyllogiſmorū decerptos ramos aliquot af-
portaſſent, fructus tamen non magis, quàm
apud inferos Tantalò mala, & aquas attin-
gere liceret: Tibi enim Tantale nullæ
20 Deprehēduntur aquæ, quæq; imminet ef-
fugit arbor. vtinam (vt dixi) nobis adſit
ille pictor, vt Ariſtotelei miſeriam ſuam,
cuius amplitudinem nulla vis orationis af-
25 ſequi poſſit, pictam videant: & bonos ado-
leſcētes ad eam vocare tanta rabie deſināt:
patiātur tam peſtifera, tamq; exitialia hu-
mani iudicij portenta (ſi fortè ipſi periculū
metuant)

metuant) ab aliquo tamen Hercule necari,
 vt omnibus iter pateat: vt humana ingenia
 suas dotes in aperta luce perspiciant, discant,
 ament, & à vitiis seiunctæ virtutes omni-
 bus profint: vitia virtutibus implicata ne- 30
 mini noceant: perpetui naufragij finis ali-
 quando sit: in portum tandem ex alto inue-
 hamur, qua velificatione qua via nihil in-
 terest: malimus secundis vêtis mutato cur-
 su recta portum petere, quàm aduersa tem- 35
 pestate vsquequaq; iactari, nec ob id alienâ
 tantû dānemus industriâ, quòd bene sperare
 ausa sit: sed præclarâ illâ satyrici vocem cō-
 siderati, & attenti audiamus. (rerum,
 Discite nunc miseri, & causas cognoscite 40
 Quid, sum⁹, et q̄dnâ victuri gignimur, ordo
 Quis datus, aut metæ quàm mollis flexus
 & vnde. nati enim factiq; sumus, vt pa-
 rentis naturæ cōsilia nostris animis inscri-
 pta discamns, hisq; pareamus: non vt vanis 14
 opinionum controuersis de numeris, offi-
 ciiq; gradu deiiciamur: & alios eadē ruina
 præcipites agamus. Superest Aristoteleæ
 confusionis exercitatio consuetudine, non
 minus, quàm præceptis, & institutione mi- 50
 sera: tres ad eam miserâ libros destinatos
 video, octauum topicorū, & duos Elencho-
 rum: octauo topico (sicut par fuit) suis aucu-
 piis

piis egregij concertatores sunt instructi: nō
enim veri disputatores instituuntur, sed
pertinaces, captiosi q̃, sophistę, & impo-
5 res illis artificiis adornātur: quasi dialectica
veritatis esset perturbatrix, non indagatrix,
aut ratioē abuti, nō vti debeat. At quā est
miseris Aristoteleorū pręceptis cōueniens
exercitatio? quā sophistarū ppria? quēnā
10 igitur est Aristoteleorū exercitatio? potuit
bonis autoribus explicandis, atque inter-
pretādis Cicerone, Virgilio poētis, orato-
ribus, philosophis exerceri dialectica: eius-
modine est Aristoteleorū meditatio, vt quę
15 stionē videant? inuentionē aperiānt? iudiciū
exponāt? nil simile vnq̃ apud illos auditum:
an in tractādis, & scribendis perpetuis rerū
vtiliū, honestarumq̃; quęstionibus (quę ad-
modum audiuius ab Aristotele, quāuis in
20 libris oīa corruerit, adolescentes in thesi
exercitatos esse) eorū labor occupatur? mi-
nimè verò: sed si q̃s liberaliter institutus ad
istos accesserit, qui vel poēma condere, vel
epistolā facere, vel orationē scribere didice-
rit, primū illud est, vt obliuiscatur: indigna-
25 ri siquidē magistri solēt si p̃fanis illis (vt iu-
dicāt) reb⁹ hęc sacra mysteria cōtaminētur:
qd ergo est? quomodo Aristotelei dialecti-
ci exercentur? video cogitationem subitam
atque

atque extemporalem dictionē esse reliquā.
 hīc fortasse, vt sophistæ veteres, copiā ora-
 tionis inuentione, iudicioque tractandis, &
 excolendis augent, atq; amplificant? poscūt
 in conuentu quæstionem, de qua quis velit
 audire? magnas opes industriæ suæ, cū sum-
 ma admiratione omniū illic ostentant? ob-
 mutescēt Aristotelei omnes, si quid horum
 interrogēs: & se credent abs te derideri: ita
 noua huiusmodi interrogatio, atque inusi-
 tata accidet: vbi ergo biennij tantus, tā gra-
 uis, tam molestus sudor consumitur? in mi-
 seris, & verè caninis latratibus: vbi vidi, &
 quotidie video (miserum me: hæc enim sine
 dolore maximo meminisse nō possum) tot,
 tamque excellentia ingenia ad infelices sco-
 pulos nimium diu immorari, immori dice-
 re debueram: si enim mors corporis appel-
 latur, cū spiritus, vitaque adimitur, appe-
 lotur sanè mors ingeniorū, quæ naturæ lu-
 men (quo mens ipsa viuit, ac sustentatur)
 adimit: nihil hic augendi caussa dicam, sed
 quod omnibus quotidie experiri liceat:
 quodque ipse vidi in his egregiis clamori-
 bus, concertatores eò sæpe cōtumeliis, atq;
 iniuriis peruenisse, vt cum multas horas, ne
 quicquam vociferati sudarent, anhelarent,

toto

toto corpore fumarent, nondum tamen in-
 telligere potuisse, quid esset, de quo dispu-
 taretur: puderet & quidem vehementer pu-
 deret, meretrices publico loco libidinibus
 5 omniū propositas tam incōstanter, tam sine
 ratione, tam pertinaciter, tam captiosè al-
 tercari. Gnathena meretrix reprehēsa à Stil-
 ponte philosopho, quòd adolescentes cor-
 rumperet, tu, inquit, egoq; Stilpon in eodē
 10 heremus crimine: tu adolescentes tecū ver-
 santes inutilia: ego amatoria sophismata do-
 ceo: ut nihil referat cū tali philosopho ver-
 sentur, an cū meretrice. fingite Aristoteleos
 Stilpontes esse, hisque à Gnathena illud re-
 15 spōderi: vero certè verius illud erit. At stul-
 torum, ais, est Aristotelis præceptis abuten-
 tium, non Aristotelis culpa hæc: quare vitu-
 pera, si vis, abusum doctrine, vsum ne teme-
 re, & sine causa reprehende: verum certè
 20 est, stultè exercetur Aristotelis doctrina cla-
 mando de præceptis, & vociferando: sed vi-
 deamus quæ sint Aristotelis hac de re præ-
 cepta: instituit octauo topicorū interrogan-
 tem, & respondentem ad contentionē acci-
 25 dētis, generis, proprii, definitionis: ergo Ari-
 stoteles dialecticā è potētissima, & nobilis-
 sima, miserā, & ridiculam effecit: dialectica

vires suas interpretatione, scriptiōe, dictiō-
 ne, quasi triplici orbis parte dilatare, atque
 exercere poterat, ac debebat. Aristoteles in-
 terpretationē, scriptionē, Asiam videlicet &
 Africā, prædē, direptioni q̄; ignauie atq; in- 30
 certie reliquit: totā dictiōē, imō dictiōis ab-
 iectissimā, minimāq; velut Europæ regiū-
 culæ particulā, quæ de præceptis altercatio
 est, cæteris omnibus desertis, & proditis, ad
 desidiā retinuit: vt cū dialectica debeat vni- 35
 uersū orbis imperiū cōsilio, diligentiaq; re-
 gere, ab Aristotele omni dignitate, atq; prī-
 cipatu spoliatur, in abiectissimū, contēptis-
 simumq; locū amandetur: At quibus armis
 instruxit Aristoteles interrogantem, respō- 40
 dentēq;? quē finem altercationū proposuit?
 cogita quid impudentissimis sophistis con-
 ueniat, id reperies ab Aristotele cōcertato-
 rib⁹ esse propositū: finis iure, vel iniuria vin-
 cere: idque vt in belli cupiditate, sic in hac 45
 vanitate contentionum fortasse valebit,
Dolus an uirtus quis in hoste requirat?
 diceres verò preciosissimum illud victoriæ
 præmiū: ita sepe ab his (qui se vicisse existi-
 māt) appetitur, ergo intentū, clamāt: hoc e- 50
 nim solenne, sacrumq; victoris canticū est:
 nōne pulchrum est, inquires, vincere, turpe
 vinci?

vinci? nuda ista si ponas, qualia sint, estimari
nō facile potest: caussis si distinguatur, facil
limē potest. virtute, & laude vinci, certē tur
pe, & miserū: vitio & stultitia superari, glo-
50 riandū, & prædicabile: ita vincere non pul-
chrum, & vinci honestū esse potest. Quæro
igitur abs te, qui ista defendis, si tu, aduerfa-
riusq; tuus grauissima peste laboraretis: an
tu illū curare, an ab illo curari mallets? ab il-
10 lo mallē, inquires: quæ aut pestis maior est fal-
sa opinione, atq; praua? respōde: iam nullas
tenebras offundo: aperte dico: præstat maxi-
mo malo liberari ab hoste, quā hostē libe-
rare: at verō falsa opinione refutari, est mala
15 peste liberari: præstat igitur aliquādo refel-
li, quā alium refellere. finis quis sit, videtis
nūc arma quæ sint considerate: petitio prin-
cipij ex Empusis analyticis huc reuocatur,
addita etiam contrarij petitione: artes om-
20 nium tenebrarum queruntur aduersarij de-
sensu, atque mente deturbandi. ō nequitiam
non ferēdam, ō nebulones improbos, ō ver-
berones flagitiosos: petitionem principij,
tot modis accusatis, & vos in hoc luto per-
25 petuō volutari non sentitis? quid est pe-
tere principium? est rem dubiam, & incer-
tam per, incertiore, aut certē incertam
kij proba-

probare. quid vos Aristotelei, quando dia-
 lecticam (quæ natura tam facilis erat) tã ob-
 scurè, tamq; perturbatè traditis: num prin-
 cipiũ petitis? an vobis peccare licet impu-
 ne: cæteris nisi maxima proposita reprehẽ- 30
 sione non licet? cur tenebras offunditis? an
 si Romã ducere me velis, obcæcandus sim,
 ne viã vsquã aspiciã? hæ enim tenebræ sunt,
 quas offunditis, ne intelligat aduersarius,
 quò argumẽtis vestris ducatur: & quẽadmo 35
 dum Stesichorus Lyricus poëta ob vitupe-
 ratã Helenã, sic ob stultè defensam senten-
 tiã obcæcati, palinodiã canant. At dicet ali-
 quis, repugnãtibus tendũtur insidiæ: ne me-
 ditari quidquã cõtrã possint: & tandẽ capti 40
 erubescãt. fallor, equidẽ arbitrabar dialecti-
 cam de virtutibus humanis vnã esse vel ma-
 ximã: nec tot vitiis cupiditatis, pertinaciæ,
 indignatiõis, libidinis implicatã: atq; omnis
 disputationis (quæ via & ratiõ tractaretur) 45
 nõ aliũ finẽ esse, quàm veri cognitionẽ: non
 autẽ hanc egregiã cæci Stesichori palino-
 diã, & tãquàm publici facinoris infamiã: se-
 cùs arbitrabar, eũ qui se tendiculis istis con-
 strictum sentiret, non solùm nihil assensurũ, 50
 sed vehementer indignaturũ, pudoremque
 præsentis iracundia neglecturũ: quinetiã il-
 lato

lato maiore, si possit, pudore vindicaturum:
 quid enim est aliud, quod accidit quotidie
 hominū istorū cōcertationibus? alienas res
 agere, propositis rebus nihil respōdere: cla-
 5 mare cōtrā quā deceat: perturbari, atq; ali-
 os perturbare, excandescere, conuitiari, fasti-
 diosē res obiectas aspernari. quid inquam,
 hoc est, nisi insidiosae tuę veritati repugnare?
 pudorē omnē deponere? & quātū licet acce-
 10 ptā illis insidiis iniuriā vlcisci? Atqui refu-
 tare sine iracundia, refelli sine pertinacia, &
 ad modestiē fructū honestissimū, & ad intel-
 ligētiē prudentiā amplissimū fuerit. hęc nō
 tam verbis, atq; oratione vitia mihi refutā-
 15 da erāt, quā publico iudicio, publicoq; sup-
 plicio plectenda: iuuetus domi cum pudore,
 & modestia studiosē, & diligēter erudita
 ad scholas hominū istorū mittitur: quāob-
 20 rem? vt inchoatas naturę, & educationis vir-
 tutes melioribus & sapiētioribus monitis,
 atque institutis absoluant, perficiantq;. quid
 fit tandem? Cynicam crederes esse scholam:
 ita flagitium est, vllō loco modestum, pudē-
 tem, verecūdum sermonē esse: omni genere
 25 impudentiæ concertatur: qui longissimē o-
 mnes verecundiæ fines trāsilierit, is primas
 omniū iudicio cōsequitur partes. o Mœce-

nates, quantū malum, quā graue, quā pœ-
 nis omnibus, suppliciisq; coërcendum hoc
 putatis? Agaso, si quid in tractadis vestris e-
 quis offenderit, verberatur, expellitur, abii-
 citur: Aristotelei nō si quid commoditatis 30
 omiserint, sed si omni genere vanitatis & a-
 mētiae iuuentutē corruperint: honoribus &
 muneribus amplissimis à vobis afficiūtur. ō
 patres, ō Mœcenates, rursus audite: alūnos
 vestros interrogate, quid fructus ex his ho- 35
 minibus acceperint, quib⁹ in negociis egre-
 giis illis disciplinis sint vsuri: spectate ani-
 mos, qui abierant: considerate quales redie-
 rint, ponderate biennij studiū: non de equis
 vestris, sed de hominibus, de liberis, de pro 40
 pinquis, de his quos nō equorū vestrorum,
 sed vestri similes, aut vobis pręstātiores esse
 vultis: cur non impetro, vt quantū vos bel-
 luis, & mancipiis, tātum vestris liberis, tan-
 tum vobis ipsis tribuatis? sed postrema vi- 45
 deamus: vereor enim ne temporis rationem
 non satis habuisse videamur: sed satis fuisse
 liberis, & rectis iudiciis homines existimēt:
 admonuisse, atq; excitasse: vt hęc tam fœda,
 tamq; pestifera vitia cognoscantur, refutare 50
 tam multis verbis non oportuisse: cognita
 enim per se ipsa satis refellentur? hæc po-
 strema

strema inquam, videamus: Eléchorum duo
libri sunt, qui soli ex omnibus Aristotelis
de dialectica libris viæ dialecticæ speciem
quandam, licet inanem, habent. definitur
5 hîc enim sophista, distribuuntur eius fines,
finiumque partes, & quo modo singulis sit
resistendum: sed quanuis minore (quàm su-
periora omnia) confusione traduntur, res ta-
men hîc non minus fatuæ, deliræque sunt:
10 quàm sunt in superioribus à nobis demon-
stratæ. primùm descriptio ipsa vitiorû vni-
uersa, nō ex recta virtutû oppositione nasci
debit, vt quot genera virtutum essent, tot
saltem ostenderentur esse genera vitiorû? &
15 quemadmodû duæ sunt vniuersæ in diale-
ctica virtutes, altera inueniendi, altera iudi-
candi: sic vniuersa duo vitia esse debuerunt,
alterû rectæ inuentioni: alterû legitimo iu-
dicio aduersum, atque inimicum: vt prudē-
20 ter differendi virtutibus, opponerentur cō-
traria fallendi vitia, & captiosa argumenta
veris: fallax inuētorum collocatio, rectæ at-
que constanti: sed quid ab authore tenebra-
rum, lumē requiras? si enim perspicuè vitia
25 traderentur, virtutes (quas in profundo de-
mergere voluit, & sacris suis sacerdotibus
diuinandas, quasi testamento legauit) te-
nebris liberarentur, & à quouis è populo

cognoscerentur: quoniam (vt ait Horatius)
 Virtus est vitium fugere, & sapientia prima
 Stultitia caruisse. sed tamen quid vetat res
 omnes, vt erunt, intueri? quid est sophista
 (sic enim loquitur Aristoteles in schola) pe- 30
 cuniarum aucupator, ab apparente sapien-
 tia & non existente. verissima definitio, sed
 quid habet utilitatis? certè plurimū, vt Ari-
 stoteleos sua definitione sophistas esse co-
 gnoscamus: quanquam hīc non tantum pe- 31
 cunię aucupium, quā temporis, animique
 detrimentum in miseris præceptoribus vi-
 deo: & mercedem à doctis & honestis labo-
 ribus alienam non puto, cū & Socrati col-
 latum sit ad victū: & Zeno, Cleantes, Chry- 40
 sippus, Diogenes mercedē à discipulis ac-
 ceptauerint, & minam dialecticorū merce-
 dem fuisse Cicero testis est. itaq; totā huius
 aucupij causam missam faciamus: cū po-
 tius hīc accusandi ferè sint ingrati discipuli, 45
 quā auari magistri: neq; enim malè Iuuenal.
 Scire volūt omnes, mercedē soluere nemo.
 quæ quanuis ita sint, nihil tamen Aristote-
 lei putent me sibi gratulari: doctis, & labo- 50
 riosis præceptoribus gratiā referri volo: bar-
 baris & inertibus nolo: sed rem ipsam vi-
 deamus: quid est igitur quod veditur in of-
 ficinis

ficinis Aristoteleorū? sapientiāne fictitia, &
 cōmentitia? minimè: quid ergo? demētia fal-
 sam sapiētiae simulationem induta. nihil hīc
 cōcludo: homines erunt Aristotelei: sentiēt
 5 quid in syllogismo, propositione, atque as-
 sumptione positis, sit reliquū: genera sophis-
 matū quot sunt? quinq;, redargutio, falsum,
 inopinabile, solœcismus, nugatio. redargu-
 tionis partes in dictione, sex: quarū quinque
 10 æquiucatio (vtar vocabulis Aristoteleorū)
 amphibolia, compositio, diuisio, accentus,
 in ambiguitatis vitio (quod est omnis ora-
 tionis commune vitium, nec vanas illas se-
 ctionum ineptias requirit) vno verbo satis
 15 intelligitur: figura dictionis captiosa est si-
 militudo, nec tamen omnis: potest enim a-
 liter fallax esse similitudo. redargutionis
 extra dictionem partes septem, fallacia acci-
 dentis, secundū quid, ignoratio elenchi. pe-
 20 titio principij, consequentis, non causæ vt
 causæ, interrogationum variarum: hæc se-
 ptem membra cū Aristoteles existimet
 ignoratione elenchi cōtineri, credamus ho-
 mini: cætera rideamus. verū tertio loco
 25 video petitionē principij inculcatam: pla-
 cuit hæc empusa nimis Aristoteleis, nimis-
 que apta visa est per quam humanis inge-
 niis

niis illuderetur: retexamus orationem, dica-
 mus Aristoteleos faciles esse velle: quia tot
 locis, tam sæpe, tam vehementer obscurita-
 tem reprehendunt: at nolunt. maximā lau-
 dem in obscuritate collocant: eamque suo 30
 principi propriā attribuūt: in quo mihi vi-
 detur stulta cupiditate defendēdi Aristote-
 lis nimium stupidi: author lucis, ô sophistæ
 Aristotelei, quis est? deus: author igitur tene-
 brarū quis erit? nō eademō? at istarū tene 35
 brarū Aristotelem authorem nō modō fa-
 temini: sed cū summa eius (vt existimatis)
 laude, gloriaque profitemini. fallacia secun-
 dum quid est diuisionis falsa species: vide- 40
 tur enim totum ad partem conferri: falla-
 cia non causse vt causse vnde sit, suo nomi-
 ne indicat. fallacia consequentis est, ca-
 ptiosa species connexi syllogismi secundi,
 fallacia accidentis, variarū interrogationū, 45
 ignorationis elenchi non nouis legibus in-
 digent: sed syllogismi præceptis agnoscen-
 tur: quamobrem in tam multis vitiorum
 generibus redargutione comprehensis, cū
 nihil est ad virtutum fontes relatum, atque 50
 comparatum: tum de omnibus quatuor so-
 la sunt, quæ videantur aliquid indicare: fi-
 gura dictionis, fallacem similitudinem, se-
 cun-

cundum quid, diuisionem: non caussa, caus-
 sam, consequens, connexum, secundum syl-
 logismum: primus itaque sophistarum finis
 ita est: reliquorū falsi, inopinabilis, solœcis-
 5 mi, nugationis vanitas non tā inuoluta, quā
 ridicula est: propterea si cui tātū erit à seriis
 & vtilibus rebus otij, ineptias etiam vt cu-
 ret, oblectet ociosum his egregiis ludis ani-
 mum, oblectet, inquam, non pascat nisi for-
 10 tē sponte velit insanire. sed quid habent v-
 tilitatis hi quinque ita descripti fines? quid
 redargutio? vt Aristoteleos sophistas esse
 cognoscamus: quid ita? quia ad redargutio-
 nem omnis eorum disputatio, contentio-
 15 que refertur: nemo enim eorum disputat, vt
 doceat, sed vt aduersarium quacunque rati-
 one possit, eludat, quid falsum? vt Aristote-
 leos sophistas esse cognoscamus: quid ita?
 quia omnis eorū conatus, & cogitatio huc
 20 pertinet, vt aduersarij sententiam, tametsi
 intelligant esse verissimā, falsam tamen esse
 probent magna cum admiratione stulto-
 rum. quid inopinabile? vt Aristoteleos so-
 phistas esse cognoscamus: quid ita? quia
 25 hoc vnum student, vt contrariam sibi o-
 pinionem ad absurdam, & incredibilem
 confessionem deducant. quid solœcismus?

vt

vt Aristoteleos sophistas esse cognoscamus.
 quid ita? quia honos eorum summus est, nō
 aduersarios suos modò, sed discipulos in fœ
 diffimam barbariem pellicere: idque quò
 facilius assequantur, exemplo suo magistri 30
 discipulos prouocāt: in quo mirabiliter ex-
 cellunt, vocabulis innouandis, syllogizare,
 exēplizare, epilogare, similitudinizare, bar-
 barizare: nec Aristotelem quenquam à co-
 gitationibus explicandis verborum inopia 35
 retardauit: quid nugatio? vt Aristoteleos so-
 phistas esse cognoscamus: quid ita? quia v-
 nam rē millies sine caussa obtrudūt: deniq;
 si semel omnia complecti volumus, omnis
 hæc sophistarū interpretatio, ob id scripta 40
 videatur, vt Aristoteleos sophistas esse co-
 gnoscamus. nec tam ego arbitror Aristote-
 lis hoc inuentū esse, quàm Stoïci, aut Epi-
 curei cuiuspiam Aristoteleos falsò autho-
 ritatis nomine traducentis: sophista, dicit, 45
 est pecuniarum aucupator ab apparente sa-
 piētia, & nō existēte: quales igitur sunt Ari-
 stotelei? illi sunt ipsi. quot sunt fines, quos
 sophistæ consecretantur: & à quibus sophistæ
 nominātur? quinq;, redargutio, falsum, ino- 50
 pinabile, solœcismus, nugatio: quid tā pro-
 positū habēt Aristotelei? nihil aliud dies, ac
 noctes

noctes intuentur: illam sibi metā, illa munera proposuerūt: dubita igitur, si placet, problematicè Aristoteleos sophistas esse, an nō? At ingratus sum: hoc enim crimē iam tum
5 mihi obiiciebant Aristotelei, cū hęc eadem (quæ nunc lentius quieta cogitatione scribūtur) in publica prælectione vehementius disputarem: ingratus inquam sum, qui præceptorem sic accusem: quicquid enim
10 sum, ex Aristotelis schola sum:
Heu pietas, heu prisca fides, ubi estis?
Violatur à discipulo magister: nouū crimē, & ante hoc tempus inauditum: cui quo modo respōdeam, multò antè mihi prouidentum est: si dissimulo, testes infiniti contrā
15 producentur: si confiteor, mihi notam indignissimi sceleris inuram. sed modus erit aliquis tam difficili defensionī, Aristotelis doctrina factus sum: quicquid ego sum, si quid
20 sum (quod scio quā præter spem aut nihil sit, aut certè perexiguum) deo optimo maximo primū, deinde hominibus, qui adiuuerunt, habenda gratia est: sed tamen de omnibus huius disciplinæ partibus, quid Aristoteli acceptum referri putamus oportere? inuētio præceptis & exemplis, erat à veteribus informata: primi iudicij pars altera
de

de coniunctis syllogismis, post Aristotelem
à Stoïcis exposita est: Secūdū à Prometheo
multis ante natum Aristotelem temporibus
erat institutum. Tertium à Platone notatū.
Exercitationem primi non sumus hanc se- 3
cuti, sed certè quod sciam, primi hoc modo,
sicut artem totam sumus interpretati: quid
ergo reperit Aristoteles? quod puer non o-
mnino inconsideratus, animaduersa naturæ
in iudicando dispositione vna hora inue- 35
niret: quid igitur? syllogismos simplices triū
figurarum. nihil prætereà? nihil certè, quod
laudari, probarique possit: malorum verò
(quæ ad hanc artem perturbandam repe-
rit) dii non tantum vna in arte congeri tu- 40
lissent: minus me mearum vigiliarum pœ-
niteret, quas infelicissimè illis in miseriis
collocavi: quòd si viam aliquam adiuuandæ
vitæ declarare voluisset Aristoteles, quāvis
non effecisset, voluntatem tamen laudarem, 45
& gratiam haberem. At noluit, testes sunt
Aristotelei, qui profitentur Aristotelem, de
industria obscurasse, & occultasse lumē, be-
neficiumq; naturæ, vt hebetes (quos philo-
sophus ille pessimè odit) vlcisceretur: quin 50
etiam afferūt, Aristotelis ipsius (quàm aptū,
viderint) sed tamē afferūt ea de re testimo-
nium,

nium, qui libros suos ita scriptos reliquerit,
ut dūtaxat ab iis intelligi possint, qui ipsum
audierint: in quo non interrogabo Aristote-
leos, quare nihil haecenus in Aristotelis li-
bris intellexerint, cū ipsum nunquam au-
dierint. quapropter si commoda, incommo-
daq; ab Aristotele in hanc artē inuecta con-
feratur, vnius diei, aut summū vnius hebdo-
madis (qua syllogismi simplices rectè, atque
ex ordine traditi, cognosci possint) Aristote-
10 teli fructus debebitur: biēnij verò, quo per-
petuò velut in atra nocte pererratur, cala-
mitas, & miseria cui debebitur? Hic mihi
beneficiū vllū Aristotelis obiicitur. at qua-
15 le beneficiū? pyratarū certè & latronū, qui
cū captiuos spoliauerint, & diuturna ser-
uitute vexauerint, solent tamen nō nihil ali-
quādo largiri. An igitur gratus futurus sis,
cū ex eorū manibus effugeris, si popula-
20 res & ciues tuos prudēs & sciens patiari in
illorum latronū manus venire? non impiè,
& sceleratè ingratus, nisi iudices adeas? no-
mina perditorum, sceleraque deferas? publi-
25 ci periculi admoneas? ita cū tantū non
fortunarum, quę ereptę recuperari possunt,
sed tēporis, quod præteritum nunquam re-
uertitur, in Aristoteleis illis syrtibus dam-
num fecerim, tantum periculum adierim:
pos-

possúmne sine summo scelere soluentibus &
 portu, ipse in portum ex alto inuectus non
 præcipere, vt ait Cicero, summo studio, &
 tempestatum rationem, & prædonum, & lo-
 corum? possúmne inquam, cùm ex tanta ia- 30
 ctatione ad terram appulerim, nõ ad mone-
 re cæteros omnes, quibus similes tempesta-
 tes subeundas esse videam? Grati & libera-
 lis animi est, républicam officio, labore, di-
 ligentia, pietate adiuuare, non miseras pe- 35
 stes alere, & ad publicam perniciem fouere.
 quamobrem cùm hoc tantum certamẽ, hu-
 mani generis, & publicę vtilitatis amore cõ-
 moti suscipiamus, quis erit calumniator, &
 inuidus, qui iure nostram industriam pos- 40
 sit improbare? aut qui non concedat potius
 in has pestes multo vehementius asserendæ
 veritatis gratia nos inuehi debuisse? quid
 enim veritate charius? quid mendacio bo-
 nis animis odiosius esse debet? at tam abest, 45
 vt contradicendi studio hominem illũ per-
 sequar, vt si quis excusare velit, excusatio-
 nis occasionem peropportunã præbeã: hos
 quippè libros tam dementes Aristoteli fal-
 sò attributos esse, nec istas tam ieiunas, tam 50
 aridas spinas Aristotelis eloquentię conue-
 nire: flumen Aristotelis aureum, & incredi-
 bilem

bilem dicendi facultatem, copiamque tot
locis à Cicerone celebratam, ingratis, aspe-
ris, strigosis sophismatis similem non esse:
subdititias & tráslatitias nugas, non Aristo-
5 telis vigilias esse: & sexcentis annis (qui-
bus Aristotelis ætas ab Alexandri, Themis-
tiique primorum Aristotelis interpretum
ætatibus disiuncta est) Aristotelis doctrinā
primū à Peripateticis in miscellaneas scho-
las confusam, cū libris sui principis care-
10 rent: deinde libros illos veros ab Apellico-
ne corruptos, tandem ab Andronico in ta-
bulas contractos, vt Plutarchus, Straboque
scribunt: ita tam manifestis erroribus, non
15 Aristoteles ille Platonis discipulus, sed im-
pudētissimus, & flagitiosissimus impostor,
perturbatorque generis humani fuerit à me
delatus, & accusatus. At nimis seuerus, ve-
hemensque sum. verū, quis periculosissi-
20 mis morbis non intelligit, grauissimis re-
mediis opus esse? Marcus Cato in petitio-
ne censuræ cū populum Romanum deli-
tiis, & voluptatibus fractum, atque enerua-
tum videret, ex suggesto improbis minita-
25 batur, apertè, ac palā clamabat, ciuitati ma-
xima expiatione opus esse: itaque si popu-
lus saperet, se asperrimum medicum delige-
ret:

ret: qui mollitiem illam velut hydram incenderet, atq; concremaret: ita vos Aristotelei tam diuturnis & inueteratis malis oppressi, non mollem, & vestris morbis assentatam, sed seuerum, diligentemque medicum expetite, qui vitia, causasque vitiorum penitus inquirat: qui putria tam diu, mortuaque membra pertentet, vrat, amputet, ægrotantium libidini nihil indulgeat: saluti tantum prospiciat: eum ego me vobis medicum esse profiteor, nec vlllo me tamen Aristoteli contradicendi studio commotum existimetis: hæc enim eadem si pater meus venena sparsisset, non minus constanter, & fortiter accusarẽ: esset enim mihi veritas parente charior: & infinitorum hominum salutem vnius hominis stulto amorì præponerẽ. sed de misera dialecticæ lucis obscuracione dicendi finis sit. virtus ipsa loco alio, & proprio proposita est: & vitia, vt spero, his admonitionibus intelliguntur: Ac quoniã veterum diligentiam secuti, veritatem à mendaciis asseruimus, exercitationis virtus amplexanda nobis est: quænam (inquies.) ea certè, quã in dialecticis institutionibus aperui: præcepta breuiter cognoscantur: de his raro ac tantisper, dũ eorum memoria confirmetur, disputetur: dili-

diligentia atque exercitatio tota ad aliquam
utilitatem conferatur: versetur igitur in in-
terpretandis bonis autoribus, scribendis,
dicendisque rebus honestis, atque utilibus.
5 at hæc (dicunt Aristotelei: audiui enim hæc
vocem) bona sunt: quis negat? at cur à nobis
expetuntur? an est ista scholastica consuetu-
do? intelligo, non debetis, quia nō potestis:
recta certè ratio est, & rectè Martialis,
Sexte nihil debes: nil debes Sexte fatemur:
10 Debet enim si quis, soluere Sexte potest.
ô tempora, ô mores. ergo quia stolidus, in-
fans, balbus, ignarus literarum, expers hu-
manitatis, & vitæ es: ideo cogēdi sunt ado-
15 lescentuli, ut tui similes fiant? At consuetu-
do nostra est: consuetudo (deum immorta-
lem) nobis allegatur pecudum non homi-
num argumentum? pecora enim atque ar-
menta, cum via aliqua afflueverunt, si me-
20 lior, & breuior ostendatur, non sequen-
tur: at hominis, alia debet esse conditio:
quid enim Aristoteles, id est deus vester,
cui soli creditis, an est consuetudinem in
philosophia, & ea quæ dici solebant, se-
25 cutus? quis grauius? quis vehementius ve-
terum decretis se opposuit? quod si vete-
rum consuetudinem simplici, & improuida

credulitate secutus esset, nō ad seueram iu-
 dicij libram perpendisset, suisque ponderi-
 bus examinasset: nihil posteritati reliquis-
 set Aristoteles. ergo consuetudini nec pa-
 ruit, nec debuit: cōsuetudinis argumentum 30
 à philosophis in quæstionem veritatis ad-
 ducitur? quales obsecro vos Aristotelei, es-
 sent Galli, Germani, Itali, si consuetudinē
 maiorum tenuissent? essent idololatræ: chri-
 stianæ religionis pietatem repudiassent: 35
 quia consuetudinem veterem abrogabat:
 denique quid habet ista consuetudinis ra-
 tio? viam certè ad inferos perexpeditam:
 quid ita? quia huc hominum pars longè ma-
 xima descendere consuevit: multi enim vo- 40
 cati, pauci electi: quid igitur efficit consue-
 tudo? ducit ad inferos. ò cæci nimium diu,
 atque infelices sophistæ: cōuertite aliquan-
 do oculos ad eas res, quibus humana vita,
 & necessariò, & semper vtitur: fartores, & 45
 coquos habeat ætas nostra præstatiores far-
 toribus, & coquis antiquorum temporum,
 an à principibus expellentur ideo, atque
 exterminabuntur aulis, quia supra con-
 suetudinem aliquid melius condiant? ar- 50
 chitecti & fabri domos & lectos artificio
 sius faciant, quàm veteres solebant, quis
 eorum

eorum propterea damnabitur & accusabitur? Sartores, calceolarij, vestes & calceos venustiores elegantioresq; farciāt, suātque quā patres, quis eos calumniabitur? At
 5 in animi virtutibus, quæ solæ sunt hominum, si quis quid melius, diligentius, vtilius cogitat, clamant Aristotelei: constringatur, verberetur, tollatur in crucem. valeat consuetudo, retineatur antiquitas, am-
 10 bulemus in via patrum: non simus tam arrogantes vt velimus patribus esse sapientiores: doceamus, quæ didicimus: etiāne vana? inutilia? perniciofa, quibus ingenia retardantur? vita corrumpitur? prudentia
 15 hebetatur? opinor, quia Aristoteles dixit. Proh summe Iupiter: hi sapientiæ humanæ publicis studiis professores maxima mercede instituuntur? An non licet gratis delirare, nisi publica auctoritate dementiæ
 20 professores conducantur? Furius Camillus cum Faliscos obsideret, ac ludi literarum magister principum filios ad eum adduxisset, vinctum cum iisdem pueris in urbem redigendum, & verberandum tradi-
 25 didit. ô Camille, vtinam reipublicæ nostræ præfectus sis, & hos proditores ado-

Iescentulorum agnoscas: quibus tu poenis,
 quibus flagris dignos statueres? illi duntaxat
 tibi corpora prodebant, at hi animos
 (quorum est immortalis conditio) imma-
 nissimo, crudelissimoque hosti, inertiae pro- 30
 dunt, atque addicunt: quorum proditio-
 nem cum detego, cum defero, cum pa-
 lam producto verissimo naturae testimonio
 accuso, iudces aequos deus optimus maxi-
 mus contentioni meae prebebit: qui verita- 35
 tem libenter audient, tenebras expellent, so-
 lem in mundum reuocabunt, pestes publi-
 cas oderint, reipublicae studiosos amabunt,
 pulcherrimum, longeque diuinissimum o-
 mnipotentis dei munus osculabuntur: fœ- 40
 datorem eius, atque corruptorem detesta-
 buntur: patrium naturae lumen cum lætitia,
 ac voluptate aspicient: peregrinas infantis
 amentiae tenebras à se auertent: ponent an-
 te oculos dialecticae naturalis virtutem di- 45
 uinitus animis nostris insitam: paucis mo-
 nitis inuentionis, iudicii que omnis sapien-
 tia fontes amplectentem: tum referent se-
 se ad chaos illud terminorum, prædicabi-
 lium, prædicamentorum, *ἐρμηνείας*, ana- 50
 lyticorum, Topicorum, Elenchorum & in-
 finitarum introductionum, in quibus non
 imaginem

imaginē dialecticæ naturalis, sed cōfusiōē
ingeniorum, perniciosas insidias publico-
rum studiorum, impedimenta doctrinarum
omnium cūm viderint, impiam superstitio-
5 nem vindicabunt, vlciscentur reipublicæ
iniurias: honesta, iucunda, vtilia bonis inge-
niis ostendi non solūm patientur: sed tradi
etiam imperabunt, vt iuuentus modesta, fa-
cili, & vtili institutione erudiatur: eloquen-
10 tię studia, cum sapientiæ studiis coniūgan-
tur: nec illud cordis, & linguæ (vt Crassus
ait) diuortiū fiat, absurdum fanè, inutile &
reprehendendum: vt quod homini deus ra-
tionis, ac mentis explicandæ gratia ani-
15 mantium soli dederit, id non solum in diui-
nam beneficentiam, sed in nosmetipsos a-
greſti quadā, & barbara ingratitude ob-
cæcati, repudiemus: quamuis enim dialecti-
cæ ratio, rhetoricæ oratio propria sit: nec
20 cordis in ore, nec oris in corde sedes posita
sit, tamen vt cordis, & linguę officia fidelis-
sima societate natura coniunxit: sic rhetori-
cæ & dialecticę munera vsus & exercitatio
copulare debet: vt quascūq; in oras dispu-
25 tatio, regionesque delata sit, siue de dome-
sticis, siue de publicis, siue de magnis, siue
de humanis, siue ad priuatos, siue ad iudi-

ces, siue ad populum, siue ad reges, siue ad
 paucos, siue ad multos, siue inter alienos,
 siue cum suis, siue secum, siue interrogan-
 do, siue respondendo, siue sermone conti- 30
 nuo, siue de re quauis, & modo quouis aga-
 tur: vna & eadem rhetoricæ, & dialecticæ
 confociatio sit: nec tamen idcirco rationis
 idem genus, nec orationis perpetuò, quære-
 tur: concio populi capit omnem splendo-
 rē orationis, verisimilitudine cōtenta est: sa 35
 piētū cōuētus orationis nō ingrata, nec in-
 ornata puritate (quæ enim aures foedā bar-
 bariem nisi barbarę libenter audient?) con-
 tentus est: veritatis indubitata fidem re- 40
 quirat: sed temperamentum conspirantium,
 non diuortium dissidentium officiorū hoc
 est: sic istas artes exercuit Plato: nec minus
 disertè dicit, quàm subtiliter, & acutè disse-
 rit: easque sic exercendas esse docuit: ideò 45
 que eius auditor Aristoteles (quamuis hæc
 omnia in libris cōfuderit) nō ad miserum,
 & liberalibus studiis perniciosum morem,
 de solis præceptis tenuiter, & aridè balbu-
 tiendi, garriēdi que, sed ad copiā rhetorū in 50
 vtramque partē de omnibus rebus differēdi
 vt ornatius, & vberius dici posset, & seipsū,
 & discipulos suos exercuit: siquidem mane
 phi-

philosophiam, vesperi eloquentiam eodem
die docebat: hinc nobilia illa Lycei spacia
alterum ἑωθινόν, alterum δειλινόν, id est, ma-
tutinum, & vespertinum perpetua laude cele-
brantur. ex perpetuis illis disputationum fon-
tibus illud Aristotelis aureum flumen, ut ait
in Lucullo Cicero, redundauit: illis ipsis
exercitationibus iactatus in Theophrasto,
diuinus orationis candor enituit: atque illud
10 ab eo memorandum, ac celebrandum ma-
nauit, potius effrenato, & efferato equo, quam
incondito, atque inculto verbo fidendum:
notate illud barbari sophistæ: iisdemque ex-
agitata singularis in Phaleræo dicendi laus
15 effloruit: hinc Carneadis vis incredibilis
illa dicendi, & varietas. hinc Ciceronis de-
clamitationes, & tot oratorum latinorum sunt
institutæ. hinc tam multi, tam nobiles phi-
losophi, & oratores extiterunt: non enim
20 pulcherrimæ artis exercitationem institu-
tis inanum præceptorum clamoribus, sed
in graui rerum utilium disputatione, & or-
nata tractatione collocarunt: audiamus tan-
dem aliquando, si quid vlla nos optimæ ra-
25 tionis coniuncta mouere debet autoritas:
audiamus inquam Aristotelei, Platonem,
Aristotelem, Theophrastum, Phaleræum,
Car-

Carneadem, Ciceronem, totam denique
 Græciam atq; Italiam: quæ beatissimis illis tem-
 poribus hæc studia sapientiæ & eloquentiæ
 coniunxit, ad veterem illum sapientissimorum,
 & eloquentissimorum virorum morem dia- 30
 lecticas exercitationes instituamus: reuo-
 cetur, quoniam Aristotelei esse vultis, Ari-
 stotelis consuetudo: sit philosophiæ, sit idem
 eloquentiæ magister: illa mane, hæc vesperi
 eodem die doceatur: sit hæc tandem diale- 35
 ctica, quæ vel scriptos hominum sensus, vel
 auditos interpretari: quæ cum absentibus &
 posteritate scripto, cum præsentibus viva
 voce colloqui possit. conferamus itaq; po-
 stremo loco, si placet, falsas Aristoteleorum 40
 tenebras cum vera, naturalique luce: illic est
 vnica auctoritas pro omni veritate: hinc vni-
 ca veritas pro omni auctoritate: illic com-
 mentationibus infinitis opinionum delira-
 menta cumulatur: hinc paucis monitis nature 45
 iudicia notantur: illic & ars, & artis partes
 perpetua confusione dissipantur: hinc velut
 à capite deductis nervis partes omnes suis
 locis pro natura, vsuque componuntur: il-
 lic duobus annis sophistica deliratio con- 50
 turbatur: hinc duobus mensibus dialectica
 naturalis explicatur: illic miserrima, & om-
 nibus

nibus in rebus infelicissima mentis est afflictio: hinc iucundissima & omnibus in rebus explicandis vtilissima est animi delectatio: illic bonarum literarum est obliuio: hinc confirmatio, & amplificatio: illic barbarismi, & solæcismi discuntur: hinc omnis sermonis elegantia, puritasque percipitur. anteponatur igitur autoritati veritas, opinioni iudicium, confutioni dispositio, dispendio compendium, calamitati felicitas, sterilitati fecunditas, sordibus elegantia. his enim causis reuocatis paria veteribus propediem, & fortasse maiora ingeniorum exempla videremus: Platones, Aristoteles, Theophrasti, Cicerones excitarentur: essent iterum tempora, quæ olim fuerunt, & intelligeremus dei (quæ in patres illos, maioresque nostros fuit) eandem quoque in nos esse pietatem: sed ingrata, vel impia potius ignauia nostra est: quæ diuinam mauult accusare gratiam (quasi veteribus tribuerit aliquid, quod nobis denegat) quàm fractam, & languidam sordidi, & tantam liberalitatem aspernantis animi negligentiam confiteri: plus enim sua sponte pollicetur, offert, præstat, quàm non modò sperare, sed ne optare quidem audeamus: quamobrem

quamobrem ad eum cōuertamur, vnde ex-
orsus est etiam contentionis nostræ,

A te principium tibi desinet.

O cœlestis sancte pater, sempiterni, beatif-
simique luminis princeps, atque autor, qui 30
perpetuis ignibus clarissimam illam mun-
di lampadem sole, luna, cæterisque syderi-
bus accēdisti: ne patiare diutius hominum
mentes lumine illo tuo diuino priuatas er-
rare: te maximi beneficij tui cognitorem, & 35
vindicem appello: accepimus abs te diale-
cticæ lucis vsuram, hanc eandem per te re-
tineamus: adiuua bonas hominum volunta-
tes, malas conuerte, vt naturæ suæ restitutæ
immensam bonitatem tuam vehementius 40
admirentur: te imploro, obtestorque, vt si
in hac contētionē, atque causā omnes mei
labores ad vtilitatem publicorum studio-
rum, dignitatem literarum, gloriam nomi-
nis tui spectauerūt: si nullam ad rem nisi ad
pulcherrimæ artis veritatem, omnes meæ 45
curæ laborarunt, cogitationes euigilarunt,
quæ mea voluntas in hac disputatione su-
scipienda fuit, eadem sit hominum (qui hæc
legent) in cognoscenda, iudicandaque sen-
tentia: deinde vti Aristotelem chaos (si 50
omnes eius partes miserrimis tenebris &
com-

commentis sunt inuolutæ) ordine & veritate dissipetur. inuidiam, malevolentiam, obtrectationes, calumnias, maledicta, contumelias (quæ fortium, & honestorum laborum præmia solent esse) non tam à me
5 deprecor, quàm lumē illud naturæ tuæ (quo illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum) accensum in studiis laudandarum literarū videre cupio. Quapropter
10 hoc postremum optabo, vt viuus pulcher-
rimæ virtuti, restitutam tua liberalitate, & gratia dignitatem gratulari possim, aut si viuo tantæ gratulationis lætitiā fatalis
quædam generis humani calamitas
15 eripuerit, animi certè nostri desideriiis beata, florensque posteritas
perfruatur.

F I N I S.

